

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ - ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**Εναλλακτικοί τρόποι χρηματοδότησης επιχειρήσεων και
Νοικοκυριών (Μικροδάνεια-Μικροπιστώσεις)
Η εφαρμογή και η επίδρασή τους στην Ελληνική Οικονομία.**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ:

ΣΑΡΙΚΕΝΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ:

ΞΕΦΤΕΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΑΙΟΣ, 2015

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Abstract	6
Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο 1ο : Μικροδάνεια - Μικροπιστώσεις.....	8
1.1. Ορισμός	8
1.2. Λειτουργία και Δομή	9
1.3. Βασικές Αρχές	15
1.4. Ιστορικά Στοιχεία.....	18
1.5. Επιπτώσεις στην Οικονομική Ανάπτυξη.....	20
Κεφάλαιο 2ο: Ανάλυση Pest.....	23
2.1. Γενικά για την Ανάλυση Pest	23
2.2. Ανάλυση Pest Για Μικροπιστώσεις.....	24
2.2.1. Οικονομικό Περιβάλλον	24
2.2.2. Πολιτικό και Θεσμικό Περιβάλλον	32
2.2.3. Κοινωνικό Περιβάλλον	33
2.2.4. Τεχνολογία – Καινοτομία - Επιχειρηματικότητα.....	35
2.3. Σύνοψη Ανάλυσης.....	38
Κεφάλαιο 3ο: Οι Μικροπιστώσεις σε Επιλεγμένες Χώρες της Ευρώπης	39
3.1. Γενικά	39
3.2. Παρουσίαση Χωρών και Επικρατούντων Συνθηκών	40
3.2.1. Πορτογαλία	40
3.2.2. Ιρλανδία.....	42
3.2.3. Ισπανία.....	43
3.3. Μικροπιστώσεις στις Επιλεγμένες Χώρες.....	45
3.3.1. Πορτογαλία	45
3.3.2. Ιρλανδία.....	46
3.3.3. Ισπανία.....	48
3.4. Σύνοψη και Σύγκριση	50
Κεφάλαιο 4ο: Δειγματοληπτική Έρευνα με Ερωτηματολόγιο	53
4.1. Θεωρητικό Πλαίσιο Έρευνας.....	53

4.2. Μεθοδολογία Έρευνας.....	54
4.3. Συλλογή και Ανάλυση Δεδομένων.....	54
4.4. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων	56
Κεφάλαιο 5 ^ο : Δειγματοληπτική Έρευνα με Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης.....	73
5.1. Μεθοδολογία Έρευνας.....	73
5.2. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων	74
Κεφάλαιο 6 ^ο : Ανάλυση SWOT	76
6.1. Δυνάμεις.....	76
6.2. Αδυναμίες.....	77
6.3. Ευκαιρίες	77
6.4. Απειλές	78
Συμπεράσματα	80
Βιβλιογραφία	82
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	89
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	89

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει αναλυτικά τα βασικά θέματα που σχετίζονται με τις μικροπιστώσεις ως εναλλακτικό τρόπο χρηματοδότησης. Αρχικά θα επιχειρηθεί η ιστορική εξέταση των μικροπιστώσεων, οι αρχές που τις διέπουν, η εξέλιξη τους, οι επιπτώσεις τους στην κοινωνία και η μορφή τους, συγκριτικά με τα κλασικά τραπεζικά δάνεια. Στα πλαίσια της εξέτασης της πιθανότητας προσαρμογής των μικροπιστώσεων στο ελληνικό περιβάλλον, αυτό θα αναλυθεί με τη χρήση ενός καθορισμένου στρατηγικού εργαλείου της επιστήμης του μάρκετινγκ, ώστε να αναγνωριστούν τα προσδιοριστικά στοιχεία του πολιτικού, του οικονομικού, του κοινωνικού και του τεχνολογικού περιβάλλοντος της χώρας.

Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν τα μοντέλα μικροπιστώσεων που ακολουθούνται σε χώρες οι οποίες έχουν παρόμοιες οικονομικές και κοινωνικές κυρίως συνθήκες. Συγκεκριμένα και αφού παρατεθούν κάποια βασικά οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα για τις χώρες αυτές, θα δούμε τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα μικροδάνεια και οι μικροπιστώσεις σε αυτές τις χώρες. Σκοπός της εν λόγω ανάλυσης είναι η αναγνώριση «καλών πρακτικών» στη χρήση των μικροπιστώσεων, όσο και στην επισήμανση λαθών, που θα πρέπει να αποφευχθούν, μέσω της συνολικής εξέτασης των δειγμάτων.

Για την ανάδειξη των αναγκών της ελληνικής αγοράς, θα καταρτιστούν δύο έρευνες διαφορετικού περιεχομένου. Η πρώτη έρευνα θα πραγματοποιηθεί μέσω συμπλήρωσης ερωτηματολογίων, και σκοπός της είναι να εξεταστεί το προφίλ των δυνητικών χρηστών, ιδιοκτητών μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, αναφορικά με την ενδεχόμενη χρήση των μικροπιστώσεων. Η δειγματοληπτική έρευνα, απευθύνεται κυρίως σε πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις που δεν έχουν πρόσβαση σε τραπεζικές υπηρεσίες, όσο αφορά την σχέση τους με τον τραπεζικό κλάδο και τις ανάγκες τους σε χρηματοοικονομική αλλά και επιχειρηματική υποστήριξη.

Η δεύτερη έρευνα πραγματοποιείται μέσω συγκρότησης ομάδας στοχευμένης συζήτησης, αποτελούμενη από επιχειρηματίες, αποσκοπώντας τη διαδραστική αλληλεπίδραση των συμβαλλόμενων μερών, με απώτερο στόχο, την επιβεβαίωση ή την προσαρμογή των δεδομένων που αποκτήθηκαν από την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων. Ο σκοπός την εν λόγω έρευνας δεν διαφοροποιείται από τον σκοπό της πρώτης έρευνας.

Στο τελευταίο κεφάλαιο με σκοπό την επισήμανση των στοιχείων που μας ενδιαφέρουν για την αναγνώριση των συνθηκών και την εύρεση πιθανοτήτων εφαρμογής

των μικροπιστώσεων στην Ελλάδα, χρησιμοποιείται ακόμα ένα εργαλείο μάρκετινγκ. Σκοπός της ανάλυσης αυτής είναι ο συγκερασμός των στοιχείων και την διασταύρωση με τα δεδομένα των ερευνών, ώστε συνολικά να διαπιστωθούν οι δυνάμεις, οι αδυναμίες, οι ευκαιρίες και οι απειλές, που θα μας οδηγήσουν στην εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων κατά την ολοκλήρωση της μελέτης.

Abstract

The purpose of this paper is to present in detail the key issues that are related to microcredit as an alternative financing method. Initially we present in historical detail the case of microcredit, the authorities that govern them, their evolution, their impact on society and their form, which is compared to classic bank loans. In examining the possibility of adapting microcredit to the Greek environment, we will conduct analysis using a set of strategic tool of marketing science, in order to identify the defining aspects of political, economic, social and technological environment of the country.

They we will present the microcredit models in countries which have similar economic and social conditions. Specifically, we will cite some basic economic, social and political data for these countries, and we will see how these countries operate micro-loans and micro-credit. The purpose of this analysis is to identify "good practices" in the use of microcredit and the errors that should be avoided by an overall examination of the samples.

For the election of the Greek market needs, we will developed two different surveys. The first survey will be conducted, through completing questionnaires, and its aim is to examine the profile of potential users, owners of small and micro enterprises, in relation to the possible use of microcredit. The survey, is aimed to examine micro and small businesses who do not have access to banking services, as regards their relationship with the banking industry and their needs in financial and business support.

The second survey was carried out by setting up targeted discussion group composed of businessmen, aiming interactive interaction of the parties, with a view, confirm or adjust the data obtained by completing the questionnaires. The purpose of this investigation is no different from the purpose of the first investigation.

In the last chapter in order to identify the elements of interest for the identification of conditions and finding possibilities of application of micro-credit in Greece, we use another one marketing tool. The purpose of this analysis is the reconciliation of the data and the intersection with the data of investigations, for a total ascertain the strengths, weaknesses, opportunities and threats that will lead us to draw firm conclusions on completion of the study.

Εισαγωγή

Μικροπιστώσεις ονομάζονται τα πολύ μικρά δάνεια (μικροδάνεια) τα οποία απευθύνονται σε άτομα και επιχειρήσεις που δεν έχουν πρόσβαση στα «παραδοσιακά» χρηματοδοτικά εργαλεία, καθώς δεν διαθέτουν είτε εξασφαλίσεις είτε αξιόπιστο πιστωτικό ιστορικό. Τέτοιες είναι συνήθως πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), καθώς και άτομα όπως οι (μακροχρόνια) άνεργοι, τα άτομα που εξαρτώνται από τις παροχές κοινωνικής πρόνοιας, οι μετανάστες, οι εθνοτικές μειονότητες (π.χ. Ρομά), τα άτομα που δραστηριοποιούνται στην παραοικονομία ή ζουν σε φτωχές αγροτικές περιοχές και οι γυναίκες που επιθυμούν να ιδρύσουν μια πολύ μικρή επιχείρηση. Η μικροπίστωση ως χρηματοδοτικό εργαλείο, έχει σχεδιαστεί όχι μόνο για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την ανακούφιση της φτώχειας, αλλά και σε πολλές περιπτώσεις την ενδυνάμωση των γυναικών και την οικονομική ανάταξη ολόκληρων κοινοτήτων κατ' επέκταση.

Η χορήγηση των μικροπιστώσεων δύναται να γίνει από διάφορους παρόχους, όπως οι άτυποι πάροχοι χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ιδρύματα τα οποία ανήκουν στα μέλη τους (για παράδειγμα πιστωτικές ενώσεις), μη κυβερνητικές οργανώσεις, ταμεία αλληλεγγύης και οργανισμοί πρόνοιας, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί για την κοινοτική ανάπτυξη, εγγυητικές τράπεζες καθώς και συνεργατικά σχήματα των προαναφερθέντων. Ως μικροπιστώσεις ορίζονται δανειζόμενα ποσά έως της τάξεως των 25.000€ τα οποία φτάνουν μέσω των μικροπιστωτικών φορέων στον ενδιαφερόμενο, και παράλληλα επωμίζεται την υποχρέωση μέσα σε προσυμφωνηθέν χρονικό περιθώριο, να επιστρέψει το ποσό, στους δανειστές του.

Κεφάλαιο 1ο : Μικροδάνεια - Μικροπιστώσεις

1.1. Ορισμός

Τα μικροδάνεια συγκροτούν εργαλεία κοινωνικού χαρακτήρα τα οποία συνταιριάζουν για παράδειγμα μικρά ποσά δανείου (έως 25.000 ευρώ) με εκπαίδευση των ωφελούμενων / αυτοαπασχολούμενων επιχειρηματιών. Στόχος τους αποτελεί κατά κύριο λόγο η κοινωνική συνοχή και λαμβάνονται συχνά από άτομα τα οποία απειλούνται από τη φτώχεια και την ανεργία και επιθυμούν να δημιουργήσουν τη δική τους επιχείρηση. Τα μικρό-δάνεια παρέχονται κατά κανόνα από εξειδικευμένους (μη-τραπεζικούς) οργανισμούς και η αξιολόγηση των δικαιούχων δεν στηρίζεται σε κριτήρια χορήγησης πιστώσεων τα οποία εφαρμόζονται από τα τραπεζικά ιδρύματα, αλλά σε κοινωνικοπολιτικά κριτήρια. Εναλλακτικά τα μικρο-δάνεια καλούνται και μικροπιστώσεις (Anderson et al, 2002).

Τα άτομα ή οι επιχειρήσεις τα οποία λαμβάνουν αυτά τα δάνεια στις περισσότερες περιπτώσεις δεν έχουν πρόσβαση στα «παραδοσιακά» χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως είναι για παράδειγμα ο τραπεζικός δανεισμός καθώς δεν διαθέτουν είτε εξασφαλίσεις είτε αξιόπιστο πιστωτικό ιστορικό (Bayulgen, 2008). Τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν συχνά πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), καθώς και άτομα όπως οι (μακροχρόνια) άνεργοι, τα άτομα τα οποία εξαρτώνται από τις παροχές κοινωνικής πρόνοιας, οι μετανάστες, οι εθνοτικές μειονότητες, τα άτομα τα οποία δραστηριοποιούνται στην παραοικονομία ή ζουν σε φτωχές αγροτικές περιοχές και οι γυναίκες που επιθυμούν να ιδρύσουν μια πολύ μικρή επιχείρηση (Wright, 2000).

Η μικροπίστωση ως εναλλακτικό χρηματοδοτικό εργαλείο, έχει σχεδιαστεί όχι μόνο για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την ανακούφιση της φτώχειας, αλλά και σε αρκετές περιπτώσεις την ενδυνάμωση των γυναικών και την οικονομική ανάταση ολόκληρων κοινοτήτων κατ' επέκταση (Rogaly, 1996). Η χορήγηση των μικροδανείων μπορεί να πραγματοποιηθεί από διάφορους παρόχους. Αυτοί οι πάροχοι μπορεί να είναι οι άτυποι πάροχοι χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ιδρύματα τα οποία ανήκουν στα μέλη τους (για παράδειγμα πιστωτικές ενώσεις), μη κυβερνητικές οργανώσεις, ταμεία αλληλεγγύης και οργανισμοί πρόνοιας, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί για την κοινοτική ανάπτυξη, εγγυητικές τράπεζες καθώς και συνεργατικά σχήματα των προαναφερθέντων (Bayulgen, 2008).

Όπως γίνεται εύκολα ορατό, μία τέτοιου είδους ενίσχυση σε κάποιον επενδυτή ή εν δυνάμει επενδυτή, ο οποίος καλείται να τηρήσει την υποχρέωση του να επιστρέψει στο ακέραιο τα χρήματα που έχει δανειστεί, δεν είναι δυνατόν να γίνει παρά με σωστή καθοδήγηση και παρακολούθηση (Anderson et al, 2002). Ως ακολούθως, τα τελευταία έτη, τα ιδρύματα μικροπιστώσεων, μέσω παρακολούθησης των δανειζόμενων μερών, κατέληξαν στο συμπέρασμα πως είναι ιδιάζουσας σημασίας η πρόσβαση των ιδρυτών πολύ μικρών επιχειρήσεων στην υποστήριξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας (όπως π.χ. κατάρτιση, παροχή συμβουλών και ανάπτυξη ικανοτήτων), ότι η κατάρτιση είναι αναγκαίο να είναι υποχρεωτική για τους δανειολήπτες μικροπιστώσεων όπως επίσης και ότι η χρηματοοικονομική εκπαίδευση των καταναλωτών και η υπεύθυνη δανειοδότηση είναι αναγκαίο να αποτελούν σημαίνον στοιχείο της πολιτικής τους. Ως ακολούθως διαπιστώνεται μία ραγδαία ανάπτυξη των παρεχόμενων υποστηρικτικών υπηρεσιών, διασφαλίζοντας τόσο την επένδυση του δανειζόμενου, όσο και την ικανότητα του να επιστρέψει έγκαιρα και στο σύνολο της, την οικονομική βοήθεια που του παρασχέθηκε (Wright, 2000).

1.2. Λειτουργία και Δομή

Αν λάβουμε υπόψη μας πως η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι μικρές ή πολύ μικρές, καταλαβαίνουμε πως η εισαγωγή και υιοθέτηση μικροδανείων ως χρηματοδοτικά εργαλεία, εκτιμάται ότι θα αποτελούσε σημαντική βοήθεια για τους μικρούς επιχειρηματίες. Τα μικρο-δάνεια (mikro-loans) για νεοϊδρυόμενες ή εγκαταστημένες μικροεπιχειρήσεις καθώς και η αξιοποίηση των υφιστάμενων και ενθάρρυνση της σύστασης συνεταιριστικών τραπεζών στις οποίες θα έχει τη θέση της και κάποια ιδιαίτερη πολιτική για τις γυναίκες επιχειρηματίες, είναι εργαλεία που θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες μικροεπιχειρήσεων που κρίνονται πολύ μικρές σύμφωνα με τα κριτήρια των τραπεζών και οι ιδιοκτήτριές τους είναι επίσης διστακτικές να καταφύγουν σε αυτές. Ιδέες από ανάλογες εφαρμογές σε άλλα κράτη όπως τη Φινλανδία, τη Σουηδία, την Ισπανία μπορούν να δώσουν παραδείγματα προς εφαρμογή (π.χ. μέσω του ίδιου του τραπεζικού συστήματος ή με τη μεσολάβηση Μ.Κ.Ο. κ.ά.) (Yang, 2009).

Τα μικροδάνεια, σαν μορφή δανείου δεν φέρουν σημαντικές διαφορές από τα κλασικά δάνεια τα οποία χορηγούνται από τα μεγάλα τραπεζικά συστήματα. Στην πράξη η ουσιαστική διαφορά τους εντοπίζεται στην προσέγγιση του ενδιαφερόμενου δανειολήπτη από

τον φορέα μικροπιστώσεων και ο εναλλακτικός τρόπος εξέτασης των κριτηρίων, τα οποία θα αποδείξουν τη δανειοληπτική του ικανότητα μέσω αυτού του ανθρωποκεντρικού εργαλείου χρηματοδότησης, ή αντίθετα θα προσδιορίσουν αν το ρίσκο της ζητούμενης επένδυσης, είναι μεγαλύτερο του ρίσκου το οποίο έχει καθορίσει ο δανειοδοτικός οργανισμός ως μέγιστο και δεν προβεί στη χορήγηση του (Wright, 2000).

Τα επιμέρους χαρακτηριστικά ενός μικροδανείου είναι το μέγεθος τους, η περίοδος χάριτος, η περίοδος αποπληρωμής, οι εγγυήσεις, τα έξοδα δανείου, τα επιτόκια, οι διαδικασίες έκδοσης, και το BDS (Bayulgen, 2008). Τα χαρακτηριστικά αυτά φαίνεται να είναι όμοια με αυτά των τραπεζικών δανείων, ωστόσο υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους, τις οποίες θα αναλύσουμε ευθύς αμέσως.

Στον τομέα του μεγέθους του δανείου, αυτό κάθε φορά, και σε κάθε στοχευμένο προϊόν του παρόχου μικροπιστώσεων, ορίζεται κατά το δοκούν. Η διαφορά εντοπίζεται στο ότι με δεδομένη την ευρωπαϊκή οδηγία, τα ποσά των μικροδανείων δεν υπερβαίνουν σε μέγεθος τα 25.000€ Ωστόσο κάτι το οποίο έχει παρατηρηθεί είναι η δανειοδότηση μεγαλύτερων ποσών από τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία λόγω των αδειών τους έχουν την δυνατότητα να κάνουν κάτι τέτοιο. Αυτή η πρακτική όμως αλλοιώνει το νόημα και τη στόχευση των μικροπιστώσεων.

Όσο αφορά την περίοδο χάριτος, μπορούμε να πούμε πως αυτή είναι κοινό στοιχείο ανάμεσα στις μικροπιστώσεις και στα κλασσικά δάνεια. Συγκροτεί εκείνη τη χρονική περίοδο από την εκκίνηση του δανείου, η οποία έγκειται στην χορήγηση του από την φορέα παροχής, με σκοπό να του προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία, μεγαλύτερο περιθώριο ανάπτυξης της επένδυσης, περιθώριο να υπάρξουν αποτελέσματα, πριν την πρώτη δόση αποπληρωμής του δανείου (Anderson et al, 2002). Στην περίπτωση των μικροδανείων, η χρήση αυτού του επί μέρους χαρακτηριστικού, δεν είναι ιδιαίτερος προσφιλές, αφού υφίσταται έτσι και αλλιώς το ρίσκο μη καταβολής δόσεων από τους επωφελούμενους και το οποίο εντοπίζεται σε υψηλά επίπεδα (Sengupta & Aubuchon, 2008). Για το λόγο αυτό η παροχή μικροδανείων πραγματοποιείται με ιδιαίτερη σύνεση και σε καθορισμένες περιπτώσεις, όπου κρίνεται απαραίτητο. Για παράδειγμα επιχειρήσεις οι οποίες παρουσιάζουν εποχικότητα στις εργασίες τους, όπως είναι οι τουριστικές, έχουν περισσότερες πιθανότητες να λάβουν μια μικροπίστωση σε σχέση με τα λοιπά είδη επιχειρήσεων (Peck 2001).

Η χρονική περίοδος αποπληρωμής, είναι η απαιτούμενη περίοδος από πλευράς δανειοδοτικού οργανισμού, για την πλήρη αποπληρωμή του μικροδανείου. Στα τραπεζικά

ιδρύματα, το σύστημα αποπληρωμής δεν είναι ελαστικό, κάτι που σημαίνει πως μια πιθανή μη κάλυψη της απαίτησης αυτής από τον δανειολήπτη, άμεσα ενεργοποιεί τις απαιτούμενες νομικές διαδικασίες, για την απαίτηση και διεκδίκηση των εγγυήσεων (Yang, 2009). Στην περίπτωση των μικροδανείων, λόγω του κοινωνικού τους χαρακτήρα, αυτή η διαδικασία διεκδίκησης των εγγυήσεων είναι κάτι το οποίο αποφεύγεται, και σε λογικά πλαίσια, αναζητούνται εναλλακτικοί τρόποι διευκόλυνσης του δανειολήπτη, όπως είναι η επιμήκυνση των δόσεων και η μείωση των ποσών σε κάθε καταβολή δόσης. Πάντως, υφίστανται και περιπτώσεις, κατά τις οποίες ούτε αυτά τα μέτρα επωφελούν, συνεπώς τότε ακολουθείται και σε αυτή την περίπτωση ο δρόμος της δικαιοσύνης (Bayulgen, 2008).

Οι εγγυήσεις, αποτελούν μία από τις δύο, ουσιαστικής σημασίας διαφορές, μεταξύ των μικροδανείων και των τραπεζικών δανείων. Η μέθοδος η οποία γνωρίζουμε στην Ελλάδα επί των εγγυήσεων για τη λήψη δανείου, ιδιαίτερα τα τελευταία έτη, κατά τα οποία η οικονομία βρίσκεται σε φάση ύφεσης, ήταν αυτή είτε της καταβολής ισόποσης εγγυητικής επιστολής, είτε με προσημείωση ακινήτων, να πραγματοποιείται η λήψη του δανείου. Το επακόλουθο ήταν σε περιπτώσεις καθυστερήσεων καταβολών δόσεων από τους δανειολήπτες, οι τράπεζες να προσβάλλουν το δάνειο και να διεκδικούν δικαστικά την περιουσία ή το ποσό που είχε τεθεί ως εγγύηση. Η διαφορά με τα μικροδάνεια είναι μεγάλη σε αυτό το κομμάτι αφού οι εγγυήσεις χρησιμοποιούνται πρωτίστως για κινητοποίηση του δανειολήπτη για έγκαιρη τήρηση των υποχρεώσεων του και σε δεύτερη φάση, για εξασφάλιση των απωλειών των αποπληρωμών ενός δανείου.

Με τον παραπάνω τρόπο αναφέρεται ιδιαίτερη «εφευρετικότητα», καθώς σε μεγάλο βαθμό, γίνεται χρήση εναλλακτικών εγγυήσεων, όπως οικογενειακά κειμήλια, εξοπλισμό σπιτιού / επιχείρησης, ενώ σε κάποιες πολύ ιδιαίτερες περιστάσεις, πχ Ρομά, έχουν χρησιμοποιηθεί εγγυήσεις όπως η βαρύτητα του λόγου του αρχηγού της φυλής, αφού κατά το ενδεχόμενο μη αποπληρωμής των δόσεων, η «κατάπτωση» της εγγύησης αυτής, είχε μεγαλύτερες συνέπειες για το δανειζόμενο, από το αν είχε οικονομικές, με επακόλουθο την μεγαλύτερη κινητοποίηση του, για την πλήρωση των υποχρεώσεων του. Σε κάθε περίπτωση, το θέμα των εγγυήσεων καθίσταται ένα αρκετά σημαντικό ζήτημα στην πορεία χάραξης πολιτικής κάθε φορέα χορήγησης μικροδανείων, αφού εμπεριέχει τον κίνδυνο σε περίπτωση «χαλαρής» πολιτικής, να λογιστεί μη σοβαρή η απαίτηση αποπληρωμής, εκτινάζοντας την επικινδυνότητα του συνόλου των δανείων και θέτοντας υπό κρίση την βιωσιμότητα του φορέα (Sinha, 1998).

Στην συνέχεια τα έξοδα δανείου, χρησιμοποιούνται, σε όλες τις μορφές και τα είδη δανείων. Συγκροτούν πάγια έξοδα αίτησης δανειοδότησης, τα οποία δεν είναι δεσμευτικά βάσει νόμου και ο κάθε φορέας, σχεδιάζει την πολιτική του στο θέμα αυτό, για το αν θα εισάγει τέτοιου είδους έξοδα στο προϊόντα του, αφού έως έναν βαθμό καθίστανται αποθαρρυντικά προς τους δανειολήπτες (Peck 2001). Σε γενικές γραμμές αποτελούν ιδιαίτερα μικρά ποσά, τα οποία από την στιγμή που αποφασίζει ένας φορέας να τα χρησιμοποιήσει, κατά κανόνα αυτό γίνεται για να επισημάνει τη λειτουργία ανταποδοτικότητας ενός δανείου, για να παρακάμψει περιπτώσεις που ο αιτούμενος δεν θεωρείται αξιόπιστο άτομο, καθώς και για την σώρευση τέτοιων πόρων για την κάλυψη του επιχειρηματικού ρίσκου του φορέα να απολέσει έσοδα από μη αποπληρωμένα δάνεια (Yang, 2009).

Το θέμα των επιτοκίων από την άλλη είναι ένα ζήτημα, γύρω από το οποίο συντελείται συζήτηση αλλά και διαμάχη, ανάμεσα στους υποστηρικτές και τους επικριτές των μικροδανείων. Δεδομένου πως το προφίλ των δυνητικά επωφελούμενων, καθορίζεται από άτομα τα οποία δεν φέρουν την δυνατότητα πρόσβασης στο παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα, το ρίσκο δανειοδότησης μέσω των μικροπιστώσεων καθίσταται κατά πολύ μεγαλύτερο από αυτό των κλασικών δανειοδοτικών διαδικασιών, καθώς από την άλλη το κόστος παροχής του φορέα, είναι το ίδιο με αυτό του τραπεζικού προϊόντος, με ταυτοχρόνως μικρότερο περιθώριο κέρδους, λόγω των περιορισμένων ποσών (Sinha, 1998). Κατ' ακολουθίαν, τα επιτόκια στα μικροδάνεια είναι από λίγο έως πολύ μεγαλύτερα από αυτά των τραπεζικών δανείων (Wright, 2000). Το θέμα το οποίο αντεπεξέρχονται οι πάροχοι των μικροπιστώσεων, είναι η επικοινωνία της σκοπιάς αυτής, με σκοπό να γίνει αντιληπτή αυτή η διαφορά, στις περιπτώσεις όπου είναι δικαιολογημένη και όχι στα πλαίσια της «τοκογλυφίας» και της εκμετάλλευσης της έλλειψης εναλλακτικών επιλογών από τους δανειολήπτες (Peck 2001).

Οι χρήστες των μικροπιστώσεων, όπως ήδη αναφέραμε προηγουμένως είναι ομάδες χαμηλού κοινωνικού προφίλ, οι οποίες το περισσότερο πιθανό είναι να μην έχουν υψηλά επίπεδα εκπαίδευσης και γενικότερα μόρφωσης (Bayulgen, 2008). Η λογική των μικροδανείων, για το λόγο αυτό, κάνει χρήση ιδιαίτερα απλών και κατανοητών διαδικασιών για την αίτηση, τη συμβασιοποίηση, την παρακολούθηση και την αποπληρωμή των δανείων, με απώτερο σκοπό να καθίσταται εύκολα προσβάσιμη η χρήση τους από το σύνολο μιας κοινωνίας δίχως να υπάρχουν διακρίσεις. Συνεπώς, αποφεύγεται η παρότρυνση νοοτροπιών ανάπτυξης μεγαλεπήβολων και υπερβολικών (από άποψη ανάπτυξης στόχων και μεγέθους) επιχειρηματικών σχεδίων για τον εντυπωσιασμό του υπεύθυνου έγκρισης ενός δανείου και

αντίστροφα αναζητούνται απλά ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία σε επάρκεια, με σκοπό να προσδιορίσουν το επίπεδο κινδύνου δανειοδότησης για το φορέα και να ληφθεί εν τέλει μια ορθή απόφαση για την κάθε αίτηση χορήγησης μικροδανείου (Navajas et al, 2000).

Στην συνέχεια θα αναφερθούμε στην δεύτερη ουσιαστικής σημασίας διαφορά, μεταξύ κλασικών δανειακών προϊόντων και μικροπιστώσεων που είναι τα λεγόμενα BDS. Τα αρχικά BDS αποτελούν τα αρχικά των γραμμάτων του όρου Business Development Services (Υπηρεσίες Επιχειρηματικής Ανάπτυξης). Οι εν λόγω υπηρεσίες, συγκροτούν τις προσφερόμενες υπηρεσίες από το φορέα παροχής μικροπιστώσεων ή κάποιον συνεργαζόμενο φορέα με εξειδίκευση στις παραπάνω υπηρεσίες, με πρόθεση την επιχειρηματική ανάπτυξη του επωφελούμενου δανειολήπτη, των συνθηκών και των προοπτικών της επιχείρησης, όπως επίσης και να εξασφαλίσει την αποπληρωμή του δανείου στο μέγιστο δυνατό βαθμό και να περιορίσει τα ποσοστά επικινδυνότητας της δανειοδότησης. Η χρήση τους, με βάση την εξέταση μοντέλων του εξωτερικού, συμβαίνει είτε δεσμευτικά, είτε μετά από επιλογή του επιχειρηματία, ή δεν προσφέρονται καθόλου σε κάποιες περιπτώσεις. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται κατά κανόνα για τις παρακάτω προσφερόμενες υπηρεσίες, με τον τρόπο που αυτές παρουσιάζονται σε διάφορες χώρες στις οποίες γίνεται η χρήση των μικροπιστώσεων (Navajas et al, 2000):

- [1] Εκπαίδευση
- [2] Λογιστική υποστήριξη
- [3] Νομική υποστήριξη
- [4] Γενική διαχείριση
- [5] Τεχνική υποστήριξη (νέες τεχνολογίες πληροφορικής)
- [6] Εξυπηρέτηση πελατών
- [7] Οικονομική διαχείριση,
- [8] Εύρεση πελατών
- [9] Εμπορικά θέματα
- [10] Προώθηση και μάρκετινγκ
- [11] Διαχείριση προσωπικού προϋπολογισμού
- [12] Χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης
- [13] Εύρεση, εκπαίδευση και διαχείριση προσωπικού

- [14] Ανάπτυξη επιχειρηματικού σχεδίου
- [15] Νέες αγορές
- [16] Επιχειρηματική διοίκηση
- [17] Επικοινωνία με δημόσιες αρχές, διαχείριση γραφειοκρατίας

Η χρήση των ως άνω υπηρεσιών, επιδεικνύει ιδιαίζουσα εξέλιξη στο εξωτερικό, καθώς με βάση μελέτες, η χρήση τους είχε σοβαρό αντίκτυπο στην αύξηση των ποσοστών αποπληρωμής των δανείων. Ο δανειολήπτης, αισθάνεται επιπρόσθετα επωφελούμενος, κάνοντας χρήση υπηρεσιών, οι οποίες εναλλακτικά, πολύ πιθανόν να μην είχε πρόσβαση σε αυτές. Ο σκοπός αυτών των παρεχόμενων υπηρεσιών καθίσταται η εξασφάλιση του επιχειρηματικού αντίκτυπου της δανειοδότησης στις εργασίες της επιχείρησης και στην μεγιστοποίηση των προσόντων του επιχειρηματία και της επιχείρησης για την πιο αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία τους (Yang, 2009).

Ταυτόχρονα, η χρήση αυτών των υπηρεσιών, με εξαίρεση το κόστος παροχής τους, το οποίο και συνήθως εισέρχεται στο επιτόκιο του δανείου, συγκροτεί πολύ σημαίνον εργαλείο, λόγω του τρόπου παροχής των παραπάνω υπηρεσιών. Με δεδομένες πρακτικές οι οποίες τηρούνται, η παράδοση των υπηρεσιών, πραγματοποιούνται συχνά σε χώρους του φορέα μικροπίστωσης, επιτυγχάνοντας με αυτό τον τρόπο την συχνή επαφή με τον δανειολήπτη, καθώς αυτές κατά κανόνα χορηγούνται σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα, αντίστοιχα με την πολιτική του κάθε οργανισμού- επιχείρησης. Αυτό επιτυγχάνει την παρουσία του επιχειρηματία και την μείωση του κινδύνου να εξαφανιστεί για ευκολονόητους λόγους, ασφαλίζοντας, κατ' ακολουθίαν, σε ένα δηλωτικό βαθμό την αποπληρωμή των δόσεων του μικροδανείου, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που οι υπηρεσίες είναι δεσμευτικές στη χρήση τους (Sengupta & Aubuchon, 2008).

Η εν λόγω τακτική, κερδίζει όλο και πιο πολλούς υποστηρικτές, σε όλες τις μορφές προσφοράς των υπηρεσιών (Yang, 2009). Η εκτέλεση της τακτικής αυτής με τα σπουδαία οφέλη προς τα δύο συμβαλλόμενα μέρη (δανειοδοτικού οργανισμού – δανειολήπτη), δεν είναι κάτι που γίνεται από τα τραπεζικά ιδρύματα, αφού είναι ασύμφορο, χρονοβόρο, έχει επιπλέον κόστος ανάπτυξης και δεν απαρτίζει προτεραιότητα, για ένα σύστημα που δεν έχει κοινωνικοκεντρική νοοτροπία, όπως αυτή των μικροδανείων (Navajas et al, 2000).

1.3. Βασικές Αρχές

Τα μικροδάνεια στηρίζονται σε ένα ενιαίο και μοναδικό σύστημα αρχών, οι οποίες καθίστανται ευδιάκριτες από τις τάσεις της ευρύτερης πιστωτικής αγοράς. Οι φορείς παροχής μικροδανείων σε αρχικό στάδιο ιδρύθηκαν ως εναλλακτικοί οργανισμοί για την καταπολέμηση της τοκογλυφίας, που ήταν και είναι παράνομοι για λόγους εκμετάλλευσης των ατόμων που δανείζονταν. Γι' αυτό κυρίως το λόγο η πλειοψηφία των οργανισμών αυτών, ξεκίνησαν την δραστηριότητα τους ως μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί και εργάζονταν με κρατικές και ιδιωτικές επιδοτήσεις. Σήμερα οι περισσότεροι φορείς μικροδανείων λειτουργούν ως ανεξάρτητες τράπεζες, γεγονός το οποίο έχει κατευθύνει στη μείζονα επιβολή επιτοκίων στα δάνεια, και στο να δίνεται βαρύτητα σε προγράμματα αποταμίευσης (Wright, 2000).

Η εφαρμογή των νεοφιλελεύθερων οικονομικών στα μικροδάνεια, έχει προξενήσει σημαντική αντιπαράθεση στους ακαδημαϊκούς κύκλους και στους οικονομολόγους, με μια μερίδα αυτών να υποστηρίζουν πως συγκεκριμένοι διευθυντές τραπεζών, χορηγούν μικροδάνεια τα οποία δεν φέρουν ευνοϊκούς όρους αποπληρωμής, και έτσι δεν ευνοούνται τα άτομα από τις αδύναμη κοινωνικές ομάδες. Αντίθετα ο σκοπός χορήγησης του μικροδανείου είναι το προσωπικό όφελος. Ωστόσο, οι αριθμοί αποκαλύπτουν ότι η χρηματοπιστωτική ηθική και το κέρδος των επενδυτών, δύνανται να συμβαδίσουν, διατηρώντας ταυτόχρονα χαμηλό το κόστος δανειοδότησης και προσφοράς υπηρεσιών προς τους δανειολήπτες (Sengupta & Aubuchon, 2008).

Πολλοί ερευνητές αλλά και επαγγελματίες του κλάδου των μικροδανείων, υποστηρίζουν ότι κρίνεται προτιμότερη η ολοκληρωμένη παροχή υπηρεσιών ταυτόχρονα με το δάνειο, παρά μόνο η παροχή της πίστωσης. Όταν με την πρόσβαση των πιστώσεων, παρέχονται δυνατότητες αποταμίευσης, μη παραγωγικές δυνατότητες, δυνατότητες ασφάλισης, παροχής συμβουλών για την ανάπτυξη της επιχείρησης (εκπαίδευση καλλιέργειας παραγωγικού πνεύματος και διοίκησης της επιχείρησης, έρευνας αγοράς) και υπηρεσίες που «εγγυώνται» την ευημερία (υπηρεσίες παροχής συμβουλών για την παιδεία και την υγεία, τις φυλετικές διακρίσεις και την κοινωνική ευαισθητοποίηση), τα περιθώρια αρνητικής χρήσης των μικροπιστώσεων, περιορίζονται. Επιπλέον υφίστανται και άλλοι ερευνητές οι οποίοι ισχυρίζονται ότι οι πιο έμπειροι επιχειρηματίες, επιβάλλεται να είναι σε θέση να λαμβάνουν

μεγαλύτερα χρηματικά ποσά μέσω των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, με σκοπό να εξασφαλίζεται η επιτυχία του προγράμματος της εκάστοτε επιχείρησης (Karlan, 2001).

Οι μικροπιστώσεις φέρουν μια σειρά από επακόλουθα και επιπτώσεις τα οποία άλλοτε χαρακτηρίζονται θετικά και άλλοτε αρνητικά, αντίστοιχα με την οπτική γωνία που τα μελετάει κάποιος. Για το λόγο αυτό άλλωστε έχουν προκαλέσει έντονη διαμάχη ανάμεσα στους υποστηρικτές τους και τους επικριτές τους. Οι υποστηρικτές από την μία υποστηρίζουν ότι η λήψη μικροδανείων, έχει ως απόρροια, την βελτίωση και αναβάθμιση των συνθηκών ζωής μέσω της αύξησης της απασχόλησης και των εισοδημάτων, τα οποία με τη σειρά τους, κατευθύνουν στη βελτίωση της διατροφής, της εκπαίδευσης των παιδιών των δανειοληπτών, του βιοτικού επιπέδου και όλων των υπολοίπων ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης ενός νοικοκυριού (Karlan, 2001).

Οι επικριτές των μικροπιστώσεων από την άλλη μεριά υποστηρίζουν ότι η παροχή τους, δεν έχει συμβάλει στην αύξηση των εισοδημάτων, αλλά ότι αντίθετα έχουν κατευθύνει τα άτομα από φτωχά νοικοκυριά σε μια «παγίδα χρέους», η οποία σε αρκετές περιπτώσεις οδηγεί ακόμα και στην αυτοκτονία. Συμπληρώνουν πως τα χρήματα από τα χορηγούμενα δάνεια, αντί να χρησιμοποιηθούν για παραγωγικές επενδύσεις, καταλήγουν σε αγορές καταναλωτικών αγαθών και ότι ταυτόχρονα δεν κατορθώνουν να φτάσουν τον στόχο τους για την υποστήριξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας και την αναβάθμιση των συνθηκών υγείας και εκπαίδευσης (Rogaly, 1996).

Τα διαθέσιμα στοιχεία αναφέρουν ότι σε αρκετές περιπτώσεις η μικροπίστωση έχει ενισχύσει τη δημιουργία και την ανάπτυξη επιχειρήσεων. Έχει εξυπηρετήσει συχνά την αυτό-απασχόληση, αλλά δεν έχει οδηγήσει απαραίτητα στην αύξηση των εισοδημάτων, μετά την αποπληρωμή των τόκων του δανείου. Σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα, έχει οδηγήσει τους δανειολήπτες σε «παγίδες χρέους» (Karlan, 2001).

Συγκεντρωτικά ωστόσο θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε πως οι μικροπιστώσεις αποτελούν ένα στοιχείο το οποίο συμβάλλει θετικά στην επιτυχία των μικρών επιχειρήσεων, η οποία ωστόσο εξαρτάται σε μεγαλύτερο βαθμό από τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας και του κλάδου στον οποίο υπάγονται. Θα πρέπει να τονιστεί πως η χορήγηση πίστωσης σε κάποιον δικαιούχο με μοναδική μέριμνα, να πληροί κάποιες ελάχιστες προϋποθέσεις, είναι και τα πιο επικίνδυνα να ενισχύσουν την άποψη των επικριτών των μικροπιστώσεων (Wright, 2000).

Αντίθετα, χορηγήσεις μικροπιστώσεων σε επιχειρήσεις, που μέσω ενός επιχειρηματικού σχεδίου, στοχεύουν με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, στην τόνωση και ανακούφιση της επιχείρησης, και με γνώμονα την τάση στην αγορά των μικροπιστώσεων για υπηρεσίες βοηθητικές προς τους επενδυτές, ενισχύεται η άποψη των υποστηρικτών για ευεργετικά αποτελέσματα των μικροπιστώσεων (Sengupta & Aubuchon, 2008). Συμπερασματικά, η επιτυχία του στόχου των μικροπιστώσεων, της ελαχιστοποίησης και της εξάλειψης της φτώχειας, καθορίζεται σε έναν τεράστιο βαθμό, από την επιλογή του φορέα χορήγησης μικροπιστωτικών δανείων, ως προς το σύνολο των ανθρώπων που θα απευθυνθεί, τον τρόπο και την χρήση για την οποία θα χορηγήσει το δάνειο, με ποιές υποστηρικτικές υπηρεσίες, και πως θα εξασφάλιση την ορθή χρήση αυτού (Bayulgen, 2008).

Μία από τις κύριες προκλήσεις που οι μικροπιστώσεις αντιμετωπίζουν, είναι η παροχή μικρών δανείων, σε προσιτό κόστος. Ο μέσος όρος των επιτοκίων παγκοσμίως εκτιμάται ότι κυμαίνεται στο 37%, με το επιτόκιο να αγγίζει ακόμα και το 70% σε κάποιες αγορές. Ο λόγος για τα υψηλά επιτόκια δεν είναι το κόστος του δανειζόμενου κεφαλαίου, αλλά το υψηλό κόστος συναλλαγής μέσω των παραδοσιακών μικροπιστωτικών μηχανισμών. Διάφοροι επαγγελματίες που έχουν λάβει τέτοια δάνεια, υποστηρίζουν πως τέτοια επιτόκια είναι ανέφικτο να αποπληρωθούν (Sengupta & Aubuchon, 2008). Το αποτέλεσμα είναι πως η κλασική προσέγγιση της μικροπίστωσης, έχει βελτιωθεί ελάχιστα στην επίλυση του προβλήματος που έχει ως αυτοσκοπό, δηλαδή την εξάλειψη της φτώχειας μέσω της δυνατότητας δανεισμού των φτωχότερων κοινωνικά ομάδων, καθώς τους επιβάλλονται τα υψηλότερα ποσοστά δανεισμού στον κόσμο. Τα υψηλά κόστη των μικροπιστωτικών δανείων, μετριάζουν την αποτελεσματικότητά τους ως εργαλείο καταπολέμησης της φτώχειας (Hulme, 2000).

Οι δανειζόμενοι οι οποίοι δεν καταφέρνουν να πετύχουν ένα ποσοστό κέρδους τουλάχιστον ισάξιο με το ποσοστό του επιτοκίου, μπορεί τελικά να καταλήξουν φτωχότεροι εξαιτίας της λήψης του δανείου. Σύμφωνα με μία έρευνα στην Γκάνα, πάνω από το 1/3 των δανειοληπτών μικροπιστώσεων, αντιμετωπίζουν ιδιαίτερη δυσκολία στην αποπληρωμή των δανείων τους. Τα τελευταία χρόνια, φαίνεται μία αλλαγή της στάσης των μικροπιστωτικών οργανισμών. Πλέον έχουν μετατοπίσει το βάρος της προσοχής τους από την απλή παροχή κεφαλαίου για την επιχείρηση, στην παροχή προσιτών και αποτελεσματικών δανείων (Hulme, 2000).

1.4. Ιστορικά Στοιχεία

Παρ' ότι η τακτική των μικροδανείων είναι κάτι που έχει αναπτυχθεί τα τελευταία μόλις χρόνια, εντοπίζουμε τις ρίζες του φαινομένου αυτού από πιο παλαιά, περίπου τον 18ο και 19ο αιώνα. Ο πρώτος εκφραστής τους ήταν ο Jonathan Swift, ο οποίος εμπνεύστηκε τα Irish Loan Funds. Συγκεκριμένα περίπου στα μέσα του δέκατου ένατου αιώνα, αρκετοί φορείς δανείων στην Ιρλανδία προσέφεραν δάνεια μικρών ποσών, τα οποία λαμβάνονταν σε ποσοστό περίπου 20% των ιρλανδικών νοικοκυριών (Otero και Rhyne, 1994). Αυτοί οι φορείς παροχής δανείων υπήρχαν ήδη από το 1700, αλλά πολλαπλασιάστηκαν κατά την δεκαετία του 1830, όπου και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έλαβε νομοθετικά μέτρα για την ενθάρρυνση τους, ως μέρος της προσπάθειας για την τόνωση της ιδιωτικής χρηματοδότησης και τον περιορισμό των επιπέδων φτώχειας στην Ιρλανδία. Πολλά από τα ιδρύματα αυτά συνέχισαν να υπάρχουν μετά και τον Μεγάλο Λοιμό, ενώ μόνο μερικά από αυτά συνέχισαν να λειτουργούν και μέχρι τα μέσα του εικοστού αιώνα (Bayulgen, 2008). Ο θεσμός αυτός προσέφερε τότε μια νέα προοπτική για το σχηματισμό κεφαλαίου στην ιρλανδική οικονομία και μια καλά τεκμηριωμένη μελέτη περίπτωσης για την ανάπτυξη ενός ιδρύματος-φορέα το οποίο θα σχεδιάζει και θα παρέχει δάνεια μικρών ποσών σε χαμηλές οικονομικές τάξεις (Hollis & Sweeman, 2001).

Όλα ξεκίνησαν όταν το 1822 μια επιτροπή που εδρεύει στο Λονδίνο παρείχε 55.000 λίρες για τη δημιουργία του Ιρλανδικού Ταμείου Χρηματοδότησης φτωχών ατόμων. Η ενέργεια αυτή είχε ως αποτέλεσμα την χρηματοδότηση 100 ατόμων από τις κατώτερα κοινωνικά στρώματα. Κατ' αυτό τον τρόπο η επιτροπή του Λονδίνου παρουσίασε δύο σημαντικές καινοτομίες (Otero & Rhyne, 1994). Πρώτον, προκειμένου να αποφύγουν τα κεφάλαια να εκφυλιστούν από τα πρότυπα των ήδη υπαρχόντων μορφών δανείων, είτε σε νόμιμη, είτε σε παράνομη (τοκογλυφία) μορφή οι διαχειριστές των ταμείων, απαγόρευσαν αυστηρά την λήψη οποιουδήποτε κέρδους ή γενικότερα οφέλους από τις Ιρλανδικές αρχές. Δεύτερον, τα κεφάλαια που είχαν το δικαίωμα να χρεώσουν τόκους επί των δανείων, επιτρέποντας την ανάπτυξη τους, στην περίπτωση που το ενδιαφέρον για τα μικροδάνεια ξεπερνούσε το ήδη προβλεπόμενο. Αυτό ήταν μια τακτική η οποία εξασφάλισε μια πιο αποτελεσματική χρήση του χρήματος, δεδομένου ότι μόνο εκείνοι των οποίων η

αναμενόμενη απόδοση από το δάνειο υπερβεί το επιτόκιο να επιθυμούν να δανειστούν (Hollis & Sweeman, 2001).

Στα μέσα του 19ου αιώνα, ο ατομικιστής αναρχικιστής Lysander Spooner, απαρίθμησε και κατέγραψε τα πλεονεκτήματα των πολυάριθμων μικρών δανείων για επιχειρηματικές δραστηριότητες προς τα φτωχά οικονομικά στρώματα, ως μέθοδο ανακούφισης της φτώχειας. Την ίδια περίπου περίοδο, ανεξάρτητα από τον Spooner, ο Friedrich Wilhelm Raiffeisen, δημιούργησε τις πρώτες συνεταιριστικές δανειστικές τράπεζες, για την υποστήριξη των γεωργών στην αγροτική Γερμανία. Την δεκαετία του 1950, ο Akhtar Hameed Khan, άρχισε την διανομή πιστώσεων με ομαδοποιημένο προσανατολισμό στο Ανατολικό Πακιστάν (Bayulgen, 2008). Συγκεκριμένα χρησιμοποίησε το μοντέλο Comilla, κατά το οποίο οι πιστώσεις παρέχονταν με διανεμητικό τρόπο σε τοπικές κοινότητες να τις διαχειριστούν (Sengupta & Aubuchon, 2008). Το εγχείρημα αυτό ωστόσο τελικά απέτυχε, λόγω της «υπερβολικής» συμμετοχής της Πακιστανικής Κυβέρνησης, και των ιεραρχιών οι οποίες δημιουργήθηκαν στο εσωτερικό των κοινοτήτων, αφού συγκεκριμένα μέλη τους, ξεκίνησαν να έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση στα δάνεια, από τους υπόλοιπους κατοίκους (Hollis et al, 2001).

Η απαρχή των μικροδανείων, στη σημερινή τους μορφή, δύνανται να συνδεθεί με πολλούς οργανισμούς οι οποίοι δημιουργήθηκαν στο Μπαγκλαντές, και κυρίως με την Grameen Bank. Η Grameen Bank, η οποία θεωρείται ως ο πρώτος μικροπιστωτικός φορέας, δημιουργήθηκε το έτος 1983 από τον Muhammad Yunus. Ο Yunus ξεκίνησε το εγχείρημά του από την Jobra, μεταχειριζόμενος τα ίδια του τα χρήματα με σκοπό να προσφέρει μικρά, με χαμηλούς τόκους δάνεια, στον αγροτικό, φτωχό πληθυσμό. Το παράδειγμα της Grameen Bank ακολούθησαν και άλλοι οργανισμοί όπως ο BRAC και η ASA (Bayulgen, 2008).

Οι μικροπιστώσεις αναπτύχθηκαν και εξαπλώθηκαν και στην Λατινική Αμερική, με την ίδρυση της PRODEM στη Βολιβία το 1986, η οποία μετέπειτα εξελίχθηκε στην BancoSol. Η μικροπίστωση, σε μικρό χρονικό διάστημα συγκρότησε ένα ωφέλιμο εργαλείο για την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης, με εκατοντάδες φορείς να δραστηριοποιούνται στις χώρες του 3ου κόσμου. Παρόλο που η Grameen Bank ιδρύθηκε ως μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οργανισμός, εξαρτώμενος από κρατικές επιδοτήσεις, κατά το 2002, πήρε στην συνέχεια εταιρική υπόσταση και μετονομάστηκε σε Grameen II. Στον Muhammad Yunus, απονεμήθηκε το Βραβείο Νόμπελ το 2006, για την συμβολή του στην ανάπτυξη των μικροπιστωτικών υπηρεσιών, προς όφελος των φτωχών (Tucker, 2001).

1.5. Επιπτώσεις στην Οικονομική Ανάπτυξη

Σύμφωνα με τους υποστηρικτές τους τα μικροδάνεια και γενικά οι μικροχρηματοδοτήσεις έχουν διαδραματίσει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη των κοινωνιών και των οικονομιών μέσα στις οποίες λαμβάνονται. Συγκεκριμένα η UNCDF, (2004) αναφέρει ότι οι μελέτες έχουν δείξει ότι η μικροχρηματοδότηση διαδραματίζει τρεις βασικούς ρόλους στην ανάπτυξη οι οποίοι είναι οι εξής (Sengupta & Aubuchon, 2008):

- [1] βοηθούν πολύ φτωχά νοικοκυριά να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες και τα προστατεύει από τους κινδύνους,
- [2] σχετίζονται με βελτιώσεις στην οικονομική ευημερία των νοικοκυριών,
- [3] βοηθούν στην ενδυνάμωση των γυναικών μέσω της υποστήριξης της οικονομικής συμμετοχής των γυναικών σε επιχειρήσεις και έτσι υποστηρίζουν το γυναικείο φύλο.

Επίσης οι Otero και Rhyne (1994), παρουσιάζουν τους διάφορους τρόπους με τους οποίους οι μικροπιστώσεις καταπολεμούν την φτώχεια. Συγκεκριμένα αναφέρουν πως οι μικροπιστώσεις παρέχουν πρόσβαση σε παραγωγικό κεφάλαιο για τους φτωχούς, οι οποίοι μαζί με το ανθρώπινο κεφάλαιο, που απευθύνεται μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και το κοινωνικό κεφάλαιο, που επιτυγχάνεται μέσω των τοπικών οργανώσεων, δίνουν την δυνατότητα στα άτομα και τις κοινωνικές ομάδες γενικά να μετακινηθούν από τη φτώχεια. Με την παροχή υλικού κεφαλαίου σε έναν οικονομικά αδύναμο, ενισχύεται επίσης η αίσθηση της αξιοπρέπειας και αυτό μπορεί να βοηθήσει στην ενδυνάμωση του ατόμου να συμμετάσχει περισσότερο ενεργά στην οικονομία και την κοινωνία (Bayulgen, 2008).

Ο στόχος της μικροχρηματοδότησης, σύμφωνα με τον ίδιο συγγραφέα, δεν είναι μόνο η παροχή κεφαλαίων στους φτωχούς και η καταπολέμηση της φτώχειας σε ατομικό επίπεδο, αλλά συμβάλλει επίσης και σε θεσμικό επίπεδο. Επιδιώκει να δημιουργήσει ιδρύματα που παρέχουν οικονομικές υπηρεσίες στους φτωχούς, οι οποίοι συνεχώς αγνοούνται από τον επίσημο τραπεζικό τομέα. Οι Littlefield και Rosenberg (2004) αναφέρουν πως τα φτωχά οικονομικά στρώματα γενικά εξαιρούνται από τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της οικονομίας, και έτσι οι οργανισμοί παροχής μικροδανείων δημιουργήθηκαν με σκοπό την αντιμετώπιση αυτής της ανεπάρκειας της αγοράς.

Με αυτόν τον τρόπο ένας τέτοιος οργανισμός μπορεί να αποτελέσει μέρος του επίσημου χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας και έτσι μπορούν όλες οι κοινωνικές ομάδες να έχουν πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση των δανειστικών χαρτοφυλακίων των τραπεζών τους, επιτρέποντάς τους να αυξήσουν δραματικά τον αριθμό των φτωχών ανθρώπων που μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτά (Otero, 1999).

Πιο πρόσφατα, ερευνητές όπως οι Littlefield et al (2003), και Simanowitz και Brody (2004), έχουν κάνει σχόλια σχετικά με τον κρίσιμο ρόλο της μικροχρηματοδότησης στην επίτευξη αναπτυξιακών στόχων της παρούσας χλιετηρίδας. Συγκεκριμένα οι Simanowitz και Brody (2004) αναφέρουν ότι οι μικροπιστώσεις είναι μια βασική στρατηγική για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης και για την οικοδόμηση παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών συστημάτων που ικανοποιούν τις ανάγκες και των πιο οικονομικά αδύναμων ατόμων. Οι Littlefield, Murdugh και Hashemi (2003) συμπληρώνουν ότι οι μικροπιστώσεις είναι ένας κρίσιμος παράγοντας με ισχυρή επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη των κοινωνιών, η οποία μπορεί να προσφέρει κοινωνικές παροχές σε συνεχή, μόνιμη βάση και σε μεγάλη κλίμακα.

Αντίστοιχα, διάφορες περιπτώσιολογικές μελέτες, δείχνουν πώς η μικροχρηματοδότηση έχει παίξει σημαντικό ρόλο στην εξάλειψη της φτώχειας, την προώθηση της εκπαίδευσης, τη βελτίωση της υγείας και τη χειραφέτηση των γυναικών (Rogaly, 1996). Ωστόσο, δεν είναι όλοι οι σχολιαστές τόσο ενθουσιώδης σχετικά με τον ρόλο της μικροχρηματοδότησης στην ανάπτυξη. Είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε ότι η μικροχρηματοδότηση δεν είναι πανάκεια, όταν πρόκειται για την καταπολέμηση της φτώχειας. Οι Hulme και Mosley (1996), αναγνωρίζοντας τον ρόλο της μικροχρηματοδότησης στην προσπάθεια για την καταπολέμηση της φτώχειας, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα πιο σύγχρονα συστήματα μικροχρηματοδότησης είναι λιγότερο αποτελεσματικά από ό, τι θα μπορούσαν να είναι. Δηλώνουν ότι η μικροχρηματοδότηση δεν είναι πανάκεια για την ανακούφιση της φτώχειας και ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι φτωχότεροι άνθρωποι έχουν περιέλθει σε ακόμα χειρότερη οικονομική κατάσταση μέσα από την παροχή μικροδανείων και μικροπιστώσεων (Bayulgen, 2008).

Ο Rogaly (1996), βρίσκει πέντε μεγάλα λάθη στις μικροχρηματοδοτήσεις υποστηρίζοντας ότι:

[1] . Τα μικροδάνεια ενθαρρύνουν μια προσέγγιση μονού κλάδου για την κατανομή των πόρων για την καταπολέμηση της φτώχειας,

[2] Τα μικροδάνεια δεν συσχετίζονται με τους φτωχότερους ανθρώπους,

[3] Υπερ-απλουστεύουν την έννοια της φτώχειας

[4] Δίνεται υπερβολική έμφαση στην κλίμακα,

[5] Υπάρχει ανεπαρκής μάθηση και αλλαγή που πραγματοποιείται με την χρήση τους.

Ο Wright (2000) αναφέρει ότι ένα μεγάλο μέρος της έρευνας γύρω από τις μικροχρηματοδοτήσεις πηγάζει από το επιχείρημα ότι αυτές αδυνατούν να καταλήξουν στους φτωχότερους, συνήθως έχουν περιορισμένη επίδραση στο γυναικείο εισόδημα, οδηγούν σε μεγαλύτερη εξάρτηση αυτών από τους συζύγους τους και αδυνατούν να παρέχουν πρόσθετες υπηρεσίες τις οποίες χρειάζονται απεγνωσμένα τα οικονομικά αδύναμα στρώματα. Συνεχίζει λέγοντας ότι πολλοί επαγγελματίες στον χώρο των μικροπιστώσεων καθίστανται ανεπαρκείς. Όπως υποστηρίζεται από τους Navajas et al (2000), υπάρχει ο κίνδυνος ότι οι οικονομικοί πόροι οι οποίοι δαπανώνται για την χορήγηση μικροπιστώσεων, μπορεί να περιορίσουν οικονομικά κονδύλια τα οποία θα μπορούσαν να βοηθήσουν τους φτωχούς με άλλες μεθόδους. Δηλώνουν ότι οι κυβερνήσεις και οι χορηγοί θα πρέπει να γνωρίζουν ότι οι φτωχοί δεν έχουν περισσότερο κέρδος μέσα από την μικροχρηματοδότηση, παρά από την παροχή υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης ή επισιτιστικής βοήθειας, για παράδειγμα. Ως εκ τούτου, υπάρχει μια ανάγκη για όλους τους εμπλεκόμενους στον τομέα της μικροχρηματοδότησης να εξακριβώσουν ποια ακριβώς ήταν και είναι η επίδραση της μικροχρηματοδότησης στην καταπολέμηση της φτώχειας (Bayulgen, 2008).

Σημαντική είναι και η συζήτηση σχετικά με την αποτελεσματικότητα της μικροχρηματοδότησης ως εργαλείο για τη μείωση απευθείας της φτώχειας, καθώς και για τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων που ωφελούνται από αυτή (Chowdhury et al, 2004). Ο Sinha (1998) υποστηρίζει ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να μετρηθεί ο αντίκτυπος της μικροχρηματοδότησης στη φτώχεια. Αυτό συμβαίνει επειδή όπως υποστηρίζει το χρήμα είναι ανταλλάξιμο και ως εκ τούτου είναι δύσκολο να απομονώσει κάποιος τις πιστωτικές επιπτώσεις, αλλά και επειδή ο ορισμός της «φτώχειας», και ο τρόπος μέτρησης της αποτελεί ένα θέμα το οποίο έχει αμφισβητηθεί έντονα ανά τα χρόνια .

Η φτώχεια λοιπόν είναι ένα πολύπλοκο θέμα και είναι δύσκολο να προσδιοριστεί, καθώς υπάρχουν διάφορες διαστάσεις της φτώχειας. Για μερικούς, όπως είναι η Παγκόσμια Τράπεζα, η φτώχεια σχετίζεται με το εισόδημα και τα μέτρα της φτώχειας μετρώνται με βάση το ποσοστό των ανθρώπων που ζουν κάτω από ένα σταθερό ποσό χρημάτων (Sengupta & Aubuchon, 2008).

Κεφάλαιο 2ο: Ανάλυση Pest

2.1. Γενικά για την Ανάλυση Pest

Η ανάλυση PEST είναι ένα στρατηγικό εργαλείο του Μάρκετινγκ που χρησιμοποιείται για την ανάλυση του Μακροπεριβάλλοντος μιας επιχείρησης ή μιας περιοχής. Το αρκτικόλεξο PEST προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις Political, Economical, Social και Technological factors (αντίστοιχα στα ελληνικά πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί και τεχνολογικοί παράγοντες) του Μακροπεριβάλλοντος μιας επιχείρησης (Κουμπραουλis, 2013).

Αυτοί οι εξωτερικοί παράγοντες συνήθως είναι πέρα από τον έλεγχο της επιχείρησης και παρουσιάζονται σαν απειλές. Για τον λόγο αυτό, κάποιιοι λένε ότι pest είναι κατάλληλος όρος για αυτούς τους παράγοντες. Παρ' όλα αυτά, οι αλλαγές στο εξωτερικό περιβάλλον δημιουργούν και νέες ευκαιρίες με αποτέλεσμα να δίνουν στην pest έναν πιο θετικό όρο.

Το οικονομικό περιβάλλον (economic conditions): Το οικονομικό περιβάλλον περιλαμβάνει τις μακροοικονομικές πολιτικές, όπως για παράδειγμα δημοσιονομική, νομισματική, φορολογική πολιτική, το επενδυτικό πλαίσιο, οργανισμούς που καθορίζουν, για παράδειγμα, την ευκολία πρόσβασης στο επενδυτικό κεφάλαιο επιχειρηματικών συμμετοχών, την προσέλκυση επενδύσεων (εγχωρίων και ξένων), τις ξένες άμεσες επενδύσεις, και επενδύσεις προσανατολισμένες στην οικονομία της

Το κοινωνικό περιβάλλον (social conditions): Το κοινωνικό περιβάλλον περιλαμβάνει τις δημογραφικές μεταβολές, τις εργασιακές σχέσεις, τις επαγγελματικές ενώσεις και σωματεία, το βασικό εκπαιδευτικό επίπεδο για το γενικό πληθυσμό, που καθορίζει το ελάχιστο εκπαιδευτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού και της εγχώριας καταναλωτικής αγοράς, την υποδομή, η ποιότητα του εργατικού δυναμικού, την ποιότητα της εκπαίδευσης.

Το πολιτικό περιβάλλον (political conditions): Το πολιτικό περιβάλλον περιλαμβάνει την εθνική διακυβέρνηση και τις δομικές κυβερνητικές πολιτικές, τις κρατικές πολιτικές υποστήριξης, και χρηματοδότησης της έρευνας και τις πολιτικές που σχετίζονται με την φορολόγηση κεφαλαίων για E&TA, την ύπαρξη ευέλικτων οργανωτικών δομών.

Το θεσμικό και νομικό περιβάλλον (cultural and law conditions): Οι παράγοντες του θεσμικού και νομικού περιβάλλοντος περιλαμβάνουν τις νομοθετικές και μακρο-οικονομικές

ρυθμίσεις όπως για παράδειγμα είναι ο νόμος περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η φορολογία, οι κανόνες επιχειρησιακής διαχείρισης, η πολιτική επιτοκίων και συναλλαγματικών ισοτιμιών, τα δασμολόγια και ο ανταγωνισμός, την θεσμική προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

2.2. Ανάλυση Pest Για Μικροπιστώσεις

2.2.1. Οικονομικό Περιβάλλον

Η Ελλάδα έχει μικτή καπιταλιστική οικονομία, με το δημόσιο τομέα να συνεισφέρει περίπου στο μισό του Α.Ε.Π. Ο Τουρισμός αποτελεί μία πολύ σημαντική βιομηχανία, που συνεισφέρει κι αυτή σε μεγάλο ποσοστό του Α.Ε.Π.(15%), και επίσης αποτελεί πηγή συναλλάγματος. Η Ελλάδα είναι ένας σημαντικός δικαιούχος της βοήθειας της ΕΕ , ίση με περίπου 3,3 % του ετήσιου ΑΕΠ. Σήμερα η οικονομία της Ελλάδας διανύει μια ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης το 2008 (Bank of Greece, 2011).

Σήμερα η χώρα μας είναι αντιμέτωπη με μια ουσιαστική οικονομική ύφεση η απαρχή της οποίας εντοπίζεται στις ΗΠΑ ως χρηματοοικονομική κρίση το 2007 και η οποία στην συνέχεια εξελίχθηκε σε μια παγκόσμια ύφεση η οποία αποτελεί απειλή για πολλές υπερχρεωμένες χώρες της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων είναι και η Ελλάδα. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να διακόψει με αιφνιδιαστικό τρόπο την χορήγηση δανείων προς τα αδύνατα κράτη της Ευρώπης αποτέλεσε την αφορμή για το ξεκίνημα της οικονομικής κρίσης σε όλες τις χώρες του Ευρωπαϊκού νότου (IMF, 2014).

Με τον όρο οικονομική κρίση νοείται η κατάσταση της οικονομίας μιας χώρας η οποία εκδηλώνεται μέσα από μια συνεχή και έκδηλη πτώση της οικονομικής της δραστηριότητας. Με τον όρο οικονομική δραστηριότητα νοείται επιπλέον το σύνολο των μακροοικονομικών μεγεθών της οικονομίας, όπως είναι η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Φυσικά ο ορισμός της «οικονομικής κρίσης» έχει αποδοθεί με διάφορους τρόπους από αρκετούς συγγραφείς. Βάσει των Rosenthal et al (1989) η οικονομική κρίση αποτελεί «μία σοβαρή απειλή κατά της υφιστάμενης δομής, των θεμελιωδών αρχών και κανόνων του κοινωνικού συστήματος, η οποία επιβάλλει τη λήψη κρίσιμων αποφάσεων εντός περιορισμένου χρόνου και υπό συνθήκες αβεβαιότητας» (Rosenthal et al, 1989).

Βάσει του ορισμού που έδωσε ο Sharpe (1963), η οικονομική κρίση αποδίδεται ως «η χρονική περίοδος κατά την οποία υπάρχει μεγάλη πτωτική κίνηση στην αγορά». Τέλος βάσει των Erol et al (2011), «η οικονομική κρίση συνεπάγεται από την διατάραξη της οικονομικής ισορροπίας και την εξασθένηση όλων των οικονομικών παραγόντων λόγω αιφνίδιων και αναπάντεχων γεγονότων τα οποία εμφανίζονται λόγω τοπικών ή παγκόσμιων αιτιών όπως τα οικονομικά και διοικητικά προβλήματα, η διαφθορά, η διατάραξη του φορολογικού συστήματος, τα προβλήματα πληρωμής του εξωτερικού χρέους, η αδυναμία εισαγωγής αρκετού εξωτερικού κεφαλαίου, προβλήματα ανεργίας ή ακόμα και φυσικές καταστροφές».

Η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει προξενήσει σοβαρή επιβράδυνση στον ρυθμό της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης. Αυτή η επιβράδυνση μετρίασε την ζήτηση για αγαθά, τις υπηρεσίες και τα βιομηχανικά προϊόντα. Στην πραγματικότητα, οι περισσότερες επιχειρήσεις στην Ελλάδα λειτουργούν κάτω από έντονη πίεση για να προσαρμοστούν στις καινούργιες οικονομικές συνθήκες. Τακτικά οι επιχειρήσεις αυτές είναι αναγκασμένες να μειώσουν το κόστος, να αναθεωρήσουν την εταιρική τους στρατηγική, τις επενδύσεις και γενικότερα αποσκοπούν στην αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων τους (Ulrich et al, 2009).

Οι συνέπειες από τις τρέχουσες προσπάθειες για την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων είναι τεράστιες. Πολλές εταιρείες έχουν σταματήσει την πρόσληψη και πολλοί είναι εκείνοι που απορρίπτουν μεγάλο αριθμό εργαζομένων. Ως εκ τούτου, είναι κατανοητό ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση άλλαξε ριζικά τις συνθήκες της αγοράς στην οποία λειτουργούν οι επιχειρήσεις. Η κρίση αποτελεί απειλή γενικότερα για την ζωή των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων τους και καταστρέφει την παραγωγική τους ικανότητα. Πράγματι, οι επιπτώσεις ήταν εκτεταμένες, ανεξάρτητα από το μέγεθος της βιομηχανίας ή της επιχείρησης ή της θέσης της στην αγορά. Ειδικότερα, η κρίση που αντεπεξέρχονται οι σημερινές επιχειρήσεις ορίζεται ως μια απρόβλεπτη ένταση η οποία απαιτεί γρήγορη αντίδραση και απειλεί τις υπάρχουσες αξίες και τους στόχους τους, καθιστώντας κακή την πρόληψη και την προσαρμογή των μεθόδων.

Η επιδείνωση των ελληνικών οικονομικών συνθηκών είναι πλέον διάχυτη σε όλες τις εμπορικές δραστηριότητες, με κύρια γνωρίσματα την πτώση του κύκλου εργασιών, την κατάλυση της κερδοφορίας και τη μείωση της κεφαλαιακής βάσης του εμπορίου (Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου 2011). Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σαφώς τις ελληνικές επιχειρήσεις δημιουργώντας τους αρκετές δυσκολίες σε λειτουργικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, η οικονομική κρίση είχε άμεσες επιπτώσεις όχι μόνο στις πωλήσεις τους, στα κέρδη των

αποθεμάτων και των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου τους, αλλά και στην απασχόληση των εργαζομένων τους.

Η χρηματοδότηση στις επιχειρήσεις αυξήθηκε με πολύ υψηλούς ρυθμούς μετά την ένταξη της χώρας στη ζώνη του ευρώ και μέχρι το τέλος του 2008 (μέση ετήσια αύξηση της ανάπτυξης περίπου 15 %), δηλαδή το ξεκίνημα της οικονομικής ύφεσης. Σύμφωνα με δημοσιευμένα δεδομένα από την Τράπεζα της Ελλάδας η χρηματοδότηση επιχειρήσεων από τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας παρουσίασε μείωση σε ποσοστό 3,2% τον μήνα Οκτώβριο του 2013, σε σχέση με το προηγούμενο δίμηνο. Πάντως, θετική εξέλιξη συγκροτεί η θετική ροή χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις, μια πρόοδος η οποία σημειώνεται για πρώτη φορά έπειτα από αρκετά χρόνια στην Ελλάδα. Περαιτέρω η καθαρή ροή της χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις τον Οκτώβριο του 2014 ήταν θετική κατά 209 εκατ. ευρώ, ενώ ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής διέμεινε για ένα ακόμα τρίμηνο αρνητικός και διαμορφώθηκε σε -3,8% για τον Δεκέμβριο του 2014, από -4,7% που ήταν τον Σεπτέμβριο του 2014 (Τράπεζα της Ελλάδας, 2015).

Επιπλέον πηγαίνοντας σε ακόμα πιο πρόσφατα στοιχεία, τον Μάρτιο του 2015, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της συνολικής χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα διέμεινε σταθερός στο -2,5%, αναφορικά με τον προγενέστερο μήνα. Η μηνιαία καθαρή ροή του συνόλου της χρηματοδότησης στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα κατέστη αρνητική κατά 639 εκατομμύρια €. Ειδικότερα η μηνιαία καθαρή ροή της χρηματοδότησης προς τους ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ατομικές επιχειρήσεις ήταν αρνητική κατά 8 εκατ. ευρώ ενώ ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της διέμεινε στο -0,6%, δεν παρουσίασε δηλαδή καμία μεταβολή αναφορικά με τον περασμένο μήνα (Τράπεζα της Ελλάδας, 2015).

Οι μικρές επιχειρήσεις είναι τα πρώτα θύματα της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης. Επίσης, ο τομέας των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι εκείνος που επηρεάζεται δυσανάλογα σε σχέση με το μέγεθος της οικονομικής ύφεσης, λόγω των περιορισμένων οικονομικών πόρων και την κύρια εξάρτηση από τον τραπεζικό δανεισμό, που τις αναγκάζει να πληρώνουν υψηλότερα επιτόκια από τις μεγάλες επιχειρήσεις. Τα μη εξυπηρετούμενα επιχειρηματικά δάνεια έφτασαν σε ποσοστό 22,9% τον Μάρτιο του 2013 (από 19,6% τον Μάρτιο του 2012), ποσό το οποίο ανέρχεται σε 30,6 δις. € τον Μάρτιο του 2013 (από 25, 1 δις. € τον Μάρτιο του 2012) (Ελληνική Τραπεζική Ένωση, 2013). Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια σημείωσαν εκ νέου αύξηση το πρώτο τρίμηνο του 2015 μετά από μια περίοδο ενός έτους αποκλιμάκωσης του ρυθμού αύξησης τους. Επιπλέον τα κόκκινα δάνεια για τις επιχειρήσεις παρουσίασαν εκ νέου αύξηση το πρώτο τρίμηνο του 2015 έπειτα από μια

χρονική περίοδο ενός χρόνου αποκλιμάκωσης (το 2014) του ρυθμού αύξησης τους. Όλοι αυτοί οι παράγοντες μπορεί να θέσουν σε άμεσο κίνδυνο όχι μόνο την ανταγωνιστικότητα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων αλλά ακόμα και την ίδια τη βιωσιμότητα (Τράπεζα της Ελλάδας, 2015).

Στον παρακάτω πίνακα μπορούμε να δούμε την πορεία του ΑΕΠ στην Ελλάδα σε μια περίοδο 9 ετών από το 2005 έως και το 2014 μετρημένο σε εκατομμύρια ευρώ (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).

Έτος	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΑΕΠ	189.490	203.682	215.999	222.680	225.883	219.657	206.366	195.224	181.675	179.148

Πίνακας 2.1: ΑΕΠ Ελλάδας εννιαετίας 2005 – 2014 μετρημένο σε εκ. €

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, <http://www.statistics.gr/>

Όπως παρατηρούμε και από τα παραπάνω το 2014 ήταν το πέμπτο συνεχόμενο έτος όπου καταγράφηκε πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, ενώ συνολικά την περίοδο 2008-2014 το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 21,8%, εξέλιξη πρωτοφανής για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, ειδικά σε περίοδο ειρήνης. Η κατάρρευση του ΑΕΠ την τελευταία πενταετία φαίνεται να οφείλεται κυρίως σε 2 βασικούς λόγους. Ο πρώτος είναι η απότομη πτώση των επενδύσεων και ο δεύτερος η εξίσου κάθετη πτώση της κατανάλωσης λόγω των απαιτήσεων του ΔΝΤ (ΕΛΣΤΑΤ, 2015).

Μέσα σε αυτό το δύσκολο οικονομικό περιβάλλον το ελληνικό τραπεζικό σύστημα στάθηκε αντιμέτωπο με πρωτόγνωρες προκλήσεις, τις οποίες έπρεπε να ξεπεράσει μέσα σε ένα κλίμα έντονης αβεβαιότητας. Οι συνεχείς υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης των Ελληνικών τραπεζικών οργανισμών, απόρροια των ανάλογων υποβαθμίσεων γενικότερα της χώρας, η όλο και αυξανόμενη απομόνωση τους από τις διεθνείς αγορές άντλησης κεφαλαίων, όπως και ο περιορισμός της ρευστότητάς τους λόγω της έντονης εκροής καταθέσεων που παρατηρήθηκε στην Ελληνική αγορά αντισταθμίστηκαν κυρίως από τα συνδυασμένα μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου, της

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του μηχανισμού Έκτακτης Παροχής Ρευστότητας (ELA) της Τράπεζας της Ελλάδος (Τράπεζα της Ελλάδας, 2011).

Σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας και της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής οι χρηματοδοτήσεις σε φυσικά πρόσωπα αλλά και επιχειρήσεις παρέμεινε πτωτική την 5ετία 2010-2014. Αυτή η πτώση οφείλεται στην πραγματικότητα στην μείωση της ζήτησης για παροχή δανείων, της έλλειψης ρευστότητας αλλά και της αusterοποίησης των πιστοδοτικών κριτηρίων που πλέον θέτουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζα της Ελλάδας, 2014). Στον παρακάτω πίνακα μπορούμε να δούμε αναλυτικά την μεταβολή της καθαρής ροής χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις, τους ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ατομικές επιχειρήσεις και στους ιδιώτες και τα ιδιωτικά μη – κερδοσκοπικά ιδρύματα.

	Οκτώβρης 2010	Οκτώβρης 2011	Οκτώβρης 2012	Οκτώβρης 2013	Οκτώβρης 2014
Επιχειρήσεις	2,2%	-0,4%	-5,6%	-4,8%	-3,6%
Ελεύθεροι Επαγγελματίες, Αγρότες, Ατομικές Επιχειρήσεις	0,1%	-5,7%	-3,6%	0,0%	0,0%
Ιδιώτες και Ιδιωτικά Μη Κερδοσκοπικά Ιδρύματα	-0,1%	-3,6%	-4,1%	-3,5%	-2,9%

Πίνακας 2.2.: Μεταβολή της καθαρής ροής χρηματοδότησης 2010-2014

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας, 2010-2014

Τα προγράμματα ρυθμίσεων μη ανταποκρινόμενων δανείων των τραπεζών ξεκίνησαν το 2010 και συνεχίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια των ετών και μέχρι και σήμερα παρέχοντας σε διάφορες κατηγορίες οφειλετών, όπως τους δημοσίους υπαλλήλους και τους

συνταξιούχους (λόγω της περικοπής των αποδοχών τους), καθώς και τους ανέργους, παράταση της διάρκειας με ελάττωση των δόσεων των δανείων τους (Τράπεζα της Ελλάδας, 2015).

Λόγω της οικονομικής κρίσης που βιώνει η χώρα και η οποία περιγράφηκε παραπάνω, ο αριθμός αυτών που δεν έχουν πρόσβαση σε τραπεζικές υπηρεσίες ολοένα και αυξάνεται. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα είναι το κύριο χαρακτηριστικό της τωρινής περιόδου. Οι υφιστάμενες ΜΜΕ δεν έχουν πρόσβαση σε χρηματοοικονομικά εργαλεία και αυτό έχει ιδιαίτερα αρνητικό πολλαπλό αντίκτυπο στην αγορά (Τράπεζα της Ελλάδας, 2015).

Ως αποτέλεσμα καθημερινά πολλές επιχειρήσεις δίνουν αγώνα για να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις επιτυχώς. Με την ανεργία να έχει φτάσει στο 27,9% συνολικά και πάνω από 55% για τους νέους μεταξύ 18-24 ετών, το καταναλωτικό κοινό - στόχος είναι μεγάλο. Υπολογίζεται περίπου στο 10% των ανέργων ή αλλιώς 127.000 πιθανές νέες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να είναι δυνητικοί χρήστες των μικροδανείων βάσει ερευνών, χωρίς να υπολογισθούν οι υφιστάμενες επιχειρήσεις και οι αγρότες (Τράπεζα της Ελλάδας, 2015).

Επιπλέον η επίδοση της Ελλάδας στον τομέα της χρηματοδότησης παραμένει αρκετά κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Σύμφωνα με την ετήσια έρευνα της SBA για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όλοι οι σχετικοί δείκτες δείχνουν ότι για πολλούς επιχειρηματίες η κατάσταση κατά τους τελευταίους 12 μήνες έχει επιδεινωθεί. Συγκεκριμένα ένας στους τρεις επιχειρηματίες που υπέβαλαν αίτηση δανειοδότησης είδε την αίτησή του να απορρίπτεται ή έλαβε προσφορά με όρους που δεν έγιναν δεκτοί. Η δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές ΜΜΕ για να λάβουν δάνεια αντικατοπτρίζεται στο γεγονός ότι περισσότεροι από τους μισούς επιχειρηματίες διαπίστωσαν ότι οι τράπεζες ήταν λιγότερο πρόθυμες να τους εγκρίνουν δάνεια από ό,τι κατά το προηγούμενο έτος.

Σχεδόν όλες οι άλλες οικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα είναι χειρότερες από ό,τι σε πολλά άλλα κράτη μέλη. Σε αυτές περιλαμβάνονται το σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την καταβολή πληρωμών, πράγμα που έχει, ωστόσο, ελαφρώς μειωθεί από 113 ημέρες το 2008 σε 96 το 2013. Μόνο ένας δείκτης είχε χαμηλότερη βαθμολογία στην Ελλάδα σε σχέση με την υπόλοιπη ΕΕ: η διαφορά μεταξύ των επιτοκίων για τα μικρά και τα μεγάλα δάνεια (Τράπεζα της Ελλάδας, 2014).

Οι παρακάτω διακριτές ομάδες είναι αυτές που έχουν πληγεί περισσότερο, από την οικονομική κατάσταση που έχει επέλθει στη χώρα και καθορίζονται στις εξής:

- [1] Άνεργοι που θέλουν να δημιουργήσουν την δική τους απασχόληση, την δική τους επιχείρηση
- [2] Πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις που χρειάζονται δάνειο και δεν έχουν πρόσβαση σε τράπεζες
- [3] Αγρότες και υποψήφιοι αγρότες
- [4] Μακροχρόνια άνεργοι
- [5] Γυναίκες
- [6] Απόφοιτοι πανεπιστημιακών ιδρυμάτων
- [7] Νέοι επιστήμονες, νέοι επαγγελματίες

Η μικροπίστωση προσφέρει πέρα από οικονομική και επιχειρηματική υποστήριξη, αλλά μέχρι τώρα δεν υπάρχει αντίστοιχη πρωτοβουλία στην Ελλάδα. Τα προηγούμενα χρόνια, υπήρξαν ορισμένες πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη των μικροπιστώσεων στην Ελλάδα, οι οποίες αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω. Στο τέλος του 2003 η Τράπεζα Αττικής πραγματοποίησε μια έρευνα (στα πλαίσια του προγράμματος Equal) για τις δυνατότητες της μικροπίστωσης στην Ελλάδα. Στελέχη της Τράπεζας υλοποίησαν μια μελέτη με τίτλο: «Μικροδάνεια στην Ελλάδα: Πώς να εφαρμοστούν». Η μελέτη παρουσιάστηκε στο κοινό (Ελληνικές Τράπεζες, Πανεπιστήμια, εταιρείες) σε μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης στις 5 Δεκέμβρη του 2003. Ο στόχος αυτής της ομάδας ήταν να εισαγάγει την ιδέα της μικροπίστωσης στους συμμετέχοντες, κυρίως στις εμπορικές τράπεζες, οι οποίες θα μπορούσαν να συμμετέχουν στην πρωτοβουλία αυτή στο μέλλον. Δυστυχώς, δεν υπήρξε καμία ανταπόκριση από οποιαδήποτε τράπεζα ή οποιοδήποτε άλλο σχετικό συμμετέχοντα.

Μια άλλη πρωτοβουλία έγινε από την Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα. Το 2012, η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα (PCB) προσχώρησε στην ομάδα των φορέων παροχής μικροχρηματοδότησης μέσω του προγράμματος μικροχρηματοδοτήσεων Progress. Σήμερα, η Παγκρήτια μπορεί να προσφέρει μικροπιστώσεις αξίας μέχρι και 6 εκατ. στους Έλληνες μικροεπιχειρηματίες, με έμφαση στις νεοσύστατες επιχειρήσεις και σε νέους με ισχυρό επιχειρηματικό σχέδιο. Η Παγκρήτια, στα πλαίσια της ίδιας δράσης, θα λάμβανε ένα περαιτέρω δάνειο ύψους 8,75 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο θα της επέτρεπε να ανταποκριθεί στη ζήτηση των πολυάριθμων μικρών επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην

πρόσβαση στη χρηματοδότηση, λόγω της πιστωτικής κρίσης και τις αυστηρότερες απαιτήσεις επιλεξιμότητας που εφαρμόζονται από τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο.

Παρά το γεγονός ότι το πρόγραμμα είχε μεγάλες υποσχέσεις μέχρι σήμερα δεν λειτουργεί σωστά. Τα κλασικά τραπεζικά κριτήρια που ισχύουν στο πρόγραμμα, δεν επιτρέπουν την ομάδα-στόχο των μικροπιστώσεων να επωφεληθούν από αυτό. Ένα άλλο θέμα του προγράμματος είναι η έλλειψη των Υπηρεσιών Επιχειρηματικής Ανάπτυξης, που είναι βασικό στοιχείο για τη βιωσιμότητα των δικαιούχων πίστωσης. Οι υπηρεσίες αυτές συνήθως συνοδεύουν το χρηματοδοτικό εργαλείο καθώς συνεισφέρουν στην βιωσιμότητα των επιχειρήσεων των δανειοληπτών. Επιπλέον, η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα έχει περιορισμένη εμβέλεια, λόγω του ότι η πλειοψηφία των υποκαταστημάτων της βρίσκεται στην Κρήτη.

Το θεσμικό πλαίσιο της Ελλάδας είναι πολύ σφιχτό. Σύμφωνα με αυτό μόνο οι Τράπεζες μπορούν να δίνουν πιστώσεις καθώς και κάποιοι άλλοι φορείς με απόφαση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Το τρέχον περιβάλλον για τις μικροπιστώσεις στην Ελλάδα μπορεί συνοπτικά να παρουσιαστεί μέσα από τις εξής παραμέτρους:

- [1] Υπάρχει έλλειψη προγραμμάτων μικροπίστωσης
- [2] Υπάρχει έλλειψη Υποστηρικτικών Υπηρεσιών Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας
- [3] Υψηλά επίπεδα ανεργίας
- [4] Έλλειψη εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα

Τα χαρακτηριστικά των προϊόντων μικροπιστώσεων που προσφέρονται τώρα, και λόγοι που δεν έχουν ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού:

- [1] Έχουν υψηλό επιτόκιο παρά την ύπαρξη εγγυήσεων από το Progress Microfinance Programme
- [2] Δεν συνοδεύονται από Επιχειρηματικές Υπηρεσίες Ανάπτυξης
- [3] Δεν έχουν σωστή επικοινωνιακή στρατηγική έτσι ώστε να προσεγγίσουν πελάτες.
- [4] Εφαρμόζονται τα κλασικά τραπεζικά κριτήρια γεγονός που κάνει αδύνατο, για το κοινό των μικροπιστώσεων, να λάβουν το δάνειο.
- [5] Το προσωπικό δεν είναι εκπαιδευμένο στα προϊόντα των μικροπιστώσεων, αλλά έχουν την τραπεζική νοοτροπία εξέτασης ενός δανείου.

[6] Ζήτηση παραδοσιακών (τραπεζικής προσέγγισης) εγγυήσεων από τους πελάτες για την λήψη του δανείου.

2.2.2. Πολιτικό και Θεσμικό Περιβάλλον

Το πολιτικό περιβάλλον στην Ελλάδα βασίζεται στο σύνταγμα του 1975 και εμπεριέχει αναλυτικές εγγυήσεις των ελευθεριών και των δικαιωμάτων του πολίτη, οι οποίες ενισχύθηκαν αργότερα, κατά την αναθεώρηση του, το έτος 2001. Είναι αντιπροσωπευτικό ότι κατά την περίοδο αναθεώρησης του, θεσπίστηκαν για πρώτη φορά πέντε ανεξάρτητες αρχές, οι τρεις των οποίων είναι ο Συνήγορος του Πολίτη, η Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών και η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Οι αρχές αυτές θεσπίστηκαν με σκοπό την προστασία και διασφάλιση των ατομικών δικαιωμάτων των ατόμων (Μαυριάς, 2004).

Λίγα χρόνια αργότερα, το 2008 η Ολομέλεια της Η΄ Αναθεωρητικής Βουλής ψήφισε την αναθεώρηση του Συντάγματος, η οποία κατεύθυνε στην αποδοχή τριών προτάσεων αλλαγών οι οποίες αφορούσαν την κατάργηση του απεριόριστου επαγγελματικού ασυμβιβάστου των βουλευτών, την απολαβή εκ μέρους της Βουλής του δικαιώματος να μεταρρυθμίζει κονδύλια του τακτικού Προϋπολογισμού και να εποπτεύει την υλοποίηση του και την επιφόρτιση του νομοθέτη να μεριμνά ιδιαίτερα για τις νησιωτικές και ορεινές περιοχές σε κάθε νόμο που υιοθετεί.

Σε επίπεδο οργάνωσης το Σύνταγμα θωρεί τρεις εξουσίες: τη νομοθετική, την εκτελεστική και τη δικαστική. Στη νομοθετική εξουσία συμμετέχουν τα όργανα της Βουλής και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, στην εκτελεστική εξουσία μετέχουν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και η Κυβέρνηση, ενώ τέλος η δικαστική εξουσία ασκείται από τα δικαστήρια της χώρας (Δημητρόπουλος, 2004).

Από τα παραπάνω ρυθμιστικά όργανα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε επίπεδο ιεραρχίας τοποθετείται στο ανώτατο σημείο της εκτελεστικής εξουσίας, ενώ παράλληλα συμμετέχει στη νομοθετική εξουσία με την έκδοση και τη γνωστοποίηση των νόμων και τη δυνατότητα αναπομπής στη Βουλή ψηφισμένου νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου, ενώ επίσης

ορίζεται από το Σύνταγμα ως ο ρυθμιστής του πολιτεύματος της χώρας. Η θητεία του είναι πέντε χρόνια, ενώ φέρει δικαίωμα επανεκλογής για μία επιπλέον θητεία (Μαυριάς, 2004).

Η Βουλή των Ελλήνων ασκεί την νομοθετική εξουσία. Τα μέλη της εκλέγονται με καθολική μυστική ψηφοφορία και έχουν θητεία τέσσερα χρόνια. Η Κυβέρνηση από την άλλη ασκεί την εκτελεστική εξουσία. Ο πρωθυπουργός αποτελεί την κεφαλή της και είναι συνεπώς το πιο ισχυρό άτομο του συνολικού πολιτικού συστήματος. Η Κυβέρνηση προσδιορίζει και καθοδηγεί την οικουμενική πολιτική της Ελλάδας, ενώ υλοποιεί την πολιτική που εγκρίνει κατά περίπτωση, ενώ παράλληλα συμμετέχει στη νομοπαρασκευαστική διαδικασία, μέσω της σύνταξης και της προώθησης προς ψήφιση των νομοσχεδίων (νομοθετική πρωτοβουλία) (Μαυριάς, 2004). Σήμερα, εν έτη 2015, η σταθερότητα του πολιτικού περιβάλλοντος είναι ιδιαίτερα αμφισβητήσιμη. Η Ελλάδα, συγκαταλέγεται στις χώρες στις οποίες οι πολίτες σε ποσοστό 50%-60% πιστεύει πως το πολιτικό τους περιβάλλον είναι ασταθές και αβέβαιο. Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω των αβέβαιων οικονομικών εξελίξεων οι οποίες επικρατούν.

2.2.3. Κοινωνικό Περιβάλλον

Το κοινωνικό περιβάλλον στην Ελλάδα είναι εξίσου ανησυχητικό επηρεαζόμενο και αυτό από τις σύγχρονες οικονομικές εξελίξεις. Αρκετά διαδεδομένα είναι τα φαινόμενα ατόμων που ζούν κάτω από το όριο της φτώχειας, και των ανισοτήτων που επικρατούν στον χώρο της υγείας. Η κοινωνική πολιτική που ακολουθεί το κοινωνικό κράτος με σκοπό την αντιμετώπιση των καταστάσεων αυτών περιλαμβάνει: την έκθεση των κοινωνικών συνθηκών και προγραμμάτων, την ερμηνεία και αποσαφήνιση των αιτιακών παραγόντων οι οποίες επιδρούν στις κοινωνικές περιστάσεις και τις παροχές, την υιοθέτηση μιας βάσης σε θεωρητικό κατά βάση επίπεδο για την διαμεσολάβηση, τον έλεγχο και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών μέτρων.

Το κράτος πρόνοιας από την πλευρά του καλείται να παίξει έναν πολύ σημαντικό ρόλο καθώς «στην κοινωνικοπολιτική λειτουργία του δημιούργησε τις συνθήκες για κοινωνική συνοχή, σταθερότητα και νομιμοποίηση του συστήματος, όρους που απειλούσε συνεχώς η άναρχη και η αυθόρμητη δράση των δυνάμεων της αγοράς και του ανταγωνισμού» (Στασινοπούλου, 1999). Με την κρίση ή την αμφισβήτησή του, στη διάρκεια της δεκαετία του 1970, συνδέεται η αναζήτηση ενός πλουραλιστικού τύπου κοινωνικής

πολιτικής μια έκφραση του οποίου είναι το καλούμενο πλουραλιστικό «μείγμα» της σχολής της Βιέννης, που προωθείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το πλουραλιστικό αυτό μοντέλο ή τρίγωνο κοινωνικής πολιτικής συγκροτείται από την οικονομία, το κράτος και το νοικοκυριό σε μια σχέση αλληλεξάρτησης και συνυπευθυνότητας στην παροχή φροντίδας. Έτσι το κράτος πρόνοιας από εκφραστής του συλλογικού στην εξασφάλιση αναγκών, παίρνει ρόλο ρυθμιστικό, διαμεσολαβητικό και υποστηρικτικό σε συλλογικές μορφές δράσης της κοινωνίας των πολιτών (Στασινοπούλου, 1999).

Η εμφάνιση πολλών καινούριων μη κερδοσκοπικών οργανώσεων και η γενική αύξηση, κατά τα τελευταία χρόνια του ρόλου του ιδιωτικού μη κερδοσκοπικού τομέα στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας δεν πρέπει να οφείλεται σε κρατική μέριμνα για την προώθηση του εθελοντισμού. Οι περισσότερες νεοσυσταθείσες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις (ΜΚΟ) δεν στηρίζονται αποκλειστικά στην εθελοντική εργασία, όσο στηρίζονται στην έμμισθη εργασία και έχουν δημιουργηθεί και εξελιχτεί λόγω της χρηματοδότησης που τους παρείχαν τα προγράμματα της Ε.Ε. Λόγω αυτού οι ΜΚΟ παρουσιάζουν καθορισμένα κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα με τις αντίστοιχες ιδιωτικές κερδοσκοπικές οργανώσεις. Επειδή υπάρχει εξάρτηση για τη χρηματοδότηση τους με κέντρα πολιτικής εξουσίας, σε αρκετές περιπτώσεις δημιουργούνται πελατειακές σχέσεις για την ικανοποίηση των πολιτικών ωφελειών (Malkountzis, 2011).

Οι δυσμενείς επιδράσεις στην οικονομία, επενεργούν αρνητικά στην κοινωνική προστασία, με επακόλουθο να είναι αναγκαία –περισσότερο από ποτέ– η υποχρέωση ανάδειξης των προβλημάτων και η άμεση εκτέλεση παρεμβάσεων για την καταστολή αυτών των αντιξοοτήτων. Ο ιδιωτικός τομέας πρόνοιας έχει επιπροσθέτως παίζει σημαντικό ρόλο σε πρακτικές κοινωνικής εργασίας για την καταπολέμηση των εμποδίων στην υγεία που θέτει η οικονομική κρίση. Ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα στην προσφορά και υποστήριξη κοινωνικών υπηρεσιών έχει επιδείξει αύξηση τα τελευταία δέκα χρόνια και επικεντρώνεται ιδιαίτερα στις υπηρεσίες φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας και στην κλειστή περίθαλψη των ηλικιωμένων (Malkountzis, 2011).

Αυτό που είναι αξιοπρόσεχτο τα τελευταία 20 χρόνια είναι η δραστηριοποίηση σε πλέον εξειδικευμένους χώρους, όπως η βρεφική ηλικία με τη λειτουργία παιδικών σταθμών, η περίθαλψη χρονίως πασχόντων, η περίθαλψη, η αποκατάσταση και η κοινωνική επανένταξη ψυχικώς νοσούντων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, που απαιτούν εγκαταστάσεις

με προδιαγραφές, εξειδικευμένο προσωπικό και υψηλό κόστος λειτουργίας (Σταθόπουλος, 2005).

Η επιστήμη της κοινωνικής εργασίας και ο τομέας της δημόσιας υγείας σε συνδυασμό μπορούν να προσφέρουν τα μέγιστα προς την κατεύθυνση ανακάλυψης λύσης για πολύπλευρα ζητήματα κοινωνίας και υγείας. Η επιστήμη της κοινωνικής εργασίας άπτεται του επιπέδου των κοινωνικών λειτουργιών κατά την εκτίμηση του μεγέθους της ευημερίας της κοινωνίας. Από την άλλη η δημόσια υγεία άπτεται σε ποσοστά νοσηρότητας και θνησιμότητας, όπως επίσης και σε λοιπά στατιστικά δεδομένα στοιχεία ως δείκτες της κοινοτικής ή ατομικής υγείας (Ruth et al 2008).

Όσο αφορά τον τομέα των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, απαγορεύεται η χρηματοδότηση από οποιονδήποτε φορέα, πλην των παραδοσιακών τραπεζών. Δεν υπάρχει κάποιο νομικό πλαίσιο για τις πιστώσεις προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις συγκεκριμένα, σε αντίθεση προς τις πολλαπλές οδηγίες της ΕΕ και τις κλήσεις για την επίλυση των ζητημάτων που υφίστανται. Παρά τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και μετέπειτα οδηγίες τήρησής τους, το ελληνικό κράτος δεν έχει θεσπίσει κάποιο στοχευμένο νομικό πλαίσιο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και για την απελευθέρωση του πεδίου των μικροπιστώσεων, πέρα τον τραπεζών που επιτρέπεται αποκλειστικά έως σήμερα να προσφέρουν πιστωτικές υπηρεσίες, ανεπιτυχώς, λόγω των ιδεολογικών αντιθέσεων εφαρμογής τέτοιων εργαλείων, όπως επισημάνθηκε και προηγουμένως.

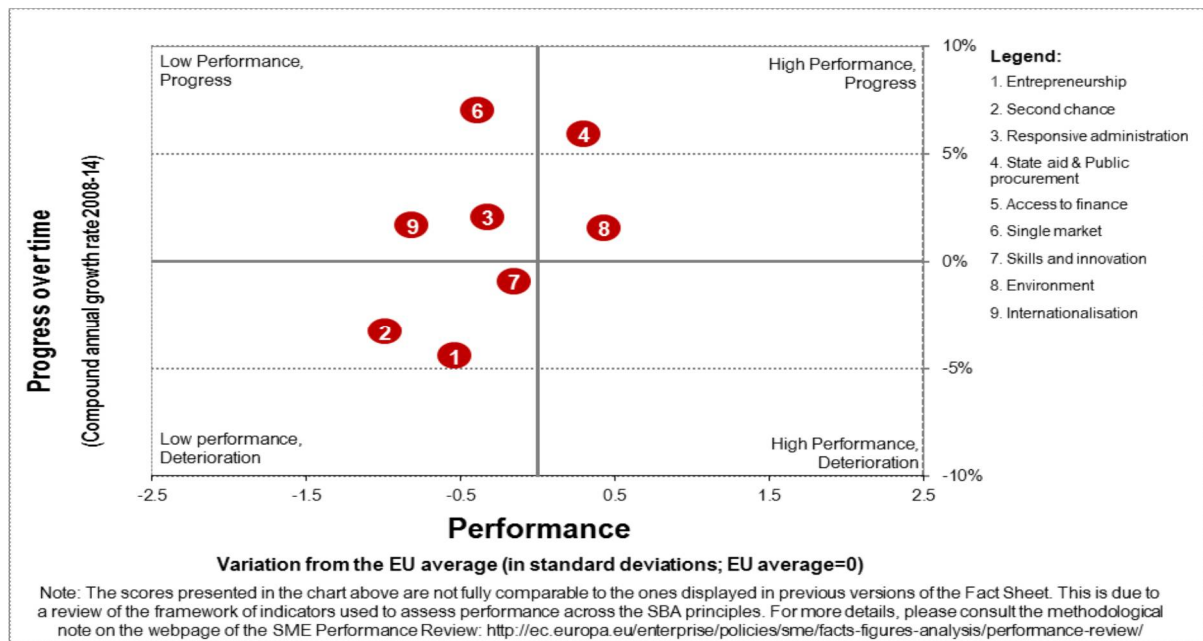
2.2.4. Τεχνολογία – Καινοτομία - Επιχειρηματικότητα

Η επιχειρηματικότητα στις μέρες μας συνδέεται άμεσα με την καινοτομία και την τεχνολογία. Γενικά οι περισσότερες επιχειρηματικές ευκαιρίες για τα άτομα εντοπίζονται σε τομείς οι οποίοι είναι άμεσα συνδεδεμένοι με τα νέα τεχνολογικά εργαλεία και μεθόδους, οπότε σε αυτούς τους τομείς θα πρέπει να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση. Πρέπει να τονιστεί εδώ πως τα τεχνικά επαγγέλματα δεν είναι κατ' ανάγκη πολύ επιστημονικά, και μερικές φορές η κοινή λογική και η αυτοπεποίθηση είναι αρκετά προσόντα ώστε τα άτομα να υπερέχουν σε αυτά. Συχνά όμως τα νεαρά άτομα δεν έχουν αυτοπεποίθηση αρκετή για να δημιουργήσουν μια επιχείρηση υψηλής τεχνολογίας ή οποία στηρίζεται σε τεχνικά θέματα (ΣΕΓΕ, 2010).

Πάνω στον τομέα της επιχειρηματικότητας σημαντική είναι και η έρευνα της SBA (Small Business Administration) η οποία δημοσιεύεται ετησίως για όλες τις χώρες της Ευρώπης και τα αποτελέσματά της είναι συγκριτικά μεταξύ των χωρών. Σύμφωνα λοιπόν με την έρευνα αυτή το προφίλ της Ελλάδας αναφορικά με την πολιτική SBA διαμένει ανεπαρκές. Δεν υφίσταται ούτε ένα πεδίο στο οποίο η επίδοσή της να είναι μεγαλύτερη από τον μέσο όρο της ΕΕ. Ιδιαίτερα μένει πολύ πίσω από τον μέσο όρο σε τρεις τομείς -τη δεύτερη ευκαιρία, την πρόσβαση στη χρηματοδότηση και τη διεθνοποίηση.

Το μεγαλύτερο χάσμα μεταξύ της Ελλάδας και των ομολόγων της στην ΕΕ συνίσταται στην πρόσβαση σε χρηματοδότηση. Ένα θετικό σημείο είναι ότι καλυτερεύουν πολλοί δείκτες για το περιβάλλον των ΜΜΕ στους διάφορους τομείς της SBA. Συνεπώς, οι περισσότεροι τομείς βελτιώθηκαν μεταξύ του 2008 και του 2014. Κατά την περίοδο αυτή, οι επιδόσεις μόνο χειροτέρευαν στους τομείς της επιχειρηματικότητας, της δεύτερης ευκαιρίας, καθώς και των δεξιοτήτων και της καινοτομίας (SBA, 2014).

Στο διάγραμμα που ακολουθεί μπορούμε να δούμε τις επιδόσεις της Ελλάδας στο πλαίσιο της SBA κατά την περίοδο 2008-2014

Διάγραμμα 2.1. Επιδόσεις Ελλάδας στο πλαίσιο της SBA

Πηγή : SBA, 2014

Όπως παρατηρούμε και από την παραπάνω εικόνα η Ελλάδα στα έτη 2008-2014 είχε χαμηλή επίδοση στον τομέα της επιχειρηματικότητας, με την κατάσταση να βρίσκεται σε

σημαντική επιδείνωση, ενώ το ίδιο ισχύει και για τις δεξιότητες και την καινοτομία (SBA, 2014).

Επιπλέον με βάση την έρευνα του IOBE η οποία πραγματοποιείται σε ετήσια βάση σχετικά με την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία ερευνώνται και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας. Η έρευνα για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας των αρχικών σταδίων παρουσιάζει μείωση του βαθμού καινοτομίας, και έλλειψη ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, ως προς το βαθμό εξωστρέφειας, ενώ σημειώνεται ύφεση στην ένταση του εξαγωγικού προσανατολισμού των επιχειρήσεων. Ως προς το επίπεδο τεχνολογίας, δηλωτικό ποσοστό αναφέρει πως εκμεταλλεύεται τεχνολογίες που είναι διαθέσιμες στην αγορά λιγότερο από ένα έτος (IOBE, 2014).

Όπως καταλαβαίνουμε, σημαντικό ρόλο στην συνολική επίδραση της επιχειρηματικότητας κατέχει η καινοτομία. Και σε αυτό το πεδίο η νέα επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα κινείται σε αρκετά ικανοποιητικά επίπεδα. Σύμφωνα με το IOBE (2014), η Ελλάδα βρίσκεται στην 8^η η θέση της σχετικής κατάταξης, με τα νέα επιχειρηματικά εγχειρήματα να χαρακτηρίζονται ως καινοτόμα σε βαθμό που ξεπερνά το 30%.

Με βάση την ίδια έρευνα είναι αισθητό πως η Ελλάδα καταγράφει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά ως προς το κίνητρο ανάγκης στην επιχειρηματικότητα ανάμεσα στις χώρες καινοτομίας. Η πιθανότερη εκδοχή για το καθορισμένο εύρημα είναι πως η παρατεταμένη οικονομική κρίση στην χώρα μας έχει μετριάσει δραματικά τις αφορμές για μισθωτή απασχόληση και ταυτόχρονα τα ποσοστά ανεργίας πολλαπλασιάζονται με ταχείς ρυθμούς και συνεπώς η ανάγκη για κάλυψη εισοδήματος στις ελληνικές οικογένειες σπρώχνει τα άτομα σε κάποιου τύπου επιχειρηματική δραστηριοποίηση (IOBE, 2014).

Οι παράγοντες οι οποίοι ανακόπτουν την πορεία μιας χώρας προς την επιχειρηματικότητα είναι βρισκονται συνήθως στο εσωτερικό οικονομικό περιβάλλον της χώρας, και έχουν να κάνουν με ζητήματα διακοπής ή αναστολής λειτουργίας των επιχειρήσεων λόγω της υφιστάμενης οικονομικής κρίσης, οι μειωμένες ευκαιρίες απασχόλησης, η έλλειψη κερδοφορίας και χρηματοδότησης. Ωστόσο πιστεύουμε πως η συστηματική μεταχείριση και αντιμετώπιση όλων των παραπάνω παραγόντων που αποτελούν εμπόδια στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την καθηλώνουν σε στάσιμο σημείο μπορούν να απελευθερώσουν τις δημιουργικές δυνάμεις κάθε χώρας και να συγκροτήσουν μόνιμη και ασφαλή διέξοδο από την οικονομική κρίση που η κάθε μια βιώνει σε διαφορετικό βαθμό καθώς και εγγύηση μακρόπνοης ανάπτυξης.

2.3. Σύνοψη Ανάλυσης

Τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε στις προηγούμενες παραγράφους μπορούν να συνοψισθούν σε ένα τελικό πίνακα, ώστε να έχουμε σφαιρική άποψη της ανάλυσης PEST.

Ανάλυση PEST	
Πολιτικό - Θεσμικό Περιβάλλον	Οικονομικό Περιβάλλον
<p>[1] Δημοκρατικό Πολίτευμα</p> <p>[2] Πολιτική Αστάθεια και Αβεβαιότητα</p> <p>[3] Συνεργασία Κράτους με Κοινωνικό Κράτος</p> <p>[4] Συμμετοχή Κράτους σε στρατηγικές διεθνείς πολιτικές και οικονομικές οργανώσεις</p>	<p>[1] Περίοδος Οικονομικής Αστάθειας και Αβεβαιότητας</p> <p>[2] Περίοδος Οικονομικής Ύφεσης με ενδείξεις Ανάκαμψης</p> <p>[3] Έλλειψη Πηγών Χρηματοδότησης</p> <p>[4] Ελλιπής Τραπεζικός Δανεισμός</p> <p>[5] Έλλειψη Παρόχων Μικροπιστώσεων σε ΜΜΕ</p> <p>[6] Περιορισμένη Ρευστότητα</p> <p>[7] Υψηλοί Δείκτες Ανεργίας</p>
Κοινωνικό Περιβάλλον	Τεχνολογικό Περιβάλλον
<p>[1] Ελλιπής Χρηματοδότηση Κράτους Πρόνοιας</p> <p>[2] Ανισότητες στην Πρόσβαση στην Υγεία</p> <p>[3] Υψηλό Ποσοστό Πληθυσμού κάτω από τα όρια της φτώχειας</p> <p>[4] Αυξημένος Αριθμός ΜΚΟ</p> <p>[5] Ενεργός και Δραστήριος Ιδιωτικός</p>	<p>[1] Η επιχειρηματικότητα συνδέεται σε μικρό βαθμό με την καινοτομία</p> <p>[2] Εκκίνηση Νέων Επιχειρήσεων στον Τεχνολογικό Τομέα</p> <p>[3] Στροφή στην Επιχειρηματικότητα Ανάγκης</p> <p>[4] Αύξηση της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας</p>

Τομέας Πρόνοιας	
[6] Εσωστρέφεια Κοινού	Καταναλωτικού

Πίνακας 2.4.: Ανάλυση PEST στην Ελλάδα.

Κεφάλαιο 3ο: Οι Μικροπιστώσεις σε Επιλεγμένες Χώρες της Ευρώπης

3.1. Γενικά

Δεδομένων των στοιχείων των οποίων συλλέχθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια και της ανάλυσης τους, μπορούμε να εξάγουμε κάποια συμπεράσματα ποιοτικής φύσης αναφορικά με τις συνθήκες οι οποίες επικρατούν στην Ελλάδα γύρω από τον τομέα των μικροπιστώσεων. Ωστόσο τα στοιχεία αυτά από μόνα τους δεν είναι ικανά να μας κατευθύνουν στην εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων, καθώς δεν έχει μελετηθεί μέχρι στιγμής η διεθνής βιβλιογραφία σε ικανοποιητικό βαθμό.

Για το λόγο αυτό στο κεφάλαιο που ακολουθεί θα εξετάσουμε μέσα από την ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας τον τρόπο με τον οποίο οι μικροπιστώσεις εφαρμόζονται σε χώρες της Ευρώπης οι οποίες φέρουν κοινά χαρακτηριστικά με την Ελλάδα σε πολιτικό, κοινωνικό, τεχνολογικό και κυρίως οικονομικό επίπεδο. Η επιλογή των χωρών πραγματοποιήθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει μια σωστή βάση σύγκρισης ως προς τις συνθήκες εφαρμογής των μικροπιστώσεων, τόσο με επιτυχή όσο και με ανεπιτυχή αποτελέσματα. Οι χώρες στις οποίες θα αναφερθούμε είναι η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιρλανδία.

Αναφορικά με τις λεπτομέρειες της ανάλυσης θα εξεταστούν οι ευρύτερες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες των τριών χωρών και θα παρουσιαστούν τα αντίστοιχα μοντέλα μικροπιστώσεων με σκοπό κυρίως την αναγνώριση «καλών πρακτικών» στη χρήση των μικροπιστώσεων, όσο και στην επισήμανση λαθών, που θα πρέπει να αποφευχθούν, μέσω της συνολικής εξέτασης των δειγμάτων. Επιπλέον θα εξεταστεί ο συνολικός αντίκτυπος

των μικροπιστώσεων στην επαναδιαμόρφωση της οικονομίας των χωρών αυτών. Στο τέλος της εξέτασης των μοντέλων αυτών, θα προχωρήσουμε σε αναγνώριση των δυνατοτήτων του Ελληνικού περιβάλλοντος για υιοθέτηση του συγκεκριμένου τύπου χρηματοδότησης, καθώς και πώς διδάγματα από την εφαρμογή σε παραπλήσια περιβάλλοντα, θα αποφέρει πιο «ασφαλείς κινήσεις», εφόσον εφαρμοστούν από κάποιον φορέα, μικροπιστώσεις στην Ελλάδα.

Η οικονομική κρίση που επηρέασε ολόκληρο τον κόσμο κατά τα τελευταία χρόνια προκάλεσε σημαντική αύξηση του αριθμού των ανθρώπων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Ευρωπαϊκές χώρες εκτός της Ελλάδας οι οποίες βίωσαν έντονα τα φαινόμενα αυτά είναι οι Πορτογαλία, Ισπανία και η Ιρλανδία οι οποίες υπέστησαν τις συνέπειες αυτής της κρίσης σε όλο το μήκος των τελευταίων ετών, η οποία προκάλεσε σημαντική αύξηση του αριθμού των ανέργων και τον αριθμό των ατόμων στο πλαίσιο της προσπάθειας δημιουργίας της πρώτης τους επιχείρησης και, ως εκ τούτου, αυξήθηκε ο αριθμός των ανθρώπων που πέρασαν σε κατάσταση φτώχης.

3.2. Παρουσίαση Χωρών και Επικρατούντων Συνθηκών

3.2.1. Πορτογαλία

Η Πορτογαλία είναι μία από τις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η οποία εντάχθηκε το 1986, μαζί με την Ισπανία. Μετά την είσοδό της στην ΕΕ, η Πορτογαλία γνώρισε μια περίοδο οικονομικής ανάπτυξης, με την επέκταση του εξωτερικού εμπορίου να βασίζεται σε χαμηλούς μισθούς, ιδιαίτερα στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και της γεωργίας, καθώς και στη βελτίωση των υποδομών της, λόγω της χρηματοδότησης από την ΕΕ προς τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, η διεύρυνση της ΕΕ σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης με χαμηλότερο κόστος εργασίας, προκάλεσε τεράστιες δυσκολίες προσαρμογής (IMF, 2012).

Δεκατρία χρόνια μετά την ένταξη στην ΕΕ, η Πορτογαλία εισήχθη στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και, μαζί με τη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας που επιβάλλονται από την ΟΝΕ, πέτυχε τη μείωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων. Στην ίδια ευθεία με την παγκόσμια οικονομική κρίση, η πορτογαλική οικονομία παρουσίασε στασιμότητα το 2008 και μειώθηκε περισσότερο από 2% το 2009. Η πορτογαλική οικονομία δεν τα πήγε καλά κατά τη διάρκεια του 2010 και η αναμενόμενη ανάκαμψη για το 2011 είναι

πολύ χαμηλή. Οι επιπτώσεις της κρίσης ήταν αισθητές στην Ελλάδα και στην Ιρλανδία και προκάλεσαν υψηλές επιπτώσεις στην ανεργία της χώρας (IMF, 2012).

Γενικά η Πορτογαλία έχει μία διαφοροποιημένη και πιο υπηρεσιο-κεντρική οικονομία από την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1986. Κατά τα διάρκεια των δύο προηγούμενων δεκαετιών, οι διαδοχικές κυβερνήσεις ιδιωτικοποίησαν πολλές δημόσιες επιχειρήσεις και απελευθέρωσαν πολλούς τομείς της εθνικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένου του χρηματοπιστωτικού κλάδου και του κλάδου των τηλεπικοινωνιών (European Commission, 2014).

Η Πορτογαλία θεωρείται σήμερα μια από τις πιο αδύναμες οικονομίες της ΕΕ, που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα με την Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Ισπανία. Η πορτογαλική κυβέρνηση προσπάθησε να μειώσει το έλλειμμα της οικονομίας μέσω της μείωσης του μισθού των δημοσίων υπαλλήλων και άλλων φορέων του δημόσιου τομέα, περιορίζοντας την πρόσληψη ατόμων και μειώνοντας ορισμένες συνταξιοδοτικές παροχές (Kiiver & Hijman, 2010).

Όσο αφορά την κοινωνική πολιτική που ακολουθείται, η Πορτογαλία έχει κάνει μία σημαντική στροφή στον τομέα αυτό ήδη από το 1996, μέσω της εισαγωγής του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (Minimum Guaranteed Income), καθώς και μέσω των αλλαγών στον τρόπο διαχείρισης και στάθμισης κατανομής των ευρωπαϊκών κοινοτικών πόρων σε ανάγκες ανάπτυξης της χώρας.

Πλέον υπάρχει πολύ μεγαλύτερη στήριξη απ' ό τι στα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας και έχουν δοθεί περισσότερα κίνητρα για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η οικονομία της Πορτογαλία, μετά την ένταξη της στην ΟΝΕ (Οικονομική και Νομισματική Ένωση – μετέπειτα Ε.Ε.), αναπτύχθηκε κατά μεγαλύτερο βαθμό από το μέσο όρο της Ε.Ε. για ένα μεγάλο μέρος της δεκαετίας του 1990, αλλά ο ρυθμός ανάπτυξης μειώθηκε από το 2001 έως το 2008. Η οικονομία συρρικνώθηκε κατά 2,5% το 2009 πριν αυξηθεί ξανά κατά 1,4% το 2010 και γνώρισε πάλι μείωση και το 2011 αλλά και το 2012, καθώς η κυβέρνηση άρχισε να εφαρμόζει περικοπές δαπανών και αυξήσεις φόρων για να συμμορφωθεί ως προς τους όρους της Ε.Ε. και του ΔΝΤ, για να λάβει όπως και η Ελλάδα, οικονομικό πακέτο στήριξης, το οποίο και συμφωνήθηκε το Μάιο του 2011 (European Commission, 2014).

3.2.2. Ιρλανδία

Η Ιρλανδία είναι μια χώρα που βρίσκεται σε ένα νησί στη βορειοδυτική ακτή της Ευρώπης και απαρτίζεται συνολικά από 26 κομητείες σε πολιτικά, πολιτιστικά και αθλητικά πλαίσια. Παρ' όλ αυτά σαν μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης, καθορισμένες κομητείες έχουν επαναρυθμιστεί (όπως η κομητεία του Δουβλίνου) με επακόλουθο να υφίστανται πλέον 29 διοικητικές κομητείες και 5 πόλεις, οι οποίες διοικούνται μεμονωμένα από τις ομόλογες κομητείες στις οποίες υπάγονται.

Η Ιρλανδία, έπειτα από δύο αιτήσεις που απορρίφθηκαν, τελικά εισχώρησε στην ΕΟΚ το 1973 υπό την πρωθυπουργία του Jack Lynch. Κάποια χρόνια αργότερα, το 1999 εισήλθε στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, από την κυβέρνηση του Fianna Fail. Γενικά κατά στην δεκαετία του 1990, η οικονομία της χώρας βελτιώθηκε σε μεγάλο βαθμό, γεγονός που εν μέρει οφειλόταν στις επιχορηγήσεις που έλαβε από την ΕΕ, όπως επίσης και από τις εξωτερικές επενδύσεις. Το Πολίτευμα της Ιρλανδίας από το 1937 είναι Προεδρευομένη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία, Το ισχύον Ιρλανδικό Σύνταγμα καθιερώθηκε το 1937 (IMF, 2015).

Όσο αφορά την απότομη στροφή στην οικονομική κατάσταση της Ιρλανδίας τα τελευταία χρόνια, πολλοί συμφώνησαν πως είναι ίσως η πιο δραματική από οποιαδήποτε χώρας στη ζώνη του ευρώ. Μέχρι το 2007, η Ιρλανδία θεωρήθηκε από πολλούς ως κορυφαία χώρα με βάση τα οικονομικά της επιτεύγματα. Μια μακρά περίοδο υψηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης και χαμηλών επιπέδων ανεργίας είχε συνδυαστεί με τα πλεονάσματα του προϋπολογισμού.

Η χώρα φαινόταν να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε οικονομική επιβράδυνση, δεδομένου ότι είχε δείκτη ακαθάριστου χρέους προς το ΑΕΠ το 2007 στο 25% και επίσης διέθετε ένα κυρίαρχο ταμείο αξίας περίπου €5.000 κεφαλαιακό πλούτο. Ωστόσο, η επακόλουθη κατάρρευση - που περιλαμβάνει την κατάρρευση της αγοράς ακινήτων, την διόγκωση της ανεργίας και μια πλήρη κλίμακα τραπεζικής κρίσης - αποδείχθηκε πολύ δύσκολη για την Ιρλανδική κυβέρνηση ώστε να μπορέσει να τη διαχειριστεί μόνη της (European Commission, 2013).

Το 2010 λοιπόν η Ιρλανδία συμφώνησε σε ένα πρόγραμμα προσαρμογής με την ΕΕ και το ΔΝΤ. Σήμερα, η Ιρλανδία είναι έτοιμη να βγει από το πρόγραμμα αυτό και παρά το γεγονός πως οι οικονομικές συνθήκες παραμένουν άσχημες, τα ποσοστά των ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και η ανεργία είναι αυξημένα, η χώρα και πάλι

αναφέρεται συχνά ως παράδειγμα για άλλες χώρες που βρίσκονται σε σοβαρές οικονομικές δυσκολίες. Μετά την έξοδο διάσωσης, η ιρλανδική οικονομία άρχισε να μεγεθύνεται και πάλι, στον τομέα των κατασκευών σημειώνοντας ανάκαμψη το 2014, ως αποτέλεσμα, η ιρλανδική οικονομία αναπτύχθηκε κατά 4,8% το 2014, και θεωρήθηκε η ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (European Commission, 2015).

Η Ιρλανδία επίσης ακόμα και σήμερα προσφέρει ένα ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον για επιχειρηματίες, το οποίο υποστηρίζεται από την επιχειρηματική κουλτούρα. Η ένταση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως μετρήθηκε από το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων ήταν 16% ή από το ποσοστό των ενηλίκων που είτε κατέχουν μια επιχείρηση είτε στο στάδιο εκκίνησης της είναι 30%, αποκαλύπτουν μια καλή κατάσταση στην επιχειρηματική δραστηριότητα της χώρας (IMF, 2015).

Σχέδιο δράσης της κυβέρνησης για την απασχόληση έχει σχεδιαστεί για την περαιτέρω βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την επιχειρηματικότητα, με σκοπό την παροχή χρηματοδοτήσεων για εκκίνηση νέας επιχείρησης, κίνητρα χρηματοδότησης για την έναρξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας, συστήματα μικροχρηματοδοτήσεων και άλλα (SBA, 2013).

3.2.3. Ισπανία

Όσο αφορά την Ισπανία, κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια η χώρα γνώρισε μια περίοδο ταχείας ανάπτυξης που ακολουθήθηκε από μια πολύ βαθιά κρίση. Μέχρι το 2007, ονομάστηκε «το ισπανικό οικονομικό θαύμα» και το 2011 έγινε η χώρα με το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ, μεταξύ πολλών άλλων πολύ σοβαρών προβλημάτων. Η οικονομική κρίση έχει επιφέρει σοβαρά προβλήματα για την οικονομία και την κοινωνία της χώρας τα οποία αποδεικνύεται ότι είναι μάλλον δυσεπίλυτα. Η Ισπανία έχει γίνει ένα πολύ σημαντικό μέρος της ευρωπαϊκής περιφέρειας και το πρόβλημα της με το χρέος, ιδιαίτερα το εξωτερικό χρέος, προβάλλεται ως ένα βασικό στοιχείο για τη σημερινή πολιτική. Όλη αυτή η διαδικασία έχει αναπτυχθεί γύρω την ένταξη της Ισπανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ευρωζώνη (Ortega & Penalosa, 2012).

Παρά τη μεγάλη πρόοδο που γνώρισε η ισπανική οικονομία κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η Ισπανία είναι μία από τις ευρωπαϊκές χώρες που πλήττονται περισσότερο από την παρούσα οικονομική κρίση. Παρόλο που το ΑΕΠ της χώρας βρίσκεται σε αρνητική

πορεία από το 2007, μόνο κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008, επισημοποιήθηκε πως η ισπανική οικονομία βρίσκεται σε φάση «οικονομικής ύφεσης». Το σκάσιμο της φούσκας της αγοράς κατοικιών και η πτώση του κατασκευαστικού τομέα, σύμφωνα με αναφορές κατά την πρώτη περίοδο ακόμα της ισπανικής κρίσης, δεν αφήνει μεγάλα περιθώρια προσδοκιών οικονομικής ανάπτυξης, στα πλαίσια και της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Η περίοδος από το 2008-2011 χαρακτηρίζεται από ύφεση, υψηλό ποσοστό ανεργίας και στασιμότητα. Κατά συνέπεια, η εμπιστοσύνη των διεθνών επενδυτών στις χρηματοπιστωτικές αγορές στην ισπανική οικονομία έχει «ταρακουνηθεί». Από τη μία πλευρά, η ισπανική κυβέρνηση έχει τεθεί υπό πίεση για την εφαρμογή μέτρων που αποσκοπούν στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας τους. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να ανταποκριθεί στις εσωτερικές πιέσεις κατά τα μέτρα της μεταρρύθμισης. Η κατάσταση είναι δύσκολη και δεν υπόσχεται ταχεία έξοδο από την κρίση (Ortega & Penalosa, 2012).

Πλέον, μετά από πέντε χρόνια σε κατάσταση κρίσης, η Ισπανία καταλαμβάνει τη 2η θέση σε ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη, πίσω από την 1η Ελλάδα, με ποσοστό ανεργίας 26,2%. Το οικονομικό αυτό περιβάλλον, δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο για τους μειονεκτούντες, οι οποίοι αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσχέρειες επιβίωσης και συνέχισης της οικονομικής τους δραστηριότητας, λόγω της απομάκρυνσης τους από το παραδοσιακό χρηματοπιστωτικό σύστημα (IMF, 2014).

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ισπανία, θεωρούνται ως ένα πολύ χρήσιμο «εργαλείο» για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, καθώς και ως μέσο ένταξης των μειονεκτούντων στην οικονομική δραστηριότητα. Σύμφωνα με την ισπανική κείμενη νομοθεσία, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι επιχειρήσεις με λιγότερους από 9 εργαζόμενους, και σύμφωνα με τις τελευταίες μετρήσεις, αποτελούν την ραχοκοκαλιά της ισπανικής οικονομίας, αποτελώντας το 94,1% του παραγωγικού τομέα. Στο σύνολο των επιχειρήσεων αυτών, το 51,3% αποτελούν επιχειρήσεις που εξυπηρετούνται με την αυτοαπασχόληση (IMF, 2014).

Τα επόμενα κρίσιμα χρόνια προσπάθειας απεγκλωβισμού της οικονομίας από την δύσκολη αυτή κατάσταση και με γνώμονα τις προβλέψεις για περαιτέρω μειώσεις μισθών αλλά και αύξηση της εργασίας, η αυτοαπασχόληση θα είναι μία δύσκολη αλλά πραγματική ευκαιρία, για την δημιουργία εισοδήματος και την επιβίωση, ειδικότερα των ήδη μη προνομιούχων ανθρώπων (IMF, 2014).

Η κοινωνική δομή της Ισπανίας, όπως και των άλλων μεσογειακών χωρών που θα εξετασθούν στη συνέχεια, είναι παρόμοιες με την κοινωνική δομή της Ελλάδας. Εκτός από την κοινή μεσογειακή κουλτούρα, είναι χώρες με αναλογικά κοινά στοιχεία συσπείρωσης γύρω από τη δομή της οικογένειας. Επίσης, καθώς πρόκειται για χώρες των οποίων οι οικονομίες βρίσκονται σε φάση οικονομικής κρίσης, εντοπίζεται η ίδια τάση εσωστρέφειας των κοινωνιών σε εγχώρια προϊόντα. Τέλος, το επίπεδο της εκπαίδευσης και η εξαγωγή αποφοίτων από τα πανεπιστήμια, είναι αναλογικά στα ίδια επίπεδα, και παρατηρείται εξίσου το φαινόμενο της εξόδου νέων επαγγελματιών στο εξωτερικό, αν και σε μικρότερο ποσοστό από αυτό της Ελλάδας. Ως απόρροια των ανωτέρω, στην εξέταση των επόμενων περιπτώσεων, δεν θα αναπτυχθεί περαιτέρω η κοινωνική δομή της κάθε χώρας, και θα θεωρείται κοινή με την Ελλάδα, καθώς με αυτό το κριτήριο, έγινε η επιλογή τους.

3.3. Μικροπιστώσεις στις Επιλεγμένες Χώρες

3.3.1. Πορτογαλία

Οι πρώτες μικροπιστώσεις στην Πορτογαλία, δόθηκαν το 1999, από την Associação Nacional de Direito ao Crédito (ANDC), έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό (ΜΚΟ), ο οποίος είχε ως αντικειμενικό σκοπό την καταπολέμηση και μείωση των επιπέδων φτώχειας του πληθυσμού. Ο οργανισμός αναζήτησε να δημιουργήσει συνεργάτες, οι οποίοι θα του έδιναν την δυνατότητα να χρηματοδοτήσει τις ανάγκες αυτών των ατόμων. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας με τα τρία μεγαλύτερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στη χώρα, την Millennium BCP, την Caixa Geral de Depósitos (CGD) και την Banco Espírito Santo (BES). Ακόμα ένας αξιόλογος εταίρος είναι το Ινστιτούτο για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση (Instituto de Emprego e Formação Profissional), το οποίο ενισχύει οικονομικά την ANDC, ενώ ταυτόχρονα προωθεί και την απασχόληση.

Η ANDC, παρέχει δάνεια σε ευπαθείς ομάδες, δηλαδή σε άτομα που βιώνουν τον κοινωνικό και οικονομικό αποκλεισμό και τα οποία δεν έχουν καμία δυνατότητα πρόσβασης στο παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό. Ο οργανισμός προσφέρει αποκλειστικά ένα είδος δανείου, με ελάχιστο πιστωτικό όριο 1.000€ και μέγιστο 10.000€. Το πρώτο δάνειο δεν

μπορεί να υπερβαίνει τα 10.000€ και μόνο μετά από ένα χρόνο δραστηριότητας της επιχείρησης, έχει την δυνατότητα να πάρει δεύτερο δάνειο με ανώτατο όριο τις 2.500€ (Afonso et al, 2009).

Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι, λόγω της ανάγκης για μικροπιστώσεις στην Πορτογαλία, η Millenium BCP, ο μεγαλύτερος ιδιωτικός χρηματοπιστωτικός φορέας της Πορτογαλίας και συνεργάτης της ANDC από το 1999, δημιούργησε το δικό της μικροπιστωτικό πρόγραμμα το 2005. Όσα στοιχεία είναι διαθέσιμα για τις μικροπιστώσεις στην Πορτογαλία, είναι διαθέσιμες από την ANDC, καθώς οι υπόλοιποι φορείς δεν τα προμηθεύουν σε ερευνητές του κλάδου και ως εξής, τα δεδομένα στοιχεία είναι και τα σημαντικότερα, καθώς αφορούν αποκλειστικά μικροπιστώσεις και δεν είναι τραπεζικό βαθμολογικό σύστημα (Afonso et al, 2009).

Από την ίδρυση της μέχρι και σήμερα, η ANDC έχει δώσει πάνω από 1.475 δάνεια για συνολικό ποσό €7.965.580. Τα έργα αυτά κατεύθυναν στη θεμελίωση πάνω από 1.800 νέων θέσεων εργασίας. Κατά τη διάρκεια του 2010, ANDC χορήγησε 152 δάνεια για συνολικό ποσό 1.080.998€, σύμφωνα με μία έρευνα του τμήματος Οικονομίας του πανεπιστημίου του Πόρτο, για το σύνολο των περιφερειών της Πορτογαλίας, για τις συνθήκες εφαρμογής των μικροπιστώσεων και την πορεία τους αναλογικά με αυτές, διαπιστώθηκε πως υπάρχουν έντονες διαφορές μεταξύ της δημόσιας αντίληψης και της οικονομικής επιτυχίας αναφορικά με τη χρήση ενός μικροδανείου (European Microfinance Network, 2010).

Επιπλέον έφτασαν στο συμπέρασμα ότι τόσο η πυκνότητα του πληθυσμού και η δυναμική του τομέα, επιδράει με αρνητικό τρόπο στην επιβίωση των δανειοδοτημένων έργων, ενώ αντίστροφα, θετικά επηρεάζεται από το επίπεδο των γνωστικών δυνατοτήτων και των προσόντων του επωφελούμενου επιχειρηματία.

Συμπερασματικά, οι μικροπιστώσεις στην Πορτογαλία μπορεί να μην είναι ευρέως διαδεδομένες, αλλά επιδεικνύουν μία σταθερή ανάπτυξη, πάνω σε γερά θεμέλια, υπό σωστές δομές και διαδικασίες, «εχέγγυα» για περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου στο μέλλον, σε συνάρτηση με το ενδιαφέρον της ίδιας της κυβέρνησης για την προώθηση των μικροπιστώσεων.

3.3.2. Ιρλανδία

Τα ιδρύματα παροχής μικροχρηματοδότησης ήταν διαδεδομένα στην Ιρλανδία ακόμα από τις αρχές του 19ου αιώνα. Ο όρος της μικροχρηματοδότησης εισήχθη στην Ιρλανδία με

το έργο των Aidan Hollis και Arthur Sweetman οι οποίοι μελέτησαν την ιστορία του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου Δανείων της Ιρλανδίας στις αρχές της ίδιας εποχής. Τα Ιρλανδικά ιδρύματα παροχής μικροχρηματοδότησης στο παρελθόν στόχευαν περισσότερο στην οικονομική ενίσχυση των φτωχών κοινωνικών ομάδων (McLaughlin, 2009).

Στην Ιρλανδία σήμερα τα ιδρύματα που παρέχουν μικροπιστώσεις είναι τριών ειδών. Συγκεκριμένα υπάρχουν τρεις τομείς, ο τυπικός, ο ημι-τυπικός και ο άτυπος τομέας, οι οποίοι παραδοσιακά ασκούν οικονομικές δραστηριότητες και οι οποίοι παρέχουν στο σύνολο τους προγράμματα μικροχρηματοδοτήσεων. Πιο συγκεκριμένα ο τυπικός τομέας περιλαμβάνει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση και υπόκεινται σε τραπεζικές ρυθμίσεις και τα αντίστοιχα ρυθμιστικά πλαίσια λειτουργίας. Τα ημι-τυπικά ιδρύματα είναι οργανισμοί οι οποίοι δεν ρυθμίζονται από τις τραπεζικές αρχές αλλά συνήθως έχουν άδεια λειτουργίας και εποπτεύονται από άλλες κυβερνητικές οργανώσεις. Τέλος τα άτυπα ιδρύματα αποτελούν ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς οι οποίοι λειτουργούν εκτός της ρύθμισης και εποπτείας της κυβέρνησης της Ιρλανδίας. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται τοπικές υπηρεσίες δανεισμού χρημάτων, ενεχυροδανειστήρια, ομάδες αυτοβοήθειας, και οι ΜΚΟ (An Roinn Post, 2015).

Σήμερα οι φορείς οι οποίοι εμπλέκονται σε διαδικασίες παροχής μικροχρηματοδότησης είναι κατά κύριο λόγο ο ημι-τυπικός και σε μεγαλύτερη έκταση ο άτυπος. Αυτό συνέβη καθότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του τυπικού τομέα (τρία στο σύνολο τους), βρίσκουν την διαδικασία της μικροχρηματοδότησης εξαιρετικά πολύπλοκη και δαπανηρή. Ωστόσο ανέπτυξαν κάποια προγράμματα μικροχρηματοδότησης τα οποία στην ουσία δεν είχαν τον σκοπό των προγραμμάτων που περιγράψαμε παραπάνω, αλλά στόχος τους ήταν η γενική τους ανάπτυξη στο συγκεκριμένο κλάδο, η επέκταση τους και ο ανταγωνισμός για τις καταθέσεις. Τα ιδρύματα αυτά χορηγούσαν μικροδάνεια, μόνο από την στιγμή που ο καταναλωτής είχε επαρκείς εγγυήσεις. Ωστόσο η τακτική αυτή μέσα στα επόμενα χρόνια μέχρι σήμερα έχει μεταβληθεί ριζικά καθώς λόγω καθορισμένων οικονομικών συνθηκών δύο από τα τρία ιδρύματα του τυπικού τομέα άρχισαν να παρέχουν μικροπιστώσεις σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού (An Roinn Post, 2015).

Όσο αφορά τον ημι-τυπικό τομέα, μπορούμε να πούμε ότι οι οργανισμοί που υπάγονται σε αυτόν, ήταν κυρίαρχοι στην παροχή μικροπιστώσεων ιδιαίτερα κατά τον 19ο αιώνα, αφού είχαν περισσότερο την μορφή κοινωνικών δομών, παρά αυτή των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και παρείχαν μικροποσά σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες αλλά και αγρότες. Τα δάνεια που παρείχαν ίσχυαν για περιορισμένο χρονικό διάστημα και

επιβαρύνονταν με τους ανάλογους τόκους. Ωστόσο οι οργανισμοί αυτοί σταμάτησαν την λειτουργία τους λόγω κακής διαχείρισης, φαινομένων απάτης, ενώ σημαντικός ήταν και ο ανταγωνισμός που δέχονταν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του τυπικού τομέα (An Roinn Post, 2015).

Ο άτυπος τομέας μικροχρηματοδότησης αποτελούνταν από τοκογλύφους, ενεχυροδανειστήρια και καταστηματάρχες οι οποίοι ήταν στην ουσία ανεπίσημοι μεσάζοντες ανάμεσα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τα άτομα που ήθελαν να λάβουν μικροδάνεια. Σήμερα στην Ιρλανδία, όπως και στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες, ο τραπεζικός κλάδος, είναι, και πάντα θα είναι, η βασική πηγή χρηματοδότησης για επιχειρήσεις και ιδιώτες. Ωστόσο, υπάρχει ένα ποσοστό δανείων τα οποία απορρίπτονται από τις τράπεζες λόγω μη επαρκών εγγυήσεων από τους αιτούντες. Συγκεκριμένα οι βασικοί λόγοι για τα υψηλά επίπεδα της απόρριψης των εν λόγω δανείων είναι η έλλειψη εξασφαλίσεων που προσφέρουν οι μικρομεσαίες και ιδίως οι μικρές επιχειρήσεις, τα παραδοσιακά υψηλά επίπεδα χρέους της χώρας, και η ένταση στα γενικά διοικητικά έξοδα και τον χρόνο των επενδύσεων που απαιτούνται από την άποψη της αξιολόγησης του δανείου (MicroFinance Ireland, 2015).

Συνεπώς και στο παρελθόν αλλά και τώρα υπάρχει η ανάγκη για μικροχρηματοδοτήσεις. Στην Ιρλανδία ο βασικός οργανισμός χορήγησης μικροπιστώσεων είναι ο MicroFinance Ireland (MFI), ο οποίος αν θέλουμε να τον κατατάξουμε κάπου, μπορούμε να πούμε ότι υπάγεται στον ημι-τυπικό τομέα καθώς η χρηματοδότηση στο μεγαλύτερο μέρος της παρέχεται από την κυβέρνηση. Ο οργανισμός παρέχει δάνεια μέχρι 25.000 ευρώ σε νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις και μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας και του εμπορίου, καθώς και σε ιδιώτες με επίκεντρο τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες. Ο οργανισμός από το 2011 και μετά δέχεται περίπου 1100 αιτήσεις μικροχρηματοδότησης ετησίως, με ποσοστό 60% να εγκρίνονται κατά μέσο όρο (MicroFinance Ireland, 2015).

3.3.3. Ισπανία

Όπως και στην Ελλάδα, έτσι και στην Ισπανία δεν υφίσταται κανένα νομικό πλαίσιο που να ρυθμίζει τις μικροχρηματοδοτήσεις, ούτε υπάρχουν συγκεκριμένοι φορείς μικροπιστώσεων, εκτός από τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό. Ωστόσο διακρίνεται

έντονη διαβούλευση μεταξύ των μικροπιστωτικών φορέων, για το αν στο μέλλον ενδείκνυται να υπάρξει κάποια ειδική ρύθμιση για την λειτουργία των φορέων ή όχι, και τι απήχηση θα είχε κάτι τέτοιο στα επακόλουθα της μικροχρηματοδότησης. Στην Ισπανία, οι μικροπιστώσεις χορηγούνται αποκλειστικά για την δημιουργία και την κάλυψη αναγκών των επιχειρήσεων και όχι σε ιδιώτες όπως θα περίμενε κάποιος (Garrido & Calderon, 2007).

Σε αντίθεση λοιπόν με άλλες χώρες παρατηρούμε ότι οι μικροχρηματοδοτήσεις δεν αποτελούν τακτική αντιμετώπισης των φαινομένων της φτώχειας, αλλά στην ουσία πραγματοποιείται για την ενίσχυση των επιχειρήσεων. Την τελευταία τριετία μάλιστα αρκετά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε συνεργασία με την κυβέρνηση της χώρας αλλά και με λοιπές ΜΚΟ, έχουν εισχωρήσει στον τομέα της μικροπίστωσης με επιδίωξη τον έγκαιρο χειρισμό του προβλήματος της φτώχειας και του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού, που υπέστη μια αρκετά μεγάλη μερίδα του ισπανικού πληθυσμού, έπειτα από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης (Garrido & Calderon, 2007).

Οι αποκλειστικοί νόμιμοι πάροχοι μικροπιστώσεων στην Ισπανία είναι τα επίσημα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (εμπορικές τράπεζες, ταμειυτήρια, συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα). Τα μικροπιστωτικά προγράμματα τα οποία αναπτύσσονται από τα ιδρύματα αυτά στηρίζονται στην ύπαρξη των SMSO (Social Microcredit Support Organisations), οι οποίοι μεσολαβούν στην διαδικασία ως ενδιάμεσοι φορείς πραγματοποίησης των προγραμμάτων αυτών, ανάμεσα στους δανειστές και στους δανειζόμενους. Τα κύρια μικροπιστωτικά προγράμματα είναι τα εξής (Garrido & Calderon, 2012):

- [1] Το οικονομικό πρόγραμμα του Επίσημου Ινστιτούτου Επιχειρηματικότητας (ICO for entrepreneurs), το οποίο χρηματοδοτεί με συμφέροντες όρους αυτοαπασχολούμενους και μικρές νεοσύστατες επιχειρήσεις. Η έγκριση των δανείων πραγματοποιείται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
- [2] Το μικροπιστωτικό πρόγραμμα για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας, το οποίο προωθείται από το Ισπανικό Ινστιτούτο για την Γυναίκα (Spanish Women's Institute), σε συνεργασία με το Υπουργείο Βιομηχανίας, Τουρισμού και Εμπορίου (MITYC), οκτώ SMSO και την ισπανική Ομοσπονδία Ταμειυτηρίων (CECA).

Το Επίσημο Ινστιτούτο Επιχειρηματικότητας (ICO) μέχρι και το 2007 είχε αναπτύξει ένα πρόγραμμα μικροπιστώσεων το οποίο είχε ως σκοπό να δανειοδοτήσει τις ευπαθείς

ομάδες του πληθυσμού, όπως είναι οι μετανάστες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι γυναίκες, με δάνεια ύψους έως 25.000€ Πλέον, το ίδιο πρόγραμμα, απευθύνεται αποκλειστικά σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς παρουσιάστηκαν αρκετές αλλαγές στις ανάγκες της ισπανικής κοινωνίας, μετά την ένταξη της σε περίοδο οικονομικής κρίσης. Σύμφωνα με την τελευταία διαθέσιμη αναφορά (2009) του EMN (European Microfinance Network) σχετικά με τις μικροπιστώσεις στην Ισπανία, δεν υπάρχουν σταθερά προγράμματα χρηματοδότησης για την επαρκή επίλυση των δυσχερειών λήψης χρηματοδότησης από μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Οι μικροχρηματοδοτήσεις στην Ισπανία δόθηκαν μέσω τραπεζών στην αρχή της προηγούμενης δεκαετίας χωρίς εγγυήσεις και μόνο με την απαίτηση ενός επιχειρηματικού σχεδίου. Η συγκεκριμένη μέθοδος λόγω δυσχερειών των τραπεζικών ιδρυμάτων δεν είναι πλέον διαθέσιμη. Λάθη που έχουν διαπιστωθεί κατά το EMN είναι τα εξής (SBA, 2014):

- [1] Η τραπεζική προσέγγιση των επενδυτικών σχεδίων, καθώς δεν υπήρξε προσωπική επαφή των ενδιαμέσων φορέων με τους δανειζόμενους, έτσι ώστε να μεγιστοποιούνται οι πιθανότητες μη αποπληρωμής των δανείων, λόγω έλλειψης επικοινωνίας και συνεννόησης.
- [2] Η μεμονωμένη διάθεση του δανείου, χωρίς μέριμνα για παροχή BDS (Business Development Services), από τους ενδιαμέσους φορείς, λόγω ελλιπούς χρηματοδότησης τους για τη διαχείριση των δανείων, γεγονός που μεγαλώνει το ρίσκο αθέτησης της υποχρέωσης αποπληρωμής του δανείου από τον δανειζόμενο.
- [3] Οι ενδιαμέσοι φορείς διαχείρισης των μικροπιστώσεων, δεν δικτυώθηκαν επαρκώς, με αποτέλεσμα να σπαταληθούν αρκετοί πόροι, μέσω αιτήσεων για δάνεια σε διαφορετικούς φορείς, της ανάπτυξη κοινών εργαλείων μεθόδευσης των διαδικασιών και την ανταλλαγή χρήσιμων πληροφοριών σχετικά με τη διαχείριση δανείων.
- [4] Διαπιστώθηκε έλλειψη αφοσίωσης και οργανωτικής ικανότητας κατά την εκπόνηση των μικροπιστωτικών εγχειρημάτων.

3.4. Σύνοψη και Σύγκριση

Κλείνοντας την ανάλυση των περιπτώσεων των τριών παραπάνω χώρων της Ευρώπης, καταλήγουμε σε κάποια πολύ χρήσιμα συμπεράσματα, όσον αφορά τις πολιτικές

εφαρμογής των μικροπιστώσεων και τις συνέπειες τους, τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες και κατά πόσο αυτές ευνοούν ή όχι την ύπαρξη των μικροπιστώσεων, τί λάθη έγιναν και προσδιόρισαν την πορεία ολόκληρων εγχειρημάτων και τέλος, ποιά μοντέλα, φάνηκαν αποτελεσματικά μέσα στο χρόνο και στις μεταβολές των προκλήσεων.

Συνοψίζοντας, τα παραπάνω στοιχεία, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως «οδηγός», βοηθώντας να προβλεφθούν πιθανά μελλοντικά προβλήματα και να καθοριστούν εναλλακτικές τακτικές. Παράλληλα, η εξέταση αυτών των στοιχείων με γνώμονα τόσο τις κοινωνικές ομοιότητες μεταξύ των εξεταζόμενων χωρών με την Ελλάδα, όσο και τη σύγκριση κατεστραμμένων οικονομιών με αυτή της Ελλάδας, χρησιμοποιήθηκε ώστε να εντοπιστούν οι εν δυνάμει αδυναμίες του ελληνικού περιβάλλοντος, καθώς οι μικροπιστώσεις, ουσιαστικά, δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή στην Ελλάδα. Έτσι τα παρακάτω αποτελέσματα, θα χρησιμοποιηθούν και σε μία ανάλυση S.W.O.T. στο επόμενο κεφάλαιο.

Όσον αφορά τα παραδείγματα, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, διαπιστώθηκε πως το μοντέλο της Ισπανίας κατέρρευσε πλήρως, όταν η Πορτογαλία, δείχνει σημάδια ανάπτυξης. Δύο γειτονικές χώρες, με κοινό πολιτισμό, κοινή κουλτούρα, παρόμοια οικονομική, πολιτική και κοινωνική κατάσταση. Οι διαφορές της πολιτικής της εφαρμογής των μικροπιστώσεων, ήταν και αυτή που καθόρισε τη βιωσιμότητα και τη μη βιωσιμότητα σε κάθε μία των περιπτώσεων. Παράλληλα, και ενώ τα δείγματα αυτά δεν είναι τόσο μεγάλα ποσοτικά, παρουσιάζουν αρκετά μεγάλη ομοιογένεια ως προς την παρούσα οικονομική κατάσταση της οικονομικής ύφεσης, καθώς και ομοιογένεια των κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών.

Στην Ισπανία, σύμφωνα με τις αναφορές για την ανάπτυξη των μικροπιστώσεων, γίνανε αρκετά σημαντικά λάθη. Ο χειρισμός της χορήγησης μικροπιστώσεων ήταν «τραπεζικός», ελαχιστοποιώντας τις δυνατότητες των υποψήφιων δανειοληπτών να λάβουν το δάνειο, συρρικνώνοντας έτσι το κοινό που απευθυνόταν το προϊόν και καθορίζοντας χαμηλή ζήτηση γι' αυτό.

Επιπλέον οι μικροπιστώσεις έχασαν σημαντικό έδαφος, καθώς για αρκετό καιρό, δεν προσαρμόστηκαν και στόχευαν κυρίως στην ένταξη γυναικών στην επιχειρηματικότητα, αγνοώντας το πρόβλημα που αντιμετώπιζε το σύνολο της κοινωνίας. Παράλληλα, εξετάζοντας την εσωτερική δόμηση τις διαχείρισης των μικροπιστώσεων από τους οργανισμούς, διαπιστώθηκαν ζωτικής σημασίας προβλήματα, που βάλανε την πορεία τους σε ακόμα πιο φθίνουσα τροχιά. Ο τρόπος παροχής του δανείου, χωρίς καμία υποστήριξη BDS

(Business Development Services), αποδείχθηκε πως αντί να περικόψει δαπάνες λόγω μη χορήγηση των υπηρεσιών, αύξησε τον κίνδυνο μη ανταπόκρισης των δανειζόμενων στις υποχρεώσεις του για την αποπληρωμή του δανείου.

Επιπρόσθετα δεν οργανώθηκε σωστά το δόμημα των μικροπιστώσεων, καθώς δεν αποφεύχθηκαν αναίτια έξοδα και αντίθετα μεγιστοποιήθηκαν, λόγω της κακής δικτύωσης των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης των μικροπιστώσεων, σε θέματα ανάπτυξης κοινών εργαλείων, διαδικασιών και ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με τη διαχείριση των δανείων. Τέλος, η αχίλλειος πτέρνα του εγχειρήματος, ήταν η «παραίτηση» που διαπιστώθηκε μέσω της έλλειψης αφοσίωσης και οργανωτικής ικανότητας που έπρεπε να επιδειχθεί, καθώς εξ' ορισμού οι μικροπιστώσεις είναι ως προϊόντα πιο ριψοκίνδυνα και δυσκολότερα διαχειρίσιμα από αυτά των παραδοσιακών τραπεζών. Αν υπήρχε αφοσίωση και οργάνωση, πολύ πιθανόν τα προβλήματα να αντιμετωπίζονταν και να υπήρχε μία τελείως διαφορετική εικόνα σήμερα.

Αντίθετα, στην Πορτογαλία, οι μικροπιστώσεις εξετάστηκαν σε μεγαλύτερο βάθος και αποφεύχθηκαν τα λάθη της Ισπανίας, ενώ και οι κινήσεις από κυβερνητικής πλευράς, βοήθησαν σε μεγάλο βαθμό καθώς πάρθηκαν νομοθετικά μέτρα για τη διευκόλυνση των μικροπιστώσεων στην πράξη και δεν έμειναν σε θεωρητικό επίπεδο, όπως στην Ισπανία. Μελέτη του Πανεπιστημίου του Πόρτο, διέκρινε χαρακτηριστικά που επηρεάζουν θετικά την βιωσιμότητα των δανειζόμενων επιχειρήσεων, όπως τα προσόντα και το επίπεδο γνώσεων του επιχειρηματία, ενώ στον αντίποδα, σημειώθηκαν ως μειονεκτήματα η πυκνότητα του πληθυσμού και η δυναμική του κλάδου ενασχόλησης της επιχείρησης.

Παράλληλα με τη μελέτη και την πρόβλεψη των δυσκολιών, οι δύο μικροπιστωτικοί οργανισμοί της χώρας, έχουν κάνει σταθερά βήματα ανάπτυξης, και οι μελέτες δείχνουν πως είναι σε μεγάλο βαθμό προετοιμασμένοι να ανταποκριθούν σε τυχόν δυσκολίες, με μεγαλύτερο βαθμό ευελιξίας από ότι στην Ισπανία.

Το παράδειγμα της Ιρλανδίας, αναλύθηκε επίσης δεδομένης της παρόμοιας οικονομικής κατάστασης στην οποία η χώρα εντοπίζεται με την Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι στο παρελθόν η οικονομική ανάπτυξη που γνώρισε η πρώτη δεν μπορεί να συγκριθεί με αυτή της Ελλάδας. Ακόμα η Ιρλανδία είναι μια χώρα η οποία έχει διαφορετική κουλτούρα και έτσι το σημείο επαφής που ερευνήθηκε, ήταν η κατάσταση της οικονομίας των δύο αυτών χωρών, μετά από εξαιρετικά δύσκολα οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες, σε αντιπαράβολη με

την κατάρρευση της ελληνικής οικονομίας. Επίσης, η έρευνα κατέληξε σε παρόμοια συμπεράσματα με την εξέταση των πρώτων δύο εξεταζόμενων περιπτώσεων.

Και στην Ιρλανδία λοιπόν οι μικροπιστώσεις, στοχεύουν στην ενίσχυση κατά κύριο λόγο των μικρών, πολύ μικρών και νέων επιχειρήσεων και στην δημιουργία εισοδημάτων μέσω των δανείων. Είναι γεγονός πως στο παρελθόν στην χώρα αυτή ο κλάδος αυτός ήταν περισσότερο ενεργός σε σχέση με σήμερα, καθώς υπήρχαν πολύ περισσότερα ιδρύματα τα οποία είχαν δημιουργηθεί για αυτό το σκοπό.

Κεφάλαιο 4ο: Δειγματοληπτική Έρευνα με Ερωτηματολόγιο

4.1. Θεωρητικό Πλαίσιο Έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξεταστεί το προφίλ των δυνητικών χρηστών, ιδιοκτητών μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, αναφορικά με την ενδεχόμενη χρήση των μικροπιστώσεων. Η δειγματοληπτική έρευνα, απευθύνεται κυρίως σε πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις που δεν έχουν πρόσβαση σε τραπεζικές υπηρεσίες, όσο αφορά την σχέση τους με τον τραπεζικό κλάδο και τις ανάγκες τους σε χρηματοοικονομική αλλά και επιχειρηματική υποστήριξη.

Κατά την διαδικασία της προετοιμασίας του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα, κατευθυντήρια υπήρξε η ανάγκη για άντληση, τόσο ποσοτικών, όσο και ποιοτικών αποτελεσμάτων, για τον καθορισμό της πιθανής ζήτησης των μικροπιστώσεων στη χώρα μας, των συνθηκών που πιθανόν να τις ωφελούν, την παρούσα κατάσταση στην χρηματοπιστωτική αγορά, αναφορικά με τις δανειοδοτήσεις των επιχειρήσεων, καθώς και την αποσαφήνιση των επιμέρους στοιχείων που θα καθιστούσαν ένα μικροπιστωτικό προϊόν, θελκτικό για τις ΜΜΕ.

4.2. Μεθοδολογία Έρευνας

Η έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε είναι πρωτογενής. Πρωτογενής έρευνα είναι αυτή που διεξάγεται για πρώτη φορά και έχει ως σκοπό την μελέτη των απόψεων ενός συγκεκριμένου πληθυσμού(target group). Στην πρωτογενή έρευνα έχουμε δύο είδη την ποιοτική έρευνα και την ποσοτική έρευνα. Η δεύτερη επικεντρώνεται στη μελέτη της συχνότητας και της ποσότητας του φαινομένου προς μελέτη, ενώ για την διεξαγωγή της μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες τεχνικές, όπως ερωτηματολόγια, παρατήρηση, απογραφή, ομαδική συζήτηση, κ.α.

Από την άλλη η δευτερογενής έρευνα είναι αυτή η οποία έχει πραγματοποιηθεί στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας και έγκειται στην διαδικασία της συλλογής πληροφοριών οι οποίες έχουν δημιουργηθεί από τρίτους ερευνητές και συνήθως για άλλους σκοπούς. Οι πληροφορίες αυτές θεωρούνται ωστόσο σύμφωνα με τον Πετράκη (2006) κρίσιμες για κάθε άλλη έρευνα. Με την έρευνα αυτή αρχίζει ουσιαστικά η συλλογή των πρώτων πληροφοριών που είναι απαραίτητες για την διεξαγωγή της πρωτογενούς έρευνας.

Στην παρούσα εργασία επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε ως τεχνική της πρωτογενούς έρευνας, τα ερωτηματολόγια, τα οποία θα συμπληρώνονται αυτοπροσώπως από τους συμμετέχοντες.

4.3. Συλλογή και Ανάλυση Δεδομένων

Στα πλαίσια της παρούσης εργασίας πραγματοποιείται μια συνδυασμένη διαδικασία άντλησης δεδομένων από εκατό (100) μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις στον νομό Θεσσαλονίκης. Από την στιγμή που οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ήταν τα πρώτα θύματα της οικονομικής κρίσης στον επιχειρηματικό κόσμο, κρίθηκε σκόπιμο η έρευνα να εστιαστεί σε αυτές. Η έρευνα διεξήχθη την χρονική περίοδο από τον Ιανουάριο του 2015 μέχρι και τον Μάρτιο του ίδιου έτους.

Η έρευνα διεξήχθη με την χρήση ερωτηματολογίων τα οποία συμπληρώθηκαν ηλεκτρονικά από το δείγμα, έπειτα από την αποστολή τους μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα και περιλαμβάνουν ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Το προφίλ των δυνητικών πελατών βασίζεται σε μία ολοκληρωμένη έρευνα που

έχει πραγματοποιηθεί σε δύο στάδια, σε συνεργασία με ένα φορέα ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Αρχικά το ερωτηματολόγιο εστάλη σε 150 επιχειρήσεις, ωστόσο τα πλήρως συμπληρωμένα ερωτηματολόγια που εστάλησαν πίσω, ήταν 96. Στην παρούσα φάση κρίθηκε σκόπιμη η συνάντηση του ερευνητή με τους υπευθύνους ακόμα 4 επιχειρήσεων, ώστε να συλλεχθούν τα δεδομένα και από τις επιχειρήσεις αυτές και να συμπληρωθεί το δείγμα των 100 επιχειρήσεων. Κατά την διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας, λόγω του φόρτου εργασίας των επιχειρήσεων, αλλά και δεδομένης της μη ηθελημένης συμμετοχής των επιχειρήσεων απαιτήθηκε η τηλεφωνική επικοινωνία και συνάντηση του ερευνητή με τις επιχειρήσεις για την συνέχιση της διεξαγωγής της έρευνας. Η συνάντηση του υπεύθυνου του φορέα με τις επιχειρήσεις πραγματοποιήθηκε αρχικά με αφορμή την γενικότερη ενημέρωση του φορέα του ερευνητή για θέματα επιχειρηματικότητας. Ο φορέας Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων στήριξε τον ερευνητή καθ' όλη την διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας.

Με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα δομήθηκε το ερωτηματολόγιο της έρευνας το οποίο περιλαμβάνει συνολικά 5 ερωτήσεις δημογραφικού και πληροφοριακού περιεχομένου και 10 βασικές ερωτήσεις που εστίαζαν στο ζητούμενο της έρευνας. Αναλυτικά το ερωτηματολόγιο δομείται σε δύο συνολικά μέρη, εκ των οποίων στον πρώτο οι ερωτώμενοι καλούνται να απαντήσουν σε δημογραφικά ερωτήματα, όπως είναι το φύλο, το επίπεδο εκπαίδευσης, κ.α, ενώ στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου έχουμε τις βασικές ερωτήσεις οι οποίες είναι άμεσα συνδεδεμένες με τον σκοπό της έρευνας.

Η ως άνω συνδυαστική διαδικασία εμπλουτίζει τα συμπεράσματα της δευτερογενούς έρευνας η οποία έχει πραγματοποιηθεί στο πρώτο μέρος της παρούσας και είτε θα τα επιβεβαιώσει είτε θα τα αναιρέσει. Σε κάθε περίπτωση, θα αποτελέσει βασικό εργαλείο στην προσπάθεια εύρεσης απαντήσεων στα ερευνητικά ερωτήματα. Έτσι, με τον κατάλληλο συνδυασμό δευτερογενούς και πρωτογενούς έρευνας θα ελαχιστοποιηθεί κάθε στοιχείο αβεβαιότητας περί της έρευνας, μέσω της συγκριτικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων. Τα στοιχεία της έρευνας θα αναλυθούν με χρήση του προγράμματος EXCEL του Microsoft Office, ώστε να εξαχθούν σημαντικά ποσοτικά συμπεράσματα. Αυτά, θα συσχετιστούν τόσο με τα ποιοτικά συμπεράσματα της πρωτογενούς έρευνας (ερωτηματολόγια), όσο και με τα ευρήματα της δευτερογενούς έρευνας, ώστε να εξαχθούν συνδυασμένα και όσο το δυνατόν ασφαλή συμπεράσματα. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα παρατίθεται στο παράρτημα της παρούσας.

4.4. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Στην παρούσα παράγραφο θα παρουσιάσουμε αναλυτικά τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων που συγκεντρώθηκαν από τους ερωτώμενους. Για την καλύτερη παρουσίαση και κατανόηση τους από τον αναγνώστη, τα αποτελέσματα της κάθε ερώτησης είναι δομημένα σε πίνακες, ενώ παραθέτονται και τα αντίστοιχα διαγράμματα (πίτες και ραβδογράμματα). Σε όλα τα αποτελέσματα υπάρχει η αντίστοιχη ανάλυση των απαντήσεων. Τα ποσοστά στους πίνακες είναι στρογγυλοποιημένα στην πλησιέστερη μονάδα.

Δημογραφικά – Πληροφοριακά Στοιχεία

Φύλο

Στο δείγμα της έρευνας οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων ήταν σε ποσοστό 69% άνδρες και σε ποσοστό 31% γυναίκες.

Φύλο	Αριθμός	Ποσοστό
Άνδρες	69	69%
Γυναίκες	31	31%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 4.1: Φύλο

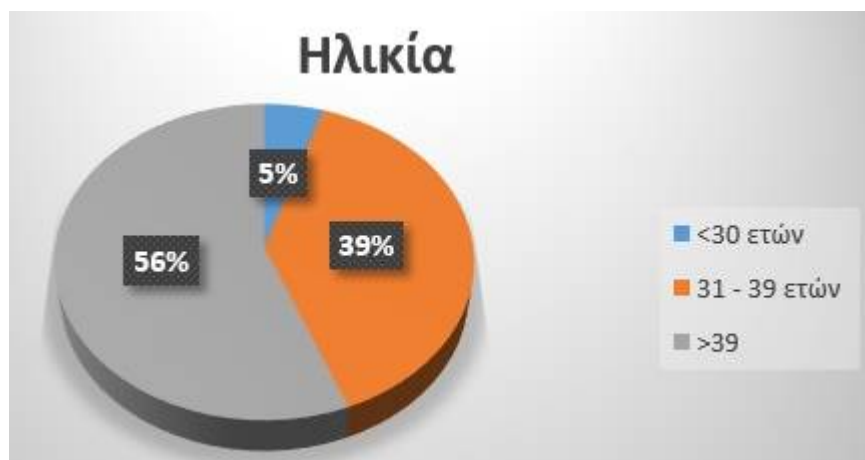

Διάγραμμα 4.1: Φύλο

Ηλικία

Ηλικία	Αριθμός	Ποσοστό
< 30 ετών	5	5%
31-39 ετών	39	39%
>39 ετών	56	56%
Σύνολο	100	100

Πίνακας 4.2: Ηλικία

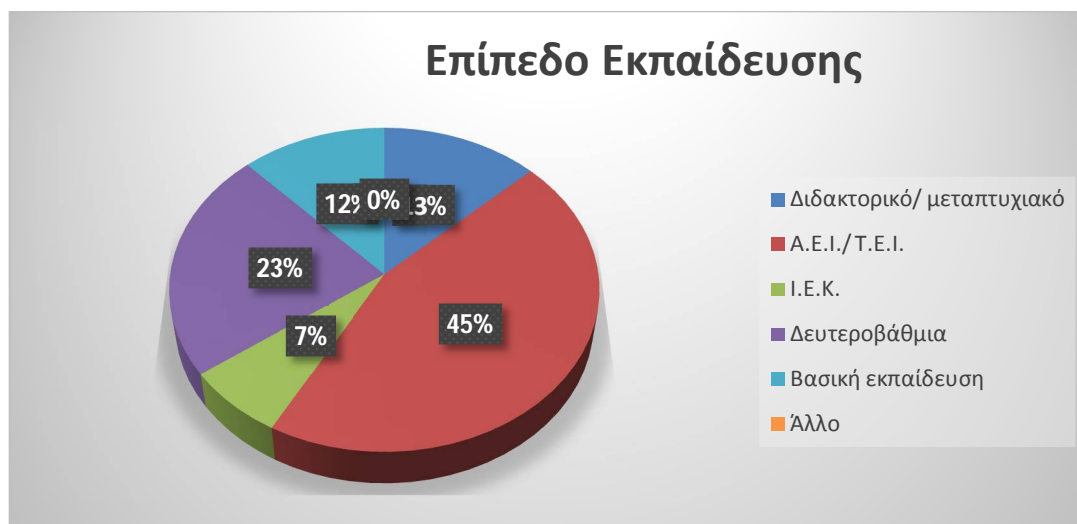
Διάγραμμα 4.2: Ηλικία

Επίπεδο Εκπαίδευσης

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Αριθμός	Ποσοστό
Διδακτορικό/ μεταπτυχιακό	13	13%

Α.Ε.Ι./ Τ.Ε.Ι.	45	45%
Ι.Ε.Κ.	7	7%
Δευτεροβάθμια	23	23%
Βασική εκπαίδευση	12	12%
Άλλο	0	0%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 4.3: Επίπεδο Εκπαίδευσης

Διάγραμμα 4.3: Ηλικία

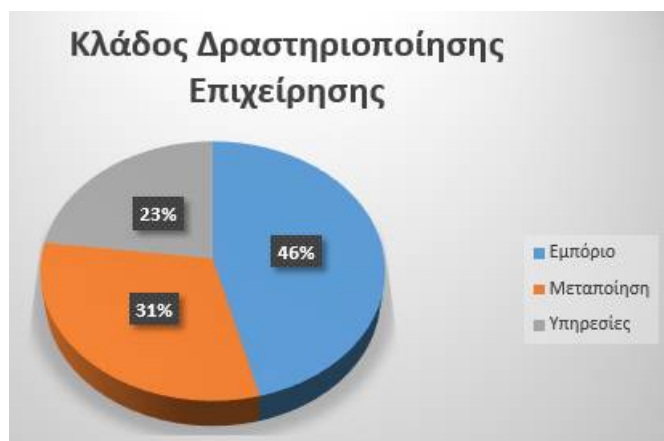
Παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των ατόμων που είναι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων και οι οποίοι απάντησαν στην έρευνα είναι απόφοιτοι ΑΕΙ και ΤΕΙ και στην συνέχεια το επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό αυτών είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Κλάδος Δραστηριοποίησης Επιχείρησης

Κλάδος Δραστηριοποίησης Επιχείρησης	Αριθμός	Ποσοστό
Εμπόριο	46	46%

Μεταποίηση	31	31%
Υπηρεσίες	23	23%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 4.4: Κλάδος Δραστηριοποίησης Επιχείρησης

Διάγραμμα 4.4: Κλάδος Δραστηριοποίησης Επιχείρησης

Νομική μορφή Επιχείρησης

Νομική μορφή επιχείρησης	Αριθμός	Ποσοστό
Ατομική επιχείρηση	39	39%
Ομόρρυθμος εταιρία	17	17%
Ετερόρρυθμος εταιρία	7	7%
Ε.Π.Ε.	3	3%
Ιδιωτική κεφαλαιουχική	11	11%
Α.Ε.	23	23%

Σύνολο	100	100%
--------	-----	------

Πίνακας 4.5: Νομική Μορφή Επιχείρησης

Διάγραμμα 4.5: Νομική Μορφή Επιχείρησης

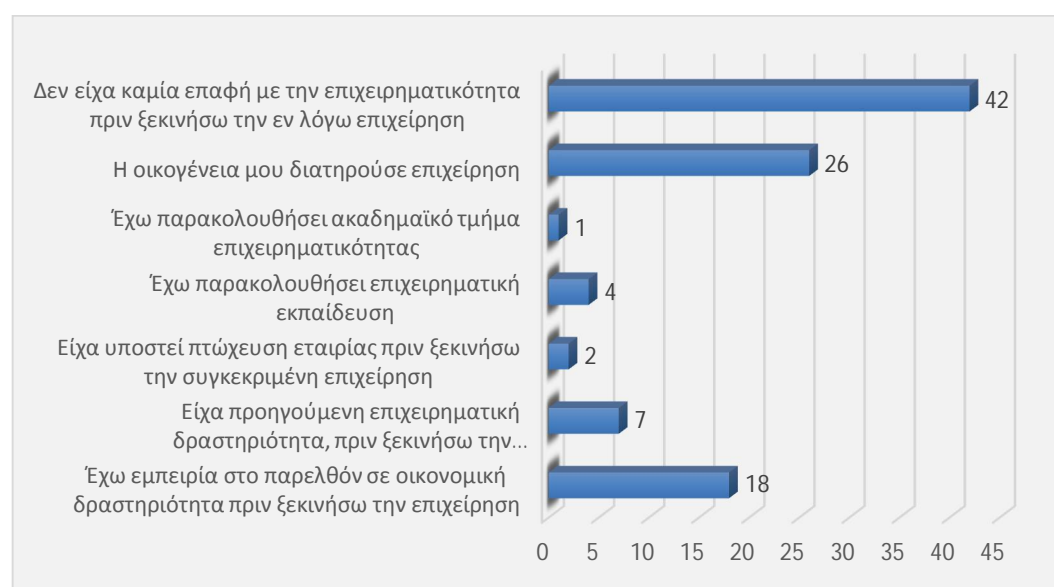
Βασικές Ερωτήσεις

Εμπειρία στην Επιχειρηματική Δραστηριότητα

Εμπειρία στην Επιχειρηματική Δραστηριότητα	Αριθμός	Ποσοστό
Έχω εμπειρία στο παρελθόν σε οικονομική δραστηριότητα πριν ξεκινήσω την επιχείρηση	18	18%
Είχα προηγούμενη επιχειρηματική δραστηριότητα, πριν ξεκινήσω την συγκεκριμένη επιχείρηση	7	7%
Είχα υποστεί πτώχευση εταιρίας πριν ξεκινήσω την συγκεκριμένη επιχείρηση	2	2%
Έχω παρακολουθήσει επιχειρηματική εκπαίδευση	4	4%

Έχω παρακολουθήσει ακαδημαϊκό τμήμα επιχειρηματικότητας	1	1%
Η οικογένεια μου διατηρούσε επιχείρηση	26	26%
Δεν είχα καμία επαφή με την επιχειρηματικότητα πριν ξεκινήσω την εν λόγω επιχείρηση	42	42%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 4.6: Εμπειρία στην Επιχειρηματική Δραστηριότητα

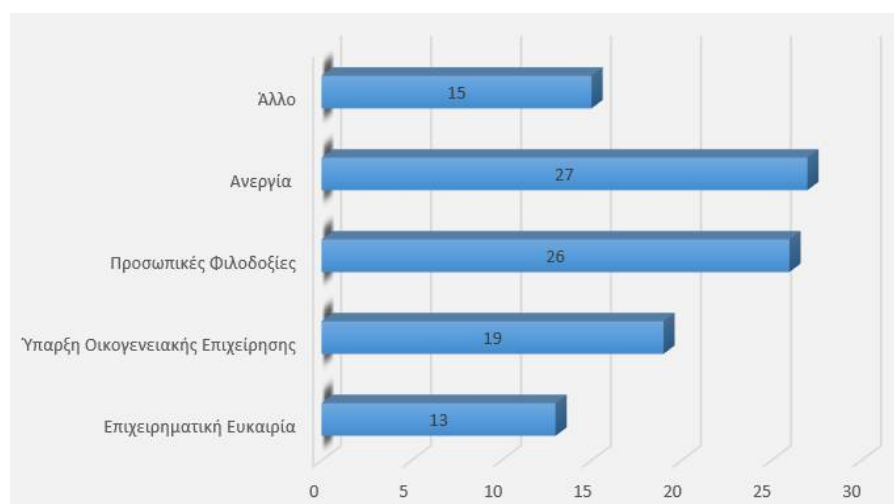
Διάγραμμα 4.6: Εμπειρία στην Επιχειρηματική Δραστηριότητα

Από τους ερωτηθέντες επιχειρηματίες, το 18% δήλωσε ότι είχε εμπειρία στο παρελθόν σε οικονομική δραστηριότητα, πριν ξεκινήσει την επιχείρησή του, το 7 % δήλωσε πως είχε επιχειρηματική εμπειρία πριν ξεκινήσει την τωρινή επιχείρηση και ένα ποσοστό 42%, απάντησε πως δεν είχε καθόλου πρότερη επιχειρηματική δραστηριότητα, το οποίο και αποτελεί το σταθερότερο δείγμα επί των απαντήσεων αυτής της κατηγορίας. Ακόμα ένα σημαντικό ποσοστό 26 % δήλωσε πως η οικογένεια του διατηρούσε επιχείρηση στο παρελθόν.

Λόγος Ασχολίας με την Επιχειρηματικότητα

Λόγος Ασχολίας με Επιχειρηματική Δραστηριότητα	Αριθμός	Ποσοστό
Επιχειρηματική Ευκαιρία	13	13%
Ύπαρξη Οικογενειακής Επιχείρησης	19	19%
Προσωπικές Φιλοδοξίες	26	26%
Ανεργία	27	27%
Άλλο	15	15%
Σύνολα	100	100%

Πίνακας 4.7: Λόγος Ασχολίας με την Επιχειρηματική Δραστηριότητα

Διάγραμμα 4.7: Λόγος Ασχολίας με την Επιχειρηματική Δραστηριότητα

Στη συνέχεια, η ζητούμενη πληροφορία ήταν να διαφανεί η αιτία που οδήγησε τους ιδιοκτήτες επιχειρήσεων στην επιχειρηματικότητα. Το 26 % απάντησε πως η προσωπική φιλοδοξία τους ώθησε στην επιχειρηματικότητα και ένα 27% ωθήθηκε από το φαινόμενο της ανεργίας. Τρίτη σημαντική κατηγορία στη σειρά, είναι η ύπαρξη οικογενειακής επιχείρησης σε ποσοστό 19%, ενώ ακολουθεί ένα 13% το οποίο διέκριναν κάποια επιχειρηματική ευκαιρία στον κλάδο τους.

Λήψη Τραπεζικού Δανείου

Λήψη Τραπεζικού Δανείου	Αριθμός	Ποσοστό
Ναι	32	32%
Όχι	68	68%
Σύνολα	100	100%

Πίνακας 4.8: Λήψη Τραπεζικού Δανείου

Διάγραμμα 4.8: Λήψη Τραπεζικού Δανείου

Η πλειοψηφία του δείγματος απάντησε σε ποσοστό 68 % ότι δεν έχει λάβει ποτέ δάνειο για την επιχείρησή του, ενώ το υπόλοιπο 32% έχει λάβει τουλάχιστον μία φορά.

Αιτία Μη Λήψης Τραπεζικού Δανείου

Αιτία Μη Λήψης Τραπεζικού Δανείου	Αριθμός	Ποσοστό
Δεν υπήρχε ανάγκη	26	38,24%
Έκανα αίτηση αλλά δεν εγκρίθηκε	16	23,53%
Δεν πιστεύω ότι θα εγκριθεί το δάνειο	21	30,88%
Δεν εμπιστεύομαι το τραπεζικό σύστημα	4	5,88%
Άλλο	1	1,47%
Σύνολα	68	100%

Πίνακας 4.9: Λόγοι μη Λήψης Τραπεζικού Δανείου

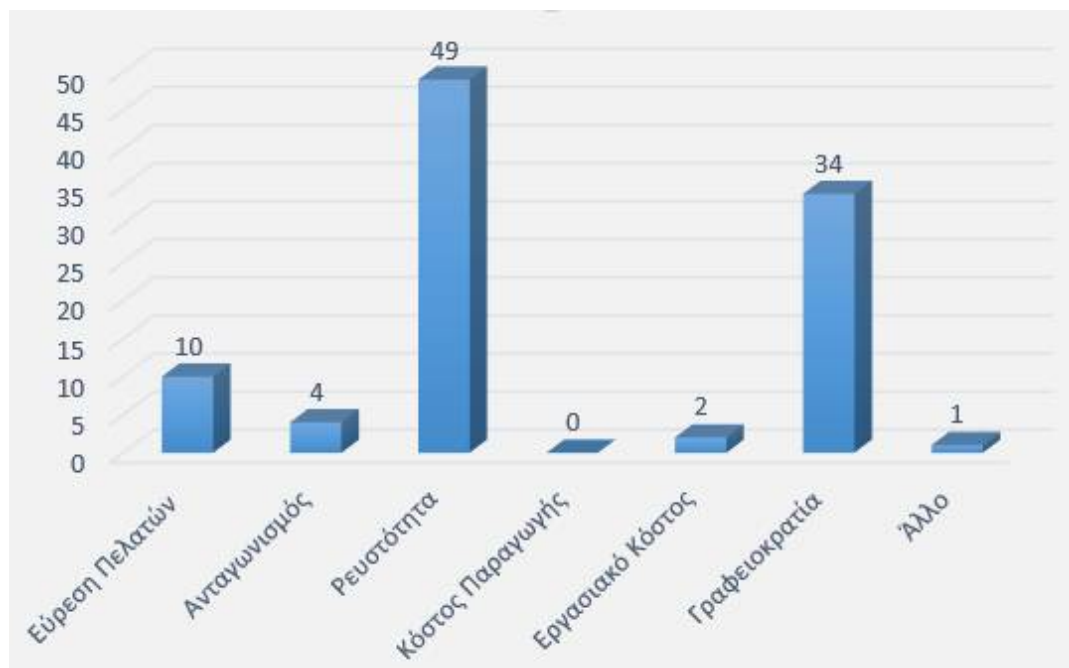

Διάγραμμα 4.9: Λόγοι μη Λήψης Τραπεζικού Δανείου

Σημαντικότερα Προβλήματα Επιχειρήσεων

Πρόβλημα	Αριθμός	Ποσοστό
Εύρεση Πελατών	10	10%
Ανταγωνισμός	4	4%
Ρευστότητα	49	49%
Κόστος Παραγωγής	0	0%
Εργασιακό Κόστος	2	2%
Γραφειοκρατία	34	34%
Άλλο	1	1%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 4.10: Σημαντικότερα Προβλήματα Επιχειρήσεων

Διάγραμμα 4.10: Σημαντικότερα Προβλήματα Επιχειρήσεων

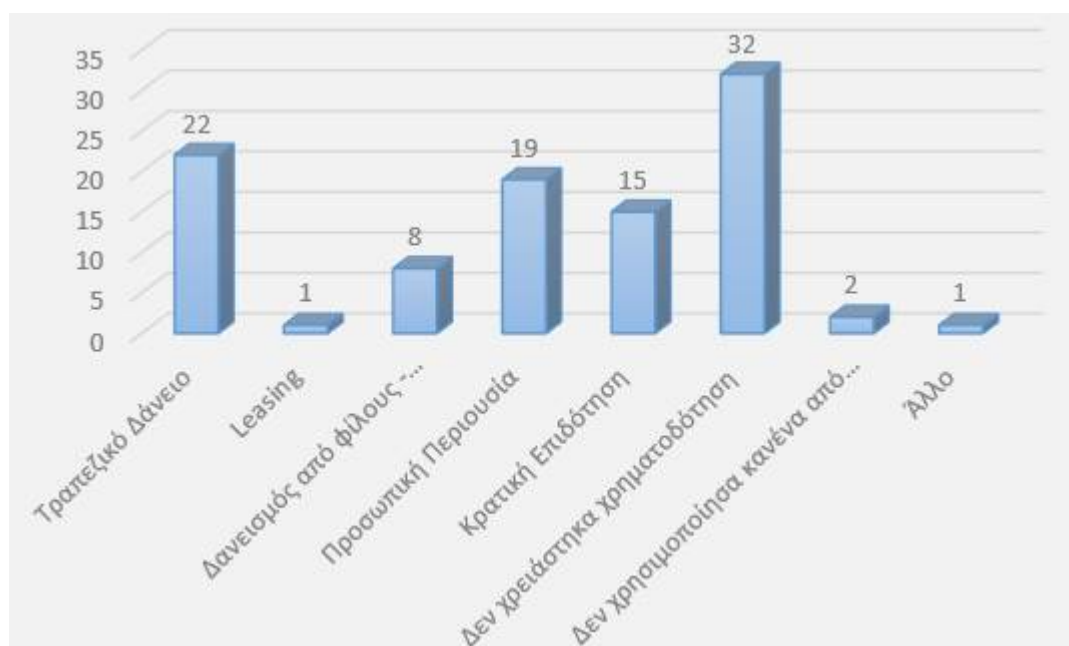
Στη συνέχεια, ακολούθησαν ερωτήματα διερεύνησης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ. Από την έρευνα προέκυψε πως ο κύριος προβληματισμός των επιχειρηματιών αναφορικά με τις συνθήκες της αγοράς, αποτελεί η ρευστότητα των επιχειρήσεων σε ποσοστό 49%. Δεύτερο πιο σημαντικό, κατατάσσεται η Γραφειοκρατία με το 34% ενώ ακολουθούν η εύρεση πελατών και ο ανταγωνισμός με 10% και 4% αντίστοιχα. Στο πεδίο ελεύθερης ανάπτυξης για προβλήματα που πιθανών να μην αναφέρθηκαν, οι επιχειρηματίες επισήμαναν το αφιλόξενο ελληνικό περιβάλλον για επενδύσεις καινοτομίας.

Χρησιμοποιούμενα Χρηματοδοτικά Μέσα κατά τον τελευταίο χρόνο

Χρησιμοποιούμενα Χρηματοδοτικά Μέσα	Αριθμός	Ποσοστό
Τραπεζικό Δάνειο	22	22%
Leasing	1	1%
Δανεισμός από φίλους - συγγενείς	8	8%

Προσωπική Περιουσία	19	19%
Κρατική Επιδότηση	15	15%
Δεν χρειάστηκα χρηματοδότηση	32	32%
Δεν χρησιμοποίησα κανένα από τα παραπάνω λόγω μη πρόσβασης	2	2%
Άλλο	1	1%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 4.11: Χρησιμοποιούμενα Χρηματοδοτικά Μέσα

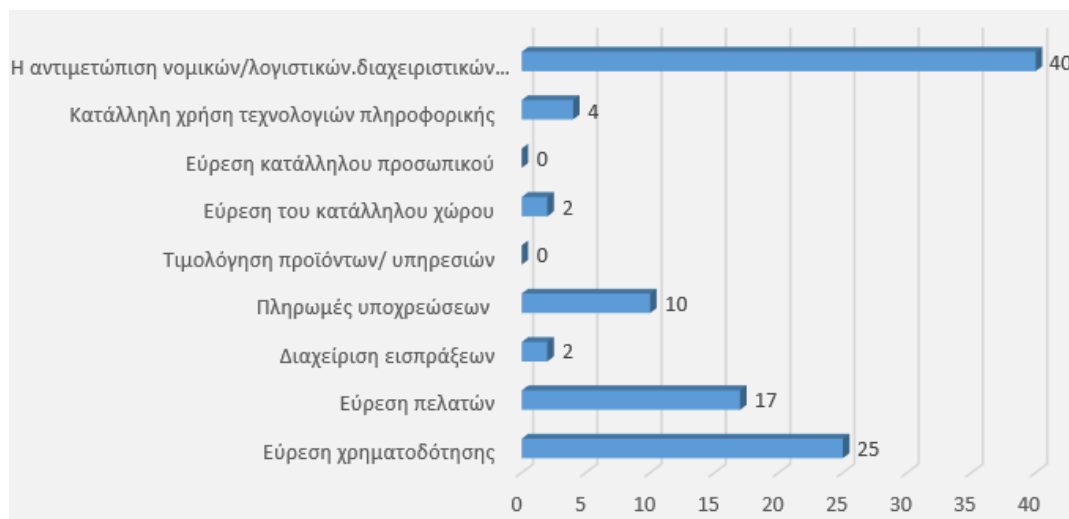
Διάγραμμα 4.11: Χρησιμοποιούμενα Χρηματοδοτικά Μέσα

Στην ερώτηση «Ποιά από τα παρακάτω μέσα χρηματοδότησης έχετε χρησιμοποιήσει τον τελευταίο χρόνο» το 32% που ήταν και το μεγαλύτερο ποσοστό ανάμεσα στις απαντήσεις, δήλωσε πως δεν είχε ανάγκη χρηματοδότησης, ενώ ακολουθεί σε ποσοστό 22% ο τραπεζικός δανεισμός. Το 19% δήλωσε ότι έκανε χρήση της προσωπικής τους περιουσίας, ενώ το 15% ότι έλαβε κρατική επιχορήγηση.

Δυσκολίες Σύστασης Επιχείρησης

Δυσκολίες Σύστασης Επιχείρησης	Αριθμός	Ποσοστό
Εύρεση χρηματοδότησης	25	25%
Εύρεση πελατών	17	17%
Διαχείριση εισπράξεων	2	2%
Πληρωμές υποχρεώσεων	10	10%
Τιμολόγηση προϊόντων/ υπηρεσιών	0	0%
Εύρεση του κατάλληλου χώρου	2	2%
Εύρεση κατάλληλου προσωπικού	0	0%
Κατάλληλη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής	4	4%
Η αντιμετώπιση νομικών/λογιστικών.διαχειριστικών θεμάτων (έναρξη, φόροι, κλπ)	40	40%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 4.12: Δυσκολίες Σύστασης Επιχείρησης

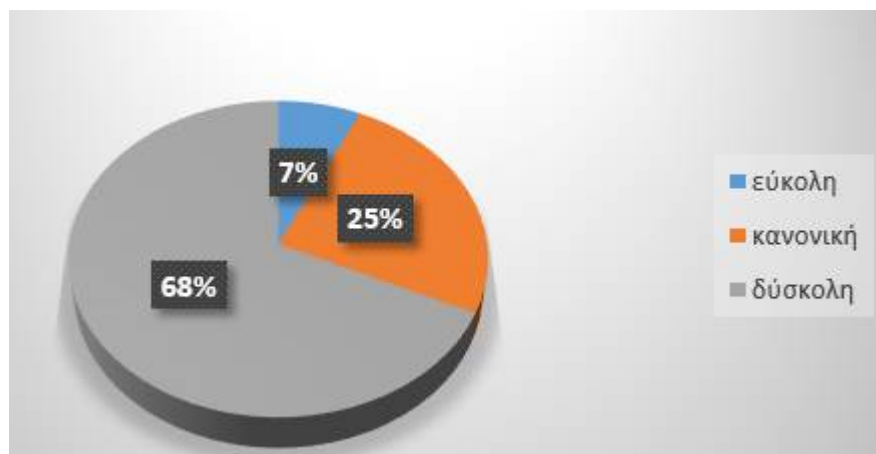
Διάγραμμα 4.12: Δυσκολίες Σύστασης Επιχείρησης

Στην προσπάθεια ανάδειξης των βασικότερων προβλημάτων κατά τη σύσταση των επιχειρήσεων, πιο σημαντικά αναδείχθηκαν η αντιμετώπιση των διαδικασιών ίδρυσης της (40%), η εύρεση χρηματοδότησης (25%), η εύρεση πελατών (17%), και οι πληρωμές υποχρεώσεων (10%). Τα υπόλοιπα ζητήματα δεν δείχνουν να αποτελούν ιδιαίτερα ζητήματα για τους επιχειρηματίες.

Κρίση Ευκολίας Πρόσβασης στην Χρηματοδότηση

Κρίση Ευκολίας Πρόσβασης στη Χρηματοδότηση	Αριθμός	Ποσοστό
Εύκολη	7	7 %
Κανονική	25	25 %
Δύσκολη	68	68 %
Σύνολο	100	100 %

Πίνακας 4.13: Κρίση Ευκολίας Πρόσβασης στη Χρηματοδότησης

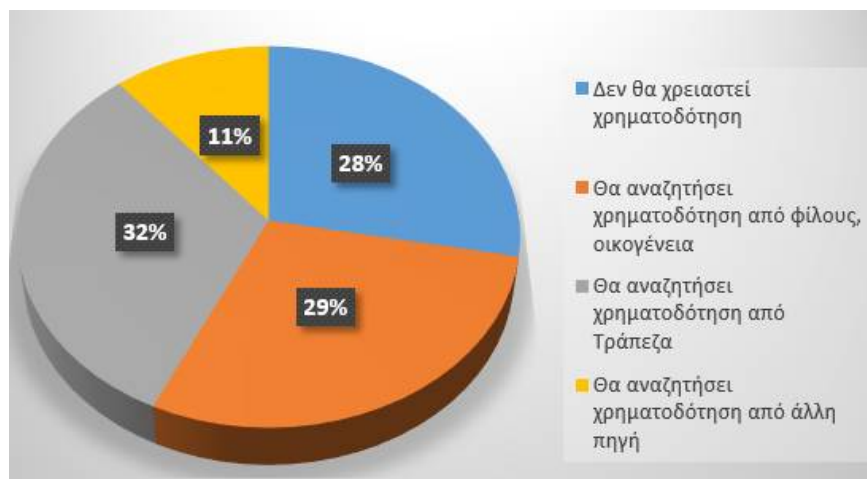
Διάγραμμα 4.13: Κρίση Ευκολίας Πρόσβασης στη Χρηματοδότησης

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, ένα 68% θεωρεί πως η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για επιχειρήσεις σαν τις δικιές τους, είναι δύσκολη, αντικατοπτρίζοντας την αντίληψη των επιχειρηματιών για την χρηματοδότηση των ΜΜΕ.

Πρόβλεψη Χρηματοδότησης τα επόμενα 3 χρόνια

Πρόβλεψη	Αριθμός	Ποσοστό
Δεν θα χρειαστεί χρηματοδότηση	28	28 %
Θα αναζητήσει χρηματοδότηση από φίλους, οικογένεια	29	29 %
Θα αναζητήσει χρηματοδότηση από Τράπεζα	32	32 %
Θα αναζητήσει χρηματοδότηση από άλλη πηγή	11	11 %
Σύνολο	100	100 %

Πίνακας 4.14: Πρόβλεψη Χρηματοδότησης την επόμενη τριετία

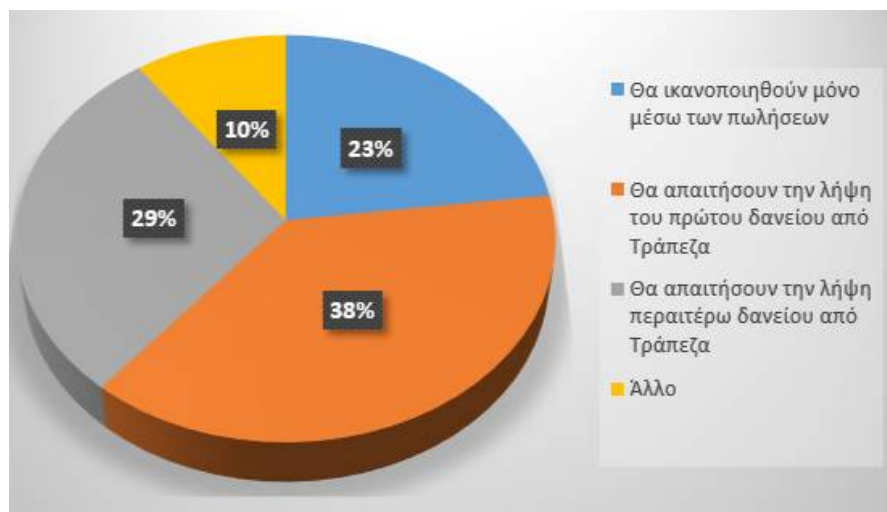
Διάγραμμα 4.14: Πρόβλεψη Χρηματοδότησης την επόμενη τριετία

Όσο αφορά τις προβλέψεις των επιχειρηματιών για την επόμενη τριετία, το 28% θεωρεί πως δεν θα χρειαστεί χρηματοδότηση, το 29% απαντάει πως θα αναζητήσει πόρους στο συγγενικό και φιλικό του περιβάλλον, το 32% θα προσπαθήσει να προσεγγίσει τραπεζικό προϊόν, ενώ το 11%, θα αναζητήσει άλλες πηγές χρηματοδότησης.

Πρόβλεψη Αναγκών την Επόμενη τριετία

Πρόβλεψη Αναγκών Επόμενη Τριετία	Αριθμός	Ποσοστό
Θα ικανοποιηθούν μόνο μέσω των πωλήσεων	23	23%
Θα απαιτήσουν την λήψη του πρώτου δανείου από Τράπεζα	38	38%
Θα απαιτήσουν την λήψη περαιτέρω δανείου από Τράπεζα	29	29%
Άλλο	10	10%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 4.15: Πρόβλεψη Αναγκών την επόμενη τριετία

Διάγραμμα 4.15: Πρόβλεψη Αναγκών την επόμενη τριετία

Τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμα, για τη σκιαγράφηση των εν δυνάμει καταναλωτικού κοινού των μικροπιστώσεων, των αναγκών του, της κατάστασης της αγοράς και του πιθανού ενδιαφέροντος του για ένα νέο προϊόν, σε συνδυασμό με παρεχόμενες υπηρεσίες. Ο τρόπος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η μη αναφορά σε συγκεκριμένες τεχνικές ή case studies του εξωτερικού, ώστε να αποφευχθεί μία αναστάτωση από την ανάδειξη μίας πιθανής ευκαιρίας, πριν να είναι ώριμες οι συνθήκες. Τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης θα εξεταστούν συνολικά με αυτά που θα προκύψουν από την εξέταση της 2^η Φάσης της έρευνας, η οποία θα παρουσιαστεί αναλυτικά στο επόμενο κεφάλαιο και θα μας οδηγήσουν στην ανάλυση S.W.O.T. και στην ανάδειξη προτάσεων για το μέλλον.

Κεφάλαιο 5^ο: Δειγματοληπτική Έρευνα με Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης

5.1. Μεθοδολογία Έρευνας

Οι σκοποί αυτού του είδους της έρευνας είναι ίδιοι με προηγουμένως. Το δείγμα ωστόσο σε αυτή την περίπτωση ήταν 13 επιχειρήσεις από διαφορετικούς κλάδους δραστηριοποίησης. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις, πρώτα με την συγκέντρωση πληροφοριών μέσω της συμπλήρωσης τους από δυνητικά δικαιούχους μικροπίστωσης και έπειτα δημιουργώντας ομάδες εστιασμένης συζήτησης με επιχειρηματίες και συνέντευξη τους, όσο και με ομαδικές συζητήσεις επιχειρηματιών, πάνω στην ανάπτυξη ενός μικροπιστωτικού εργαλείου στην Ελλάδα. Και σε αυτό το είδος έρευνας οι συνεντεύξεις με τις επιχειρήσεις υλοποιήθηκαν με αφορμή την γενικότερη ενημέρωση του φορέα μου για θέματα επιχειρηματικότητας. Τα δεδομένα που αποκτήθηκαν από αυτή τη συζήτηση, ήταν ιδιαίτερα σημαντικά, καθώς υπήρχαν διάφοροι πόλοι ισχυρών απόψεων μέσα στην ομάδα των επιχειρηματιών, καθιστώντας τη συζήτηση ιδιαίτερα ζωνρή και εποικοδομητική.

Χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της συγκρότησης ομάδας εστιασμένης συζήτησης, ώστε παράλληλα με την παρουσίαση κάποιων στοιχείων γύρω από τις μικροπιστώσεις, την εξέλιξη τους και τη διερεύνηση των πιθανοτήτων εφαρμογής τους στην Ελλάδα, να διαπιστωθεί, κατά πόσο μέσω μίας ομαδικής συζήτησης, μπορεί να επηρεαστούν απόψεις, ώστε να διαμορφωθεί μία άποψη στο τέλος της συζήτησης, κοινά αποδεκτή από τους ανθρώπους της «αγοράς».

5.2. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Η δομή της συζήτησης ήταν «ανεπίσημη», ώστε το φιλικό κλίμα να κάνει τους συμμετέχοντες να νιώθουν άνετα. Αφού όλοι συστήθηκαν και ανέφεραν τον τομέα δραστηριότητα τους και την επωνυμία της επιχείρησής τους. Σημειώνεται πως οι περισσότεροι δραστηριοποιούνταν στον κλάδο των υπηρεσιών. Στη συνέχεια τους δόθηκαν κάποιες εξηγήσεις για το σκοπό της συνάντησης και με την ιδέα του «δανείου», η συζήτηση αμέσως ξεκίνησε.

Οι περισσότεροι ανέφεραν ως τα σημαντικότερα προβλήματα των επιχειρήσεών τους αναφορικά με την έλλειψη χρηματοδότησης, τη δυσκολία αγοράς εξοπλισμού και την κατοχή κεφαλαίου κίνησης. Από το σύνολο 13 συμμετεχόντων, ένας μόνο δήλωσε πως είχε τραπεζικές συναλλαγές και πως αυτές χρόνο με το χρόνο δυσχέραιναν. Στη συνέχεια, η συζήτηση στράφηκε στο ύψος των επιτοκίων στις μικροπιστώσεις, με τους παρευρισκόμενους να δηλώνουν πως αντιλαμβάνονται τη διαφορά με τα κλασσικά τραπεζικά προϊόντα, και πως μία μικρή διαφορά, θα ήταν ανεκτή, αφού θα τους προσέφερε πρόσβαση σε χρηματοδότηση, που δεν έχουν αυτή τη στιγμή. Το μέσο αποδεκτό επιτόκιο, κυμάνθηκε από 10% – 12%.

Έπειτα η συζήτηση οδηγήθηκε στην επεξήγηση του ορισμού των BDS, και στα «συστατικά» τους στοιχεία, καθώς και στους σκοπούς ύπαρξής τους. Η ομίγυρης παραδέχτηκε στο σύνολό της, πως είναι πολύ ενδιαφέρουσα η προοπτική χορήγησης δανείου, με προστιθέμενη υπηρεσία, ένα σημείο που ανέφεραν πως οι επιχειρήσεις δεν καλύπτονται απόλυτα τη δεδομένη χρονική στιγμή. Ως προς την υποχρεωτικότητα εφαρμογής των BDS, η άποψη που στο τέλος βρήκε τους περισσότερους σύμφωνους, ήταν πως είναι πολύ χρήσιμες και πρέπει να παρέχονται, και πως παρόλο που είναι κατανοητό κάποιος πάροχος να τις καταστήσει υποχρεωτικές, θα προτιμούσαν να είναι προαιρετικές.

Ένα ζήτημα που απασχόλησε πολύ την ομάδα των επιχειρηματιών, ήταν το ζήτημα των εγγυήσεων. Το σύνολο της ομάδας ήταν κάθετοι στο ότι δεν θα έπρεπε να υπάρχει η αυστηρότητα των τραπεζικών εγγυήσεων, ειδικά λόγω του κοινωνικού χαρακτήρα των εγγυήσεων, αλλά παράλληλα αναγνώρισαν την ανάγκη ύπαρξης απαιτήσής τους, ενώ ισχυρίστηκαν πως είναι δύσκολο να βρεθεί εγγυητής για τη λήψη δανείου (-μικροπίστωσης), αλλά αυτό φαίνεται πάντα όταν ζητηθεί και όχι στη θεωρία, όπως αναφέρθηκε.. Παράλληλα

σε αυτό το σημείο, υπήρξαν και προτάσεις περί χρήσης απαίτησης υπόλοιπων πληρωμών από πελάτες ως εγγύηση, καθώς και ανταλλαγή υπηρεσιών, π.χ. ένας δανειολήπτης φοροτεχνικός, να καλύπτει την εγγύηση (είτε πληρωμές), μέσω τις εργασίας του, για την χορήγηση των BDS.

Στη συνέχεια, θίχτηκε το θέμα των διαδικασιών υποβολής και οι επιχειρηματίες ομόφωνα δήλωσαν πως θα πρέπει να καταρτίζεται στο διαδίκτυο, να είναι απλή, προσιτή στη συγκρότηση της, με λίγα απαιτούμενα δικαιολογητικά και συνοπτικές διαδικασίες για την προώθηση στα επόμενα στάδια. Συζητήθηκε επίσης η περίπτωση της περιόδου χάριτος. Δεν υπήρχε σαφής διαμορφωμένη απόλυτα άποψη, πλην ενός επιχειρηματία, που τόνισε ότι θα πρέπει να κρίνεται ανά περίπτωση αίτησης, και να είναι στην ευχέρεια του φορέα να την ενεργοποιήσει ή όχι.

Τελειώνοντας, η συζήτηση έγινε περισσότερο αυθόρμητη, και κάποια θέματα επανατοποθετήθηκαν στο επίκεντρο. Ένα εξ' αυτών ήταν οι BDS, όπου προτάθηκε να είναι διαθέσιμες πριν ακόμα την υποβολή της αίτησης προς όλους τους ενδιαφερόμενους, με στόχο να αποφεύγονται οι «ανέφικτες» προς υλοποίηση αιτήσεις. Μία ακόμα πρόταση που τέθηκε, ήταν η προσωπική b2c παροχή των BDS, με άμεσο αποτέλεσμα τη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και την επέκταση των ορίων εξυπηρέτησης, μέσω της προσωπικής επαφής.

Συνοψίζοντας, η απόκτηση στοιχείων από το καταναλωτικό κοινό, για την ανάπτυξη ενός προϊόντος που απευθύνεται στο ίδιο το καταναλωτικό κοινό, είναι παράγοντας που καθιστά την επιτυχία ενός προϊόντος, προδιαγεγραμμένη. Σε κάθε περίπτωση, εκτός του ότι υπήρξε μία σημαντικότερη εμπειρία για όλους τους συμμετέχοντες, τα στοιχεία που αποκτήθηκαν, θα πρέπει να γίνουν οδηγός, σε κάθε μελλοντική προσπάθεια εισαγωγής των μικροπιστώσεων στη χώρα.

Κεφάλαιο 6^ο: Ανάλυση SWOT

Για την επισήμανση των στοιχείων που μας ενδιαφέρουν για την αναγνώριση των συνθηκών και την εύρεση πιθανοτήτων εφαρμογής των μικροπιστώσεων στην Ελλάδα. Συμπληρωματικά στην ανάλυση P.E.S.T. που προηγήθηκε, θα εξεταστούν τα παρακάτω στοιχεία και θα επιχειρηθεί να δοθεί μία πρόταση, με την απαραίτητη στοιχειοθετημένη τεκμηρίωση:

6.1. Δυνάμεις

- [1] Ο μόνος φορέας παροχής μικροπιστώσεων στην Ελλάδα, είναι η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, η οποία όπως προαναφέρθηκε, δεν προμηθεύει επαρκώς και αποτελεσματικά την αγορά, με αποτέλεσμα τη μη εξυπηρέτηση των αναγκών των δυνητικά επωφελούμενων από τις μικροπιστώσεις.
- [2] Η δυνατότητα οικονομικής και τεχνικής βοήθειας, μέσω προγραμμάτων της ευρωπαϊκής ένωσης, για την συγχρηματοδότηση του κεφαλαίου των μικροπιστωτικών φορέων (Jeremie, Jessica), των απαιτούμενων εγγυήσεων και τη μείωση των επιτοκίων των προσφερόμενων προϊόντων προς το καταναλωτικό κοινό.
- [3] Η διάθεση της πολιτείας για απελευθέρωση και τόνωση της αγοράς, ειδικότερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω νέων θεσμικών πλαισίων και νέων μορφών επιχειρήσεων, με στόχευση στην διευκόλυνση των διαδικασιών και στην επανένταξη αποκλεισμένων μειονοτήτων (I.K.E., Κοιν.Σ.Επ.)
- [4] Το αναθερμασμένο ενδιαφέρον ξένων επενδυτών για τη στήριξη της οικονομίας, καθώς διέρχεται σε φάση που παρουσιάζει τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης, διαβλέποντας τις ευκαιρίες που παρουσιάζουν πάντα οι οικονομίες μετά από περιόδους ύφεσης.
- [5] Η διάθεση που διαφάνηκε μέσα από την έρευνα, για ανάπτυξη των ΜΜΕ από τους ίδιους τους επιχειρηματίες.

[6] Οι κοινωνικές δομές της χώρας έχουν δυναμώσει, δημιουργώντας ένα πιο συμπαγές κοινωνικό σύνολο, με ανάγκες αναβάθμισης του βιοτικού επιπέδου, γεγονός που προϋπαντά την δεκτική στάση απέναντι στις μικροπιστώσεις.

[7] Η συμβολή του εκπαιδευτικού συστήματος, μέσω της πανεπιστημιακής «καλλιέργειας» της ιδέας της επιχειρηματικότητας.

6.2. Αδυναμίες

[1] Το ασταθές πολιτικό σύστημα, καθώς με τις συνεχείς μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών από όλες τις κυβερνήσεις, παρουσιάζεται στις τελευταίες μετρήσεις ιδιαίτερα ανέμπιστο, με διαδεδομένες ακραίες τάσεις.

[2] Το δαιδαλώδες δικαστικό σύστημα και τυχόν προβλήματα που θα προκύψουν σε περιπτώσεις δικαστικής διαμάχης λόγω μη αποπληρωμής δανείων, καθώς και προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι ίδιες οι επιχειρήσεις με το νόμο, μπορεί αντίστροφα να οδηγήσει στην απώλεια ενός δανείου.

[3] Η δεσμευτικότητα του ελληνικού νομοθετικού πλαισίου, το οποίο για την οποιαδήποτε χορήγηση χρηματοδότησης, αδειοδοτεί, μόνο τραπεζικά

[4] Η έλλειψη τεχνογνωσίας στη χώρα, στον τομέα των μικροπιστώσεων.

6.3. Ευκαιρίες

[1] Το κύριο πλεονέκτημα της ελληνικής αγοράς για την ανάπτυξη των μικροπιστώσεων στη χώρα, αποτελεί το γεγονός ότι υπάρχει ελάχιστος ανταγωνισμός και συνεπώς, η μικρή κάλυψη των αναγκών της αγοράς των μικροπιστώσεων.

[2] Η παρούσα οικονομική κατάσταση, αποτελεί ευκαιρία ανάπτυξης της αγοράς των μικροπιστώσεων.

[3] Η αγορά των μικροπιστώσεων δεν έχει «χαρτογραφηθεί» στην χώρα μας, αποτελώντας για τους δυνητικά ενδιαφερόμενους παρόχους μικροπιστώσεων, ιδανική

τη δεδομένη χρονική περίοδο, για την εισαγωγή τους στον κλάδο των μικροπιστώσεων.

- [4] Η μεγάλη ζήτηση επιχειρήσεων για πρόσβαση σε χρηματοδότηση, λόγω δυσκολίας των επιχειρηματιών και των εν δυνάμει επιχειρηματιών, να προσεγγίσουν τα παραδοσιακά τραπεζικά ιδρύματα.
- [5] Η υποχρέωση της Ελλάδας στη συμμόρφωση προς την Ευρωπαϊκή κοινοτική οδηγία για «απελευθέρωση» των μικροπιστώσεων, με στόχο τον περιορισμό της ύφεσης των αγορών και τη συγκράτηση των πτωτικών τάσεων τους.
- [6] Η διάθεση των επιχειρηματιών να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του συστήματος των μικροπιστώσεων, δεδομένης της διευκόλυνσης πρόσβασης σε πηγή χρηματοδότησης που μέχρι τώρα δεν είχαν.

6.4. Απειλές

- [1] Η αδειοδότηση μόνο τραπεζικών ιδρυμάτων για τη χορήγηση μικροπιστώσεων, ελλοχεύει τον κίνδυνο που διαπιστώθηκε και σε άλλες χώρες της Ευρώπης: την προσέγγιση των μικροπιστώσεων υπό την τραπεζική σκοπιά, γεγονός που συναντάται και σήμερα στην Ελλάδα, και μπορεί να οδηγήσει στον αποκλεισμό αυτού καθ' αυτού του στοχευόμενου συνόλου.
- [2] Η μειωμένη δυνατότητα των δανειοληπτών, εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης και των συνεπειών της στις επιχειρήσεις, για την αποπληρωμή των δανείων.
- [3] Η κουλτούρα που αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, με τον τρόπο καθώς και τον λόγο που χορηγούνταν τα δάνεια, και οδήγησε στην καθίζηση των ελληνικών εισοδημάτων.
- [4] Η απρόσωπη δανειοδότηση με στόχο την αποπληρωμή, και όχι την επίτευξη του ίδιου του στόχου της μικροπίστωσης, περί ανάπτυξης των εισοδημάτων ενός νοικοκυριού, μέσω της μη προσφοράς υπηρεσιών ανάπτυξης της επιχείρησης (bds), που εν μέρει αυξάνουν το ρίσκο τη βιωσιμότητα του δανειοδοτούμενου έργου.

[5] Στην περίπτωση συνέχισης των μικροπιστώσεων στην Ελλάδα με τη σημερινή μορφή που έχουν στη χώρα, ως ένα κλασσικό δάνειο, χωρίς την πρόνοια των παραπάνω αναφερομένων υπηρεσιών, πιθανόν να οδηγηθούμε στην άποψη των επικριτών των μικροπιστώσεων περί «τοκογλυφίας».

Συμπεράσματα

Μετά από την ανάλυση των αρχών, των χαρακτηριστικών, των τάσεων, των πρακτικών εφαρμογής, τις αναλύσεις των δομών κοινωνιών και την εξέταση δυνητικών αγορών των μικροπιστώσεων και με τα στοιχεία που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια της συγγραφής αυτής της εργασίας, καταλήξαμε στην κατάρτιση της παραπάνω ανάλυσης S.W.O.T., ως προς τη φύση των δυνάμεων και των αδυναμιών, των ευκαιριών και των απειλών, τόσο της αγοράς και του περιβάλλοντος, όσο και του ίδιου του καταναλωτικού κοινού.

Η επεξεργασία των στοιχείων αυτών και η ανάλυση η οποία παρουσιάζεται στην παρούσα πτυχιακή αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση σε ένα εργαλείο χρηματοδοτήσεων που θα μπορούσε να συμβάλει στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας για τα επόμενα χρόνια. Στην παρούσα διατριβή καταβάλλαμε μια πρώτη προσπάθεια να περιγράψουμε τα ζητήματα που αφορούν τις μικροπιστώσεις και την εφαρμογή τους στην Ελληνική πραγματικότητα, μέσω της ανάλυσης (PEST) του ελληνικού περιβάλλοντος, προκειμένου να απαντηθεί το εξής ερώτημα.

Η μεγαλύτερη προσπάθεια μας επικεντρώθηκε στην αποσαφήνιση των συνθηκών του οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος της χώρας, για να δοθεί απάντηση στο παραπάνω ερώτημα. Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε από την βιβλιογραφία που παρατέθηκε και τα στοιχεία της έρευνας, είναι πως οι συνθήκες στην Ελληνική Οικονομία είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου τύπου χρηματοδότησης. Η χαμηλή χρηματοληπτική ικανότητα κατά το τραπεζικό σύστημα, σχεδόν του συνόλου της κοινωνίας και ως προέκταση, του μεγαλύτερου ποσοστού των επιχειρήσεων της οικονομίας της Ελλάδας, αλλά και τα σημαντικά προβλήματα ρευστότητας του Ελληνικού Τραπεζικού τομέα ενισχύουν το συμπέρασμα μας αυτό. Για την επανεκκίνηση και την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, πρέπει να παρθούν μέτρα, για την περαιτέρω ενίσχυση της παραγωγικής βάσης της οικονομίας, που δεν είναι άλλη από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ακόμη οι ίδιοι οι άνθρωποι αναζητούν ευκαιρίες, όχι μόνο για να επιβιώσουν, όσο και να είναι κάτι το πολύ σημαντικό αυτό, αλλά ακόμα περισσότερο να προοδεύσουν και να δημιουργήσουν. Έχει καταγραφεί μία τάση αλτρουισμού και προσφοράς στην στήριξη των θεμελίων της προσπάθειας ανοικοδόμησης της οικονομίας και της κοινωνίας μας, μία τάση πέρα από την στενή οπτική εντός των ορίων των επιδιώξεων των σε ατομικό και

επιχειρηματικό επίπεδο. Η κατάσταση στην οποία βρέθηκαν οι ελληνικές επιχειρήσεις, διδάσκει σε όλους, πως το καλό του ενός, μπορεί να είναι και το καλό του άλλου.

Όλα αυτές οι σκέψεις, σε συνδυασμό με τα θετικά στοιχεία που προήλθαν από την έρευνα και την ανάλυση των στοιχείων και των συνθηκών της αγοράς, οδηγούν στην απάντηση πως οι μικροπιστώσεις μπορούν να αποτελέσουν μέσο εξόδου από την κρίση για την ελληνική οικονομία, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της καινοτομίας, και τη μείωση της ανεργίας ιδιαίτερα στους νέους και τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Το γεγονός ότι η εφαρμογή του στην Ελλάδα είναι ακόμη υπό διερεύνηση θα πρέπει να ληφθεί στην αξιολόγηση των συμπερασμάτων και των στοιχείων που αναφέρονται στην παρούσα πτυχιακή. Η παρούσα μελέτη, δεν αποτελεί αλάνθαστο οδηγό για οποιαδήποτε μελλοντική εξέλιξη, λόγω τη πολυπλοκότητας του ζητήματος, αλλά μόνο μία προσπάθεια πρώτης προσέγγισης του σχετικού ερωτήματος. Το θέμα των μικροπιστώσεων και των εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των νέων επαγγελματιών και start-ups, προσφέρει ένα σημαντικό πεδίο έρευνας και εφαρμοσμένης οικονομικής πολιτικής για τα χρόνια που θα έρθουν.

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- [1] **Δημητρόπουλος Α.** (2004), Γενική Συνταγματική Θεωρία, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Α, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα
- [2] **Μαυριάς Κ.** (2004), Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα
- [3] **Σταθόπουλος Π.** (2005), Κοινωνική Πρόνοια. Ιστορική εξέλιξη-Νέες Κατευθύνσεις, Παπαζήσης, Αθήνα.
- [4] **Στασινοπούλου Ο.,** (1999), Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής, Gutenberg, Αθήνα

ΞΕΝΗ

- [1] **Afonso J., Mota I., Silva S.,** (2009), The financial sustainability of Microcredit in Portugal, Economics and Management Research Projects: An International Journal – ISSN: 2184-0309 Open Access International Journals Publisher
- [2] **Anderson, C. Leigh, Laura Locker, and Rachel Nugent,** (2002), Microcredit, social capital, and common pool resources, World Development 32, 95-105
- [3] **Bayulgen, O.** (2008). Muhammad Yunus, Grameen Bank and the Nobel Peace Prize: What Political Science Can Contribute to and Learn from the Study of Microcredit. International Studies Review, Vol. 10, No. 3 (Sep., 2008), pp. 525-547. Blackwell Publishing for the Royal Economic Society. <http://www.jstor.org/stable/25481991>
- [4] **Garrido S., Calderón M.** (2007), MICROCREDIT IN SPAIN, European MicroFinance Credit
- [5] **Chowdhury, Mushtaque, Mosley, Paul and Simanowitz, Anton** (2004) The Social Impact of Microfinance: Introduction, Journal of International Development, 16:3, 291-300

- [6] **Erol, M., Apak, S., Atmaca, M. & Öztürk, S.** (2011): Management measures to be taken for the enterprises in difficulty during times of global crisis: An empirical study. Published by Elsevier, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 24, pp.16–32.
- [7] **European Commission** (2015). Including an In-Depth Review on the prevention and correction of macroeconomic imbalances, SWD(2015) 27 final
- [8] **Hollis, Aidan, and Arthur Sweetman**, (2001), The life-cycle of a microfinance institution: The Irish loan funds, *Journal of Economic Behavior & Organization* 46, 291-311.
- [9] **Hulme, D and Mosley, P** (1996) *Finance Against Poverty*, volumes 1 and 2, London: Routledge
- [10] **Hulme, D.** (2000), Impact assessment methodologies for microfinance: Theory, experience and better practice, *World Development* 28, 79-98.
- [11] **IMF**, (2012), «The Interaction of Monetary and Macroprudential Policies» (Washington:International Monetary Fund)
- [12] **IMF**, (2013), «European Union: Publication of Financial Sector Assessment Program», Documentation—Technical Note on Macroprudential Oversight and the Role of ESRB,” (Washington:International Monetary Fund).
- [13] **IMF**, (2014), «Greece, Fifth Review Under The Extended Arrangement Under The Extended Fund Facility, And Request For Waiver Of Nonobservance Of Performance Criterion And Rephasing Of Access; Staff Report; Press Release; And Statement By The Executive Director For Greece», Διαθέσιμο από <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr14151.pdf>
- [14] **Karlan, D.** (2001), Microfinance Impact Assessments: The Perils of Using New Members as a Control Group, *Journal of Microfinance* 3, 75-85.
- [15] **Kiiver, H.; Hijman, R.** (2010) Population and social conditions, Eurostat.
- [16] **Koumparoulis D.N.**, (2013), PEST Analysis: The case of E-shop, *International Journal of Economy, Management and Social Sciences*, 2(2) February 2013, Pages: 31-36

- [17] **Littlefield, Elizabeth, Jonathan Murdoch and Syed Hashemi** (2003), Is Microfinance an Effective Strategy to Reach the Millennium Development Goals?. Focus Note #24, CGAP Series, World Bank, Washington
- [18] **Littleheld, E. Rosenberg, R.** (2004), 'Microfinance and the Poor. Breaking down walls between microfinance and formal finance", Finance and Development, June, vol. 41, n 2.
- [19] **Malkoutzis N.** (2011), Greece, A year in Crisis: Examining The Social and Political Impact of an Unprecedented Austerity programme, INTERNATIONAL POLICY ANALYSIS, Friedrich Ebert Stiftung, Διαθέσιμο από <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/08208.pdf>
- [20] **McLaughlin E.J.**, (2009), Microfinance institutions in nineteenth century Ireland, National University of Ireland Maynooth
- [21] **Navajas, Sergio, Schreiner, Mark, Meyer, Richard L., Gonzalez-vega, Claudio and Rodriguez-meza, Jorge** (2000) Microcredit and the Poorest of the Poor: Theory and Evidence from Bolivia, World Development, 28:2, 333-346
- [22] **Ortega E., Penalosa J.**, (2012), The Spanish economic Crisis Key Factors and Growth Challenges in the euro Area, Documentos Ocasionales N.º 1201, Spain
- [23] **Otero, M and Rhyne, E, eds** (1994) The New World of Microenterprise Finance, London: IT Publications
- [24] **Peck C. P.**(2001), Commercialization and Mission Drift: The Transformation of Microfinance in Latin America, CGAP Occasional Paper No. 5. Washington, DC: Consultative Group to Assist the Poorest.
- [25] **Rogaly, B** (1996) 'Micro-finance evangelism, 'destitute women', and the hard selling of a new antipoverty formula', Development in Practice 6(2), 100-112.
- [26] **Rosenthal, U., Charles, M., Hart, P.** (1989): Coping with crises: The management of disasters, riots, and terrorism, C.C. Thomas, Springfield, IL.
- [27] **Ruth B. J., Sisco S., Wyatt J., Bethke C., Bachman S. S., Piper T. M.**, (2008), Public Health and Social Work: Training Dual Professionals for the Contemporary Workplace, Public Health Reports, 2 (123)

- [28] **Sengupta R., Aubuchon C.,** (2008), The Microfinance Revolution: An Overview, Federal Reserve Bank of St. Louis Review, 90(1), pp. 9-30.
- [29] **Sharpe, W.F.** (1963): A Simplified Model for Portfolio Analysis, Management Science, Vol. 9, No. 2, pp.277-293
- [30] **Simanowitz and Brody** .(2004). Realising the potential of microfinance, id21 insights, December, Issue -51
- [31] **Sinha, S.** (1998). Microcredit: Introduction and review. IDS Bulletin, 29 (4), 1-9
- [32] **Tucker, M.,** (2001), Financial performance of selected microfinance institutions: Benchmarking progress to sustainability, Journal of Microfinance 3, 107-123.
- [33] **Ulrich, S., Rogovsky, N. & Lamotte, D.** (2009):Promoting Responsible and Sustainable Enterprise-Level Practices at Times of Crisis:A Guide for Policy-Makers 105 and Social Partners, by International Labour Organization, available at:http://www.ilo.org/empent/Publications/WCMS_108420/lang--en/index.htm Last Viewed 3/12/2014
- [34] **United Nations, Concept Paper** (2004), Building Inclusive Financial Sectors to Achieve the Millennium Development Goals, International Year of Microcredit, United Nations
- [35] **United Nations Capital Development Fund (UNCDF),** (2004), Support to NEPAD, Period of Report: June 2003-June 2004, http://www.un.org/africa/osaa/cpreports/19.UNCDF_formatted.pdf
- [36] **Wright, G. A. N.** (2000). Microfinance Systems: Designing Quality Financial Services for the poor. Zed Books Ltd. London & New York and the University Press Limited, Dhaka.
- [37] **Yang M.,** (2009), Micro-Credit and Income: A Literature Review and Meta-analysis, Bulletin of Economics and Meta-Analysis

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ

- [1] Greek Commerce Annual Report, (2011), available at <http://naftemporiki.gr.s3.amazonaws.com/docs/2011/12/05/esee.pdf> Last Viewed [17/05/2014](#)
- [2] Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου, 2013, <http://www.esee.gr/>
- [3] Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία <http://www.statistics.gr/>
- [4] Τράπεζα της Ελλάδας (2013), Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, τεύχος 142, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2013
- [5] Τράπεζα της Ελλάδας (2011), Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, τεύχος 35, Ιούνιος 2011
- [6] Τράπεζα της Ελλάδος (2012), Νομισματική Πολιτική, Ενδιάμεση Έκθεση 2012, Νοέμβριος 2012,.
- [7] Τράπεζα της Ελλάδος (2012), Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2011, Απρίλιος 2012, σελ. 165.
- [8] Τράπεζα της Ελλάδας, 2014, Νομισματική πολιτική , Ενδιάμεση Έκθεση [2014](#), Διαθέσιμο από http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Inter_NomPol2014.pdf
- [9] Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2011 και 2012, Διαθέσιμο από <http://www.hba.gr/Main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapezikoSystima2011-12web.pdf>
- [10] ΙΜΕ- ΓΣΕΒΕΕ, (2014), Τάσεις οικονομικού κλίματος στις μικρές επιχειρήσεις, Διαθέσιμο από http://www.imegsee.gr/images/ereunes/ioulios_2014/parousiasi_ereuna_aug2014.pdf
- [11] Τράπεζα της Ελλάδας, Τραπεζική χρηματοδότηση του εγχώριου ιδιωτικού τομέα: Νοέμβριος 2014, Διαθέσιμο από http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/PressReleases/DispItem.aspx?ItemID=4824&List_ID=1af869f3-57fb-4de6-b9ae-bdfd83c66c95&Filter_by=DT
- [12] Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, Διαθέσιμο από <http://www.iobe.gr/>

- [13] SBA (Small Bussiness Administration), (2014), Ενημερωτικό Δελτίο SBA 2014, Επιχειρήσεις και Βιομηχανία Ελλάδας, Διαθέσιμο από http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/greece_el.pdf
- [14] Σύνδεσμος Επιχειρηματιών Γυναίκων Ελλάδας (ΣΕΓΕ), (2010), Analysis Of The Main Needs And Obstacles Women Face When Starting A Business Venture In Greece, Διαθέσιμο από http://www.femens.gr/Portals/0/paradotea/Analysis%20of%20the%20main%20needs%20and%20obstacles_FEMENS.pdf
- [15] MicroFinance Ireland (MFI), (2015), Review of microfinance Ireland 2015, Διαθέσιμο από <http://www.djei.ie/enterprise/smes/ReviewofMicrofinanceIreland2015.pdf>
- [16] SBA (Small Bussiness Administration), (2014), Ενημερωτικό Δελτίο SBA 2014, Επιχειρήσεις και Βιομηχανία Ελλάδας, Διαθέσιμο από http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/greece_el.pdf
- [17] SBA Fact Sheet (2013), Enterprise and Indusrty Spain, Διαθέσιμο από http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/spain_en.pdf
- [18] SBA Fact Sheet (2013), Enterprise and Indusrty Portugal, Διαθέσιμο από http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/portugal_en.pdf
- [19] SBA Fact Sheet (2013), Enterprise and Indusrty Ireland, Διαθέσιμο από http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2013/ireland_en.pdf
- [20] Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιχειρηματιών Ελλάδας (ΣΕΓΕ), (2015), Διαθέσιμο από <http://www.sege.gr/>
- [21] Τράπεζα της Ελλάδας (ΤτΕ), (2015), Δελτία Τύπου Χρηματοδότησης, Διαθέσιμο από

http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/PressReleases/AllItems.aspx?List_ID=1AF869F3-57FB-4DE6-B9AE-BDFD83C66C95&Year=2015&Filter_by=DT

- [22] Τράπεζα της Ελλάδας (ΤτΕ), (2014), Δελτία Τύπου Χρηματοδότησης, Διαθέσιμο από http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/PressReleases/AllItems.aspx?List_ID=1AF869F3-57FB-4DE6-B9AE-BDFD83C66C95&Year=2014&Filter_by=DT
- [23] Τράπεζα της Ελλάδας (ΤτΕ), (2015), Τραπεζική χρηματοδότηση του εγχώριου ιδιωτικού τομέα 2010-2014: Διαθέσιμο από http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/PressReleases/AllItems.aspx?List_ID=1AF869F3-57FB-4DE6-B9AE-BDFD83C66C95&Year=2014&Filter_by=DT
- [24] European Commission (2014), The Economic Adjustment Programme for Portugal 2011-2014, Διαθέσιμο από http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2014/pdf/ocp202_en.pdf
- [25] IMF (2015), Ireland and the IMF, Διαθέσιμο από <http://www.imf.org/external/country/IRL/>
- [26] IMF (2014), Spain: Financial Sector Reform—Final Progress Report Διαθέσιμο από <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr1459.pdf>
- [27] An Roinn Post, Fiontar agus Nualaiocsa (2015), Review of Microfinance Ireland 2015, Department of Jobs, Enterprise and Innovation, Διαθέσιμο από <http://www.djei.ie/enterprise/smes/ReviewofMicrofinanceIreland2015.pdf>
- [28] European Microfinance Network, (2011), Apr 2010 - ANDC (Portugal) & Adie (France), Διαθέσιμο από <http://www.european-microfinance.org/index.php?rub=activities&pg=peer-to-peer-visits&spg=andc-adie>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Δημογραφικά – Πληροφοριακά Στοιχεία

1. Φύλο

- Άνδρας Γυναίκα

2. Ηλικία

- <30 ετών 31<39 ετών >39 ετών

3. Επίπεδο Εκπαίδευσης

- Διδακτορικό/ μεταπτυχιακό
 Α.Ε.Ι./ Τ.Ε.Ι.
 Ι.Ε.Κ.
 Δευτεροβάθμια
 Βασική εκπαίδευση
 Άλλο. Παρακαλώ αναφέρετε

4. Νομική μορφή επιχείρησης

- Ατομική επιχείρηση
 Ομόρρυθμος εταιρία
 Ετερόρρυθμος εταιρία
 Ε.Π.Ε.
 Ιδιωτική κεφαλαιουχική
 Α.Ε.

5. Σε ποιον κλάδο δραστηριοποιείται η επιχείρηση;

- Εμπόριο
 Μεταποίηση

Υπηρεσίες

Βασικές Ερωτήσεις

1. Διαθέτετε εμπειρία στην άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας;

- Έχω εμπειρία στο παρελθόν σε οικονομική δραστηριότητα πριν ξεκινήσω την επιχείρηση
- Είχα προηγούμενη επιχειρηματική δραστηριότητα, πριν ξεκινήσω την συγκεκριμένη επιχείρηση
- Είχα υποστεί πτώχευση εταιρίας πριν ξεκινήσω την συγκεκριμένη επιχείρηση
- Έχω παρακολουθήσει επιχειρηματική εκπαίδευση
- Έχω παρακολουθήσει ακαδημαϊκό τμήμα επιχειρηματικότητας
- Η οικογένεια μου διατηρούσε-εί επιχείρηση
- Δεν είχα καμία επαφή με την επιχειρηματικότητα πριν ξεκινήσω την εν λόγω επιχείρηση

2. Για ποιο λόγο ασχοληθήκατε με την επιχειρηματικότητα;

- Επιχειρηματική ευκαιρία
- Ύπαρξη οικογενειακής επιχείρησης
- Προσωπικές φιλοδοξίες
- Ανεργία
- Άλλο, παρακαλώ αναφέρετε

3. Έχετε λάβει κάποιο τραπεζικό δάνειο, οποιασδήποτε μορφής ;

- Ναι
- Όχι

4. Σε περίπτωση που απαντήσατε ΟΧΙ στην ανωτέρω ερώτηση για ποιο λόγο;

- Δεν υπήρχε ανάγκη

- Έκανα αίτηση αλλά δεν εγκρίθηκε το δάνειο
- Δεν πιστεύω ότι θα εγκριθεί το δάνειο
- Δεν εμπιστεύομαι το τραπεζικό σύστημα
- Άλλο.....

5. Από τα παρακάτω προβλήματα ποια αντιμετωπίζει η επιχείρησή σας;

- Εύρεση πελατών
- Ο ανταγωνισμός
- Η ρευστότητα
- Κόστος παραγωγής
- Εργασιακό κόστος
- Γραφειοκρατία
- Άλλο, αναφέρετε.....

6. Ποιο από τα παρακάτω μέσα χρηματοδότησης έχετε χρησιμοποιήσει τον τελευταίο χρόνο;

- Τραπεζικό δάνειο
- Leasing
- Δανεισμό από συγγενείς, φίλους
- Προσωπικές αποταμιεύσεις
- Προσωπικά λοιπά κεφάλαια (π.χ. ρευστοποίηση ακινήτων περιουσιακών στοιχείων)
- Κρατική επιδότηση (συμμετοχή σε πρόγραμμα, π.χ. «Μεταποίηση σε νέες συνθήκες»)
- Δεν χρειάστηκα επιπλέον χρηματοδότηση
- Δεν χρησιμοποίησα κανένα από τα παραπάνω λόγω μη πρόσβασης
- Άλλο

7. Τι δυσκολίες συναντήσατε κατά την διάρκεια σύστασης της επιχείρησής;

- Εύρεση χρηματοδότησης

- Εύρεση πελατών
- Διαχείριση εισπράξεων
- Πληρωμές υποχρεώσεων
- Τιμολόγηση προϊόντων/ υπηρεσιών
- Εύρεση του κατάλληλου χώρου
- Εύρεση κατάλληλου προσωπικού
- Κατάλληλη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής
- Η αντιμετώπιση νομικών/λογιστικών.διαχειριστικών θεμάτων (έναρξη, φόροι, κλπ)
- Το να είμαι μόνος μου σαν επιχειρηματίας
- Υποστήριξη της οικογένειας
- Άλλο. Παρακαλώ αναφέρετε

8. Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για επιχειρήσεις σαν την δική σας θεωρείται πως είναι;

- Εύκολη
- Κανονική
- Δύσκολη

9. Τα επόμενα 3 έτη προβλέπεται ότι η επιχείρησή σας:

- Δεν θα χρειαστεί χρηματοδότηση
- Θα αναζητήσει χρηματοδότηση από φίλους, οικογένεια
- Θα αναζητήσει χρηματοδότηση από Τράπεζα
- Θα αναζητήσει χρηματοδότηση από άλλη πηγή. Παρακαλώ αναφέρετε

10. Τα επόμενα 3 έτη προβλέπετε ότι οι χρηματοοικονομικές ανάγκες της επιχείρησής:

- Θα ικανοποιηθούν μόνο μέσω των πωλήσεων
- Θα απαιτήσουν την λήψη του πρώτου δανείου από Τράπεζα
- Θα απαιτήσουν την λήψη περαιτέρω δανείου από Τράπεζα
- Άλλο. Παρακαλώ διευκρινίστε